

Jiisas Nge Ek Ka Luk Pułum

Luk Ek Ei Połpu Tiopilas Ngum

1 ¹Nim wu owundu Tiopilas. Ok Gos sin kin oł kombur eririm oł ei, pe keimi sin kin pe punum en enim pei angil ełe mon pulnjung. ²Kumb ok, wumb kombur gupu ełe piik kanik erik Gos nge ek ka kongun ełmin ku. Ek ei nge sin sinjpin, ek mon pulnjung wumb pei ei oł ei nge pulnjung. ³Pe akip na yi ku, ek poł ei połup nim ngond. Ek ombu nge kii sip kom sep piip muls kunum kinan, na oł ei ekii sinj. Sip, ei piip kin puls ek ei oł pulk mił kun pułup ngond. ⁴Ek ei ek keimi, enim ok gerik piik. Yi mił erik ei enim pii kun erik mułngii. Pe ek ei yi ku połup ngond. ⁵Eros eim Jura wumb king multum kunum ei, wu endi Gos kin kułmał kałiłim wu endi multum wu ei embe Sekaraiya. Eim kułmał kałiłmin wumb ei Apaisa nge tiłap ełe tep to ełmin. Nga wu ei eim ambił Eron nge tiłap ełe amb ei, Elisembes pa niłmin. ⁶Pe wu amb yi tał eł ełip, Gos ningil ełe oł ka er mulnjunguł. Pe Gos Owundu nge ek dinga kanim kanim ni pendim, pei ekii sikił kun ka mulnjunguł. Oł kis endi enerkił. ⁷Ba wu amb yi tał kangil endi mingnenjngil mon! Eł ełip wii mendpił mulnjunguł. Wu amb tukui mendpił mulnjunguł. ⁸Sekaraiya eim Gos kin kułmał kałiłim kongun ei ełim kunum ei, Sekaraiya nge tiłap wumb ei kongun ełe tonu onjung. ⁹Kułmał kałiłmin wumb ełmin oł ei erik, Gos andan tang wu ei embe pe nik wang to tonu kindnjing. Kindangin kin, eim Gos ngii owundu palting ka ełe mołpu kin, epi muru ka tołum epi ei sipi kin, dup eskił erpi kin, muru ku piłmin. ¹⁰Kunum ełe Gos kin dup eskił muru ka kałpi ełim kunum ei, wumb pei ok, andaring molk prei erik mulnjung. ¹¹Pe Sekaraiya eim kenim ni, dup kałim konu angil tunding ełe Owundu nge enjel angpi mułum ei kenim. ¹²Pe eim enjel kanpi eim puku sipi, mund mong tang piim. ¹³Ba enjel ek nipi Sekaraiya ngopu yi nim, “Sekaraiya, nim mund mong tunerii mon! Gos nim prei en ek ei piim. Nim ambnim Elisembes eim wu kangil endi mengmba. Kangil ei, nim eim embe Jon ninjii,” pa nim. ¹⁴“Mengang kin,

nim noman ka peng, nim ka piinjii. Kangi ei tonu omba ei wumb pei ka piingii ku. ¹⁵Yi mił kangi ei wu owundu mułang, Gos Owundu eim kangi ei wu num mułmba ni piim. Pe eim noł wain ni noł dinga ombu nunermba. Eim mam kirim ełe multum kunum ei Gos Gui Ka eim kin piki to mułmba,” pa nim. ¹⁶“Jon eim ek neng kin Esrel wumb pei noman ak tok pii gii nik, Gos Owundu kin orung pungii nge nipi wumb ngumba. ¹⁷Gos Jon kindang opu, owundu nge ek ei ni pendim. (Jon eim owundu omba ełe kumb se omba). Ek ni pendpi opu eim noman dinga piimba ei ok Elainja ek ni tor kindiłim wu pirim mił yi eim yi ermba. Erpi kin, arim kingam noman to ak tungii nge nipi, wumb Gos ek to kindiłmin wumb ei neng noman kun ka seng, wumb kun ka molk Owundu omba nge kui er mułngii nipi kongun yi ermba,” pa nim.

¹⁸Sekaraiya ek nipi Gos nge enjel ngopu yi nim, “Na tukui er poru ninj. Na nam amb tukui erim ku. Nimił erang na ek ei keimi ni piimbii?” pa nim. ¹⁹Pe Gos nge enjel ek yi nim, “Na Gepriyel, na Gos kumb ełe kun mołup enj. Gos Eim na kindang, na op nim nimbii nge onj. Pe ek poł ka ei nim kanip nind,” pa nim. ²⁰“Kapłi nim piinjii. Nim na ek ei piikin noman ełe kindnen kin, nim anmbił ak tang kin, ek tingnenjii, yi pepi pang, oł ombu opu poru nimba. Na nind ek ei keimi ekii se tonu omba.”

²¹Wumb pei Sekaraiya anda omba ni piik kui er mulnjung. Epi nipe endi eim kin erang mołum ni piinjing; tuk konu Gos ngii owundu ełe ka mołum? ²²Ekii se eim anda opu, eim wumb kanpi ek nimba pinerim. Yi erang kin wumb en enim piik, Gos ngii owundu palting ka tuk ełe epi nipe endi kenim ni piinjing. Pe eim ek tingnarpi, angii ełe minj erpi ek mił tangpi erang kenjing.

²³Ekii se Sekaraiya eim Gos ngii owundu tuk kongun poru neng eim si kind ngii konu ełe pum. ²⁴⁻²⁵Ekii se eim ambim Elisembes kangił mundii mułum. Pe amb ei eim koi er mułang oi angii orung o pang kin eim ek yi nim. “Pe Gos Owundu na kin noman ka ngum. Ok na kangił mulerim kunum ełe, na wumb kin ngenj singambił peng muls. Ba pe nga na singambił pinermbii,” nim.

Enjel Mariya Kin Jiisas Tonu Omba Ek Nim

²⁶Pe oi angii orung nga endeim o pang, Elisembes wu kangi endi mengmba ei Gos enjel Gepriyel kindang pupu Galilii mei owundu konu ełe orung endi sim konu ei Naseres ełe pui ni kindim. ²⁷Gos enjel kindang pupu kin, ambił endi mułum konu ełe pum ambił ei, wu endi simba nik kuimi to mundnjung. Wu ei embe Josep, wu ei King Deipis nge tiłap. Pe ambił ei embe Mariya. ²⁸Pe enjel er pupu ambił kanpi ek yi nim, “Nim mołun ei? Gos Owundu nim kin eim noman ka ngopu nim kin mołum,” pa nim. ²⁹Ba eim nim ek ei piipi, eim noman embin tang piim. Eim noman ełe yi piipi, ei nipe ek ninim ni piim. ³⁰Enjel ei ek yi nim,

“Mariya, nim mund mong tunerii mon! Gos nim kin noman ka ngopu mołum. ³¹Nim piin min? Nim kangit mundnjii; nga kangit endi mengnjii. Kangi ei embe Jiisas ninjii,” pa nim. ³²“Eim wu owundu mułmba. Pe wumb eim kanik yi ningii, ‘Gos Owundu kingam mendpił,’ ningii. Nga Gos eim King mundang eim kupam King Deipis mołum konu ełe eim simba,” pa nim. ³³“Eim kunum kunum Jeikop nge wumb tilap ełe eim King mułmba. Pe eim tep erpi mułmba konu kunum ei poru ninermba!”

³⁴Mariya enjel kin ek yi nim, “Oł ei erpi tonu omba mił nenj? Na ambił wii moł, wu endi molałim molałim.” ³⁵Nga enjel ek ni orung kindpi yi nim, “Gos Gui Ka kaplı nim nge noman tuk ełe omba nim, Gos Owundu mendpił eim dinga kaplı nim kin omba. Yi erang nim kaplı kangi ei ekii se mengnjii, wumb eim embe sik yi ningii. Ei King ka wii Gos Owundu nge kingam yi ningii. ³⁶Nim piin min? Bipanim Elisembes amb tukui sim, ba kangi endi kirim ełe mołum. Okrii wumb yi niłmin, kangit endi mingnermba niłmin. Ba pe eim kangi mundii mułang, oi angit orung nga endeim o pang mołum. Pe Gos nim kin yi ku enim. ³⁷Epi endi Gos kaplı enermba mił mon? Epi pei ei eim kaplı ermba.”

³⁸Mariya ek yi nim, “Piin! Nam Owundu kongun ambił eim na kin nimbil oł ermba ni piimba ei kaplı nim nin ei mił ermba.” Nga Gos nge enjel eim si kindpi pum.

Mariya Elisembes Kenmbii Ni Pum

³⁹Kunum ei, Mariya eim sikir pupu mei komung ełe tonu pum. Jura mei owundu endi sim konu ełe pum. ⁴⁰Sekaraiya ngii ełe nirik pupu Elisembes kanpi, “Mułyo!” nipi yi nim. ⁴¹Elisembes Mariya kanpi, “Mułyo,” nipi erim ek ei piipi eim kangit mundii mułum ei puku sipi piim ni Gos Gui Ka eim kin piki to mułum. ⁴²Pe Elisembes eim wii dinga tum. Topu yi nim, “Gos noman ka nim ngum, ba amb eipi kombur noman ka yi ngonalałim mon! Pe kangi mundii mołum ei Gos noman ka kangi ngonum. ⁴³Na nii epi owundu ei na kin tonu onum? Nim Owundu mam ei na kin on; na kaplı enanim. ⁴⁴Piini! Nim na mułyo nin, ei piind, na kangi kirim ełe mołum, ei eim noman ka piipi tonu mani erang puku sim. Puku sipi, na piind nam Owundu mam moł ni piind. ⁴⁵Owundu ek ei nim neng kin nim pii gii nin. Yi eran Gos nim kin noman ka ngonum. Ek ei ekii se yi mił ermba,” Elisembes yi nim.

Mariya Nge Golang

⁴⁶Pe Mariya ek yi nirim,

“Nam noman ełe Gos Owundu embe ambił tonu kindind. ⁴⁷Gos Owundu na kin paki tonum nam nge noman tuk ełe ka piind.

⁴⁸Na eim kongun wii ambił moł ba eim na noman ngonum. Pe ekii se wu amb pei Gos nge eim na kin noman ka ngołum pa

ningii. ⁴⁹Gos Owundu nge dinga wii eim oł Owundu na kin ei nim. Gos eim embe ka wii sim. ⁵⁰Wumb nii endi Gos Owundu mendpił mołum ba sinim mei wumb minj mołmun ni piinjing. Wumb ei Gos eim wumb ombu nge kingam noł ni mering kingenjing noł pei Gos eim kaimb kułum. ⁵¹Gos kongun dinga wii erim; wumb en enim wumb Owundu mołum ni piinjing wumb ei en enim noman ełe ełmin. Wumb ei Gos to kindang eipi eipi pułmun. ⁵²Wumb King dinga mołmun Gos wumb ei to mani kindiłim. Kindpi, wumb wii mołmun wumb ei Gos wumb num tonu kindiłim. ⁵³Wumb kuni tang mołumun wumb ei eim nge epi kanim kanim ka wii ngołum. Wumb epi pei sałiłim wumb ei Gos kindang wii punjung. ⁵⁴Eim Esrel kongun wumb eim paki tang, sinim kupenjpin noł ek keimi dinga niłim. Wumb ei eim ok kaimb sipi eririm. Yi mił ku sinim kin kaimb sinim. ⁵⁵Yi peng piipi kin, eim ek nipi sinim wumb kupenjpin noł ei ngum, Eiparam nge wumb ekii se tonu ongii kaimb sipi ngum. Nga kunum kinan molk pungii,”

Mariya pa nim. ⁵⁶Mariya Elisembes kin mułangii oi tekliki mił o pang, nga ekii se eim ngii konu ełe orung pum.

Jon Wumb Noł Pendiłim Wu Mengiłmin Kunum Tonu Onum

⁵⁷Elisembes kangi mengmba kunum mandi erang, eim wu kangi endi mengrim. ⁵⁸Wumb Elisembes nge opam noł wumb kin mandi mołmun wumb kin, molk piinjing ni ek om piinjing ei Owundu kin kaimb topu ngum. Nga wumb en enim eim kin ka piinjing.

⁵⁹Kunum angii orung nga tekliki o pang, wumb kangi ei tu wuk ngenj kopisngii nge tu wunjung. Pe kangi ei embe Sekaraiya nimin ninjing ei eim arim embe mił. ⁶⁰Ba kangi mam eim yi nim, “Mon! Sinim kangi ei embe Jon nimin!” ⁶¹Pe ek yi ninjing, “Nim bipanım embe endi yi pinałim.” ⁶²Wumb ełe ek mił enjing kangi eim arim yi mił kii sinjing. Arim kangi embe nipe embe simba erim. ⁶³Eim ku pirambi ei sipi mon endi połpu embe Jon ni pułum. Nga wumb en enim kanik puku sik kin piinjing. ⁶⁴Pe mendpił Sekaraiya gupu aki tang kin eim anmbił kaplı erim. Eim ek nipi Gos embe ambił tonu kindpi mułum. ⁶⁵Pe eim nge wumb konu mandi mulnjung wumb, mund mong tunjung. Oł ombu nge ek ombu orung orung konu Jura mei owundu ni konu komung ei ombu pang piinjing. ⁶⁶Wumb ek ei piik en enim noman to piik, nga en enim yi ninjing. “Ekii se kangi ek er mułmba mił nenj?” Wumb yi piinjing, “Gos Owundu eim kin mołum,” ni piinjing.

Sekaraiya Oł Ekii Se Tonu Omba Nge Nirim

⁶⁷Gos Gui Ka arim Sekaraiya kin piki to mołpu eim paki tang yi nim. Pe eim Gos oł ekii se ermba oł piipi ek dinga nim.

68“Sinim Gos embe ambil tonu kindmin. Eim Esrel nge Gos eim opu sinim orung simba nge onum. 69Eim nge kongun wumb tilap ei King Deipis, Gos eim Owundu dinga wii endi mundang sinim sipi orung simba nge onum. 70Yi erang Gos eim ek keimi nilmin wumb ei gupu ele ni tor kindim. 71Eim ek yi nim, sinim opu wumb dinga ele sipi orung simba enim. Pe sinim kin noman kis piik wumb er mulngii konu ele sinim wumb ei dinga ele sipi orung simba. 72Sipi pang, eim sinim kupenjpin nol kaimb se ngopu paki tolum. Pe eim kumb ok ek dinga nipi pendpi ol ka elim ol ei piipi kin, yi mil erim. 73Ei keimi minj nipi sinim kupenjpin Eiparam multum konu ek keimi nipi ngurum. 74Eim sinim opu orung wumb eim nge dinga sipi orung simba. Eim ek dinga sinim ngum ei sinim eim kongun er mulmun. Sinim mund mong tunermin. 75Kunum kunum sinim molpun, eim kongun ka erpin, kunum kunum ka minj mulpun, ol kun ka er molpun, eim kumb ele mendpil erpin mulmun,” wumb kin ek yi nim. 76Nga ek yi nim, “Pe nim na kangi, ekii se nim Gos Owundu mendpil nge ek ni tor kindim wu endi mulniji yi ningii. Pe nim kumb se pukun, Owundu nge kongun er kun er mulniji. 77Nim sinim eim nge wumb ek nikin wumb ngan, wumb en enim ol kis kil ngangin kin wumb ei Owundu sipi orung simba nge omba. 78Sinim Gos nge kaimb owundu sipi, sinim kin kindpi yi er ngumba. Eim epin konu tonu mendpil tilang ka wii ermba. Yi ermba ei nge Gos sinim wumb sipi orung simba nge omba. 79Tilang ei opu wumb kin emii tuk molmun, ni wumb mandi koltmun ni piik tungu enjing. Wumb ei tilang ngumba sinim endmin nge andlam ei er ka erang sinim noman emin peng endmin.”

80Ekii se kangi ei tonu opu dinga erpi eim noman tuk ele dinga pim. Peng kin, eim wumb mulerngii konu molpu Gos kongun ermba nge opu Esrel wumb mulngii konu ele tor omba.

Ambil Wenip Mariya Kangi Jiisas Mengim

(*Masyu 1:18-25*)

2 1Kunum ei, Rom wu owundu King mulum wu ei embe Akasas eim ek lo endi yi nipi pendrim. Wumb pei en enim konu ele mendpil ele puk kin, en enim embe pulngii nirim. 2Kunum ei kumna kin wumb embe polmun kunum ele Sairiiniyas ei wu owundu Siriya mei owundu ele tep er mulum kunum ei. 3Yi erang kin, wumb en enim konu ele punjung. Puk kin, en enim embe pulngii. Polk poru neng kin, en enim konu ele orung punjung.

⁴Josep eim King Deipis nge wumb tiŕap ende. Pe Josep eim Naseres konu eŕe Galilii mei owundu si kindpi, pupu Jura mei owundu Deipis nge konu eŕe purum konu ei embe Beslem konu niŕmin. ⁵Eim ambim Mariya kin tep to pukuŕ, eŕ eŕip embe ni wumb ngunguŕ nge pukuŕ. Punjunguŕ kunum ei Mariya kangiuŕ mengmba miŕ mandi erang pukuŕ. ⁶Wumb taŕ konu eŕe muŕangiuŕ ei Mariya kangiuŕ mengmba kunum mandi erim. ⁷Pe eim kingam kumna kung kou ngii eŕe mengrim. Nimbiŕ erang wumb paŕmin ngii pei piki tum. Pe alap endi sipi pandi topu pindang mer kung kou kuni noŕmun konu eŕe pindang pim.

Kung Siipsiip Es Toŕmun Wumb Kung Siipsiip Tep Er Muljung

⁸Kunum ei, wu kombur kung siipsiip es toŕmun wumb Juriya mei konu eŕe andaring mulk. Wumb en enim kung siipsiip tep erik muljung. ⁹Pe Owundu nge enjel kindang om. Opu, Owundu nge dinga tiŕang opu en enim muljung konu eŕe erang wumb ombu en enim mund mong enjing. ¹⁰Ba Owundu nge enjel ek nipi wumb ngum, “Enim mund mong tunerngii! Piik, muŕei! Na enim kin ek ka endi tu wund. Enim wu amb konu orung orung pei piik noman ka piingii nge ek tu wund,” pa nim. ¹¹“Kunum eŕe King Deipis nge konu owundu eŕe amb endi kangiuŕ kembis mengnim. Kangi kembis ei enim sipi orung simba wu ei Kraiŕ, ei wu Owundu Gos kindang om. ¹²Pe na ek endi nemb enim yi miŕ piik kin, puk keningii. Enim keningii ei kangi kembis endi alap kin tuk kindik mer kung kou kuni noŕmun konu eŕe paŕim ei keningii. Kanik kin, enim piingii ni na ek eim kin nind ei keimi pimba.”

¹³Owundu nge enjel ei ek yi neng kin; pe sikir enjel pei mani ok eim kin muljung. Noman ka piik golang nik Gos ngunjung.

¹⁴“Gos embe ambilk tonu kindngii. Mani mei wumb noman emin pengŕi! Gos eim enim noman ka ngonum.”

¹⁵Pe enjel pei epin konu orung punjung. Pe kung siipsiip es toŕmun wumb ei en enim ek dinga ninjing. “Sinim pamin! Beslem konu sikir pupun, Owundu ek yi miŕ nim epi tonu onum ei kinamin,” nik punjung. ¹⁶Pe wumb sikir puk, Josep kin Mariya teŕ muljunguŕ kenjing. Kangi kembis ei mer kung kou kuni noŕmun konu eŕe pim kenjing. ¹⁷Pe kan poru nik, orung puk kangiuŕ kembis ei nge ek piinjing miŕ nik tor kindnjing. ¹⁸Pe wumb pei molk piinjing ni, kung siipsiip es toŕmun wumb ninjing ek ei piik kin, kom sek piinjing. ¹⁹Ba Mariya eim ek ei piipi noman eŕe kindpi, kom se piipi minj muŕum. ²⁰Kung siipsiip es toŕmun wumb orung puk Gos embe ambilk tonu kindik punjung. Wumb en enim ka piik, Gos ek piik kanik enjing. Ei Gos enjel ek nipi erim miŕ kenjing ku.

²¹Ekii se kunum angiuŕ orung nga tekliki o pang, kangiuŕ kembis ngenj kopisnjing. Kopsik, kangiuŕ ei embe Jiisas ninjing miŕ eim mam mingnerim

kunum ei Owundu enjel kindang opu nim. Ei kangil embe yi nengin nim mił ninjing.

Simion Kin Ana Teł Jiisas Men Ngii Owundu Kenjingil

²²Kunum poru neng, Mariya kin kingam kin ka mułnguł oł enjing ei, Moses lo ek niłim mił enjing. Pe arim mam teł kangil ei Jerusalem konu ełe sipkił Gos Owundu kin ngunguł nge sipinjngil. ²³Ei yi mił, Gos Owundu lo ek yi er pendihim mił niłmin. “Kangil wu kumna mengiłmin kangil ei Gos Owundu kongun ermba niłmin oł ei nge enjingil.” ²⁴Wumb tał eł ełip Gos kin kułmał kełngil ei Moses lo ek niłim mił yi mił enjingil. Ei Owundu lo ek pałim mił ermbil ni piinjngil. Kei Pułmu mił tał min kei wał eipi tał sikił Gos kin kułmał kełmbil ni sipinjngil.

²⁵Kapłi, wu endi Jerusalem konu ełe mułum wu ei embe Simion. Ei wu kun minj mołum wu ek piipi ełim wu, ei eim wumb Esrel wumb sipi orung simba nge wu endi omba, ni kui er mułum. Gos nge Gui Ka ei Simion kin mułum. ²⁶Gos nge Gui Ka ei eim yi nirim, “Simion sikir kulenjii mon!” pa nirim. “Nim Owundu nge kindang wu Krais kumb se kenjii,” pa nim. ²⁷Gos nge Gui Ka je erang Simion pupu men ngii owundu ełe nirik pum. Pe kingam arim mam tał sikił tu wukuł lo ek ninim mił ermbil ei Gos Owundu kin ngunguł nge onjnguł. ²⁸Simion eim kangi ei sipi sipim. Si pang kin, Gos embe ambił tonu kindpi, yi nim.

²⁹⁻³⁰“Pe Owundu pe ni ninim kongun wu ei er ka eran noman emin sepi piyangłi nim. Nam ningil ełe nim sin sikin orung sinjii nge on ei kanip ka piip moł. ³¹Nim ek ok nirim, ‘Simion, sikir kulenjii mon! Nim Owundu nge kindang wu Krais kumb se kenjii,’ pa nim. Wu amb pei keningii nge en. Wu ei kindang sinim sipi orung simba nge om yi nirim mił en. ³²Gos eim tiłang mani kindim. Kindpi, tiłang ei erang wumb tiłap eipi nim oł ei nge ekii sik noman tok piik erngii. Nga nim nge enjel wumb embe owundu erim,”

Simion Jiisas nge ek pei nirim.

³³Kangi mam arim tał Simion nim ek ei piikił puku sikił piinjngil. ³⁴Pe Simion Gos ek ka nipi en enim ngum. Nga ek yi mił nipi Mariya ngum, “Piini! Gos eim noman ełe kangi ei yi erang Esrel wumb pei bok tonmun, ba wumb kombur nga angk gii nik dinga mołmun. Eim Gos nge noman ełe tuk mundum mułmba. Mułang kin, wumb pei eim kin ek kis nik ngok erngii. ³⁵Erangin kin, nim noman tuk ełe tui mił tang yi mił kaimb erang piinjii. Eim wumb en enim noman tuk ełe andan tang kin noman tuk ei to tor kindmba,” pa nim.

³⁶Gos nge ek ni tor kindihim amb endi mułum amb ei embe ‘Ana’ niłmin. Eim arim Panul mułum; eim nge wumb tiłap Asir; amb ei amb tukui mendpił mułum. Ok, eim wam kin kung ngii angil orung nga tał mułum. ³⁷Ekii se wam

kuŕang kin, eim wii muŕang kung ngii 84 pei o pum. Amb ei eim men ngii owundu mei wak tunaŕim. Eim konu kuni mowii nipi eim Gos kin prei tek tek elim. Ei epin, tinga Gos embe ambiŕ dinga kindpi kongun elim. ³⁸Kunum ei Jiisas arim mam teŕ eim tu wunjuŕguŕ eim men ngii opu Gos kin noman ka piipi ngum. Pe eim kangi ei nge ek ni tor kindpi nim. “Kangi ei enim wumb pei kui er muljuŕng wumb kin Jura wumb pei sipi orung simba nge om,” pa nim.

³⁹Wumb en enim Owundu nge lo ek niŕim miŕ eŕe enjing. En enim Galilii mei orung puk, Naseres konu eŕe punjuŕng. ⁴⁰Pe kangi ei oupu tonu opu dinga er muŕum. Moŕpu kin, eim noman ka wii peng moŕpu, nga Gos eim noman ka Jiisas ngum.

Kangi Jiisas Men Ngii Owundu Eŕe Pum

⁴¹Kangi mam arim taŕ eŕ elip ei kung ngii endi o puŕum kunum ei kunum kunum Jerusalem konu eŕe puŕmbuŕ. Kunum ei konu kor owundu kunum ei yi niŕmin, ‘Pasopa kuni owundu numun,’ pa niŕmin kunum ei. ⁴²Jiisas eim kung ngii engki nga taŕ yi miŕ multum kunum ei, kor owundu ekii siŕmin oŕ ei sik Jiisas arim mam ni Jerusalem konu eŕe punjuŕng. ⁴³Ekii se, ‘Pasopa kunum’ ei poru neng, nga si kindik orung punjuŕng; ba kangi Jiisas Jerusalem konu eŕe enj multum. Pe arim mam taŕ Jiisas multum ei piinerkiŕ. ⁴⁴Kunum ei arim mam taŕ Jiisas wu amb kin onmun ni piikiŕ. Yi ni piikiŕ okuŕ, nga eŕ elip wumb tiŕap ende kin wumb puŕ kin endik konu kurkuŕ endkiŕ mon pirim. ⁴⁵Nga topultung kurkuŕ endkiŕ, ba mon pirim. Yi peng kin, nga Jerusalem konu eŕe orung pukuŕ, kur keningiŕ nge pukuŕ. ⁴⁶Nga kunum ei, wumb taŕ kurkuŕ andangiŕ kunum tekliki o purum. Nga ekii se pu kenkiŕ ni men ngii owundu eŕe nirik multum kenkiŕ. Wumb ek mon poŕmun wumb mulk konu eŕe tuk multum. Wumb ei ek ninjing ek ei kii se piipi nga wumb nik ek miŕ piipi nipi orung kindpi multum. ⁴⁷Wu ombu eim ek ei piik kin, kangiŕ ei eim noman ka peng ek nipi kii sipi erang, wu ombu en enim puku sik endnjuŕng. ⁴⁸Arim mam taŕ Jiisas kankiŕ nga puku sinjuŕngiŕ. Mam ek nipi yi nirim, “Kangiŕ nim nimbiŕ erang siŕ kin yi en? Nim arnim kin na kin noman embin tang kin, nim kurpuŕ andinmbiŕ,” pa nim. ⁴⁹Kangi Jiisas eim ek ni orung kindpi yi nim, “Nimbiŕ erang, elip na kurkuŕ andinmbiŕ? Elip piinenjuŕngiŕ min; na nam Arnan ngii owundu konu moŕ?” pa yi nim. ⁵⁰Ba wumb taŕ Jiisas ek nim ei ek puŕe pii kun enenjuŕngiŕ.

⁵¹Kapli, mam arim taŕ kin orung punjuŕng. Nga Naseres konu eŕe tor punjuŕng. Pe mam arim taŕ ek ninjuŕngiŕ ek ei piipi ekii siŕim. Pe eim mam eim niŕim ek ombu piipi noman eŕe tuk kind piip muŕum. ⁵²Jiisas oupu tonu wang, eim noman ka wii tonu om. Wang kin, wu amb eim kan ka kaniŕmin ei nga Gos kan ka kaniŕim ku.

Jon Wumb Noŕ Pendiŕim Wu Gos Ek Wumb Ngum

(Masyu 3:1-12, Mak 1:1-8, Jon 1:19-28)

3 ¹Kung ngii engki nga angii orung o pang Taipiriyas Siisa Rom King owundu miŕ muŕum. Nga wu Pansiyas Pailos Jura mei owundu wu

num mułum. Nga Eros Galilii mei owundu wu num mułum. Pe angim Pilip Esuriya kin Trakonaisis ełe wu num mułum. Pe wu endi Laiseniyas Apiliin konu ełe wu num mułum. ²Anas kin Kaiyapas ni wu owundu kułmał kałiłmbił wu tał mołmbuł. Kunum ei Jon Sekaraiya kingam eim wumb konu ełe mulenjing konu ełe mułum. Pe Gos ek eim kin ek nipi ngurum. ³Yi erang kin, Jon eim Jura noł Joran konu wumb mulk konu ełe orung orung pum. Pupu, Gos ek piirim mił ni Joran wumb ngang, “En enim piyei! Oł kis si kindik, noman ak tok ok noł pingii,” ei mił nirim. “Pe Gos enim oł kis kil ngumba,” pa nim. ⁴Ek ni tor kindiim wu endi Aisaiya eim mon ełe ok ek yi mił pułum ei keimi tonu orum.

“Wumb mulenjing konu ełe wu endi wii top yi nim: ‘Owundu nge andłam er kun erei!’ nim. ⁵‘Pe mei mani pum ni komung tonu pum ni, peng mei kis tonu mani er punum kin andłam mapi erim ei, enim nge nipi eim er kun ermba,’ pa nim. ⁶‘Wumb pei keningii ni Gos kongun erpi wumb pei sipi orung simba nge ermba.’”

⁷Wumb pei wangin kin, Jon wumb noł pendpi ngumba nge ok. Eim ek yi nim, “Enim ek kend oł ełmin wembii kis mił mołmun. Enim wumb nii nipi ngum, Gos nge oł ekii se enim kin tonu omba ei nge enim kapłi koi erik si kindik punerngii. ⁸Enim noman ak tok onjung kin, enim noman konj ka sik mułngii, nge nipi ngum. En enim noman piik ełe molk nik, ‘Eiparam ei sin erinjin’ ei ninerei mon! Na enim kanip nind, Gos ya ku ombu, kapłi erang, Eiparam kingam noł mułngii. ⁹Wu endi tui maimi kin ond tami tumba enim mił yi ku wumb noman tuk to ak tunenjing kin, ond mong tunanim ond ei kołmung to dup kałiłmin mił Gos eim wumb ombu kin yi ku ermba.”

¹⁰Eim ek yi neng kin, wumb pei eim kii sinjing, “Pe sin nimbil oł er wamin, nim sin noman tuk ak tunjung ni piinjii?” ¹¹Pe ek nipi orung kindim wumb ngopu yi nim, “Wu endi konduk tał simba wu ei wu endi ngunjii. Nga wu endi kuni sinermba ei ngunjii,” pa nim. ¹²Wumb ku takis siłmin wumb ok noł pingii nge onjung. Wumb ei eim kin sinjing, “Ek emb wu, sin nimbil oł er wamin nim sin noman tuk ak tunjung ni piinjii?” ¹³Ek yi nipi wumb ei ngum, “Enim lo ku takis singii nimba mił sei! Nga enim ku endi pendik simin ni enerei mon!” ¹⁴Pe opu wumb ok eim kii sinjing ku, “Sin nimbil oł er wamin nim sin noman tuk ak tunjung ni piinjii?” nik kii sik ninjing. Pe Jon ek nipi ngum, “Enim wumb wii kepłi tunarik, kos wii enerik, ku wii sinerngii mon! En enim kongun ku ei mendpił ambilk, noman ka piingii,” pa nim.

¹⁵Wu amb epi simin ni noman dinga piik kin, en enim noman ełe kom sek yi er mulnjung. Molk, yi piinjing, Jon ei Gos kindang om wu Krai min, ni piinjing. ¹⁶Pe Jon ek nipi orung kindim, “Na noł sip enim noł mendpił pendip ngond. Ekii se wu endi omba wu ei eim dinga ei kapłi ermba ei na dinga ei kapłi enanim. Eim dinga ei kapłi ermba. Na wu

ka mon. Na eim kongun wu eim simb su kan ei na kapli si kindmbii, ba na kapli enanim. Eim wu num mołum. Eim enim Gos nge Gui Ka ełe nin dup ełe kin ouni yi mił wumb noł pendip ngumba. ¹⁷Eim kapor sipi ambiiłpi kuni wiis ngingamin si kindpi er ka ermba. Pe kuni wiis ei sipi kuni ngii ełe kapli kułou tumba. Ba wiis tindkan ei dup kelmba. Dup ei nopu kumbulermba mon! Piram kunum kunum nopu pimba.”

¹⁸Jon eim ek kanim eipi eipi neng kin wumb ek dinga ngopu, yi mił, kunum ei Jon eim Gos ek ka nipi wumb ngum. ¹⁹Ba Jon Eros kin ek ngang, Eros eim wu num endi eim nge angim nge ambim embe Erosiyas sim. Eros eim oł kis kanim kanim eipi erim. ²⁰Jon Eros kin ek nipi ngum. Ngang kin, eim Jon kan ngii pendim. Pendang, Eros mong owundu sim.

Jon Jiisas Noł Pendim
(*Masyu 3:13-17, Mak 1:9-11*)

²¹Wumb pei noł pek mułangin kin, Jiisas noł pim ku. Jiisas noł pepi tonu opu, peri er mułang kin, ei kupu muł ei wuł ał pum. ²²Gos nge Gui Ka ei mani opu eim kin om. Gos Gui Ka ei kenjing ni kei Kurmuł mił mani om. Ei epin Gos ek endi nipi mani opu yi nim. “Nim na kangi! Na nim kin noman ngond. Na nim kin ka piip ngond,” nim.

Jiisas Kupam Noł Nge Embe
(*Masyu 1:1-17*)

²³Kunum ei Jiisas eim kongun mendpił ermba erim. Nga eim kung ngii engki nga tekliki o pang eim kongun ermba erim. Wumb piik eim Josep kingam ni piinjing. ²⁴Elai nge kingam Josep; Masas nge kingam Elai; Liiwai nge kingam Masas; Melkai nge kingam Liiwai; Janai nge kingam Melkai; Josep nge kingam Janai; ²⁵Masaraiyas nge kingam Josep; Emos nge kingam Masaraiyas; Neiyam nge kingam Emos; Eslii nge kingam Neiyam; Nakai nge kingam Eslii; ²⁶Mas nge kingam Nakai; Masasaiyas nge kingam Mas; Semen nge kingam Masasaiyas; Josek nge kingam Semen; Jora nge kingam Josek; ²⁷Jonan nge kingam Jora; Tesa nge kingam Jonan; Serapapel nge kingam Tesa; Sialsiel nge kingam Serapapel; Nerai nge kingam Sialsiel; ²⁸Melkai nge kingam Nerai; Endai nge kingam Melkai; Kosam nge kingam Endai; Elmaram nge kingam Kosam; Er nge kingam Elmaram; ²⁹Josuwa nge kingam Er; Eliyesa nge kingam Josuwa; Jorim nge kingam Eliyesa; Masas nge kingam Jorim; Liiwai nge kingam Masas. ³⁰Saimon nge kingam Liiwai. Jura nge kingam Saimon; Josep nge kingam Jura; Jonam nge kingam Josep; Elaikim nge kingam Jonam; ³¹Meliya nge kingam Elaikim; Mena nge kingam Meliya; Masas nge kingam Mena; Nesan nge kingam Masas; Deipis nge kingam Nesan; ³²Jesii nge kingam Deipis; Oper nge kingam Jesii; Bowas nge kingam Oper, Salmon nge kingam Bowas; Naison nge kingam Salmon;

³³Aminarap nge kingam Naison; Armin nge kingam Aminarap; Arni nge kingam Armin; Esran nge kingam Arni; Peres nge kingam Esran; Jura nge kingam Peres; ³⁴Jeikop nge kingam Jura; Aisak nge kingam Jeikop; Eiparam nge kingam Aisak; Tera nge kingam Eiparam; Neiyor nge kingam Tera; ³⁵Serak nge kingam Neiyor; Tiyu nge kingam Serak; Pelek nge kingam Tiyu; Eper nge kingam Pelek; Sila nge kingam Eper; ³⁶Keinan nge kingam Sila; Apaksas nge kingam Keinan; Sem nge kingam Apaksas; Nowa nge kingam Sem; Lemek nge kingam Nowa; ³⁷Mesusala nge kingam Lemek; Enok nge kingam Mesusala; Jeres nge kingam Enok; Manalail nge kingam Jeres; Keinan nge kingam Manalail; ³⁸Enos nge kingam Keinan; Ses nge kingam Enos; Andam nge kingam Ses; Gos nge kingam Andam.

Seisen Jiisas Ermba Mił Kenmbii Ni Erim

(Masyu 4:1-11, Mak 1:12-13)

4 ¹Gos Gui Ka opu Jiisas kin paki to mułang, Jiisas eim nga noł Joran si kindpi orung pum. Pang kin, Gos Gui Ka eim sipi konu wumb mulenjing konu sipim. ²Gos Gui Ka Jiisas paki tang mułum. Mołang kin, wumb mulenjing konu ełe mułang kunum 40 o pum. Kunum ełe Seisen opu Jiisas kanpi ek nipi eim ermba mił ei kenmbii ni erim. Kunum ełe Jiisas eim kuni nunerim, wii minj mułum. Ekii se kuni tang piim.

³Seisen yi nim, “Nim Gos kingam pim kin, kom ku ei nen kin bres eranghi!” nim. ⁴Pe Jiisas ek nipi orung kindim, “Gos ok połmun ek ełe yi nim, ‘Kuni bres mendpił wumb nołmun ei kapłi enałim, wumb konj mulerngii,’ ” pa nim.

⁵Seisen Jiisas tonu sipi sikir andan topu mei orung orung tep ełim wumb pei mołmun konu ei andan tum. ⁶Pe Seisen ek yi nim, “Tep ełim wumb ełe dinga pałim ei kin epi ka wii ya mołum ei kin ei na nim ngumbii,” pa nim. “Epi ka ya mołum ei na epi ei nga kapłi nanim noman ełe wu endi ngumbii,” pa nim. ⁷“Pe nim na kin prei en kin na epi ei pei nim ngumbii,” pa nim. ⁸Jiisas ek nipi orung kindpi yi nim, “Gos ok połmun ek ełe yi ninim, ‘Nim Gos Owundu embe ambił tonu kindkin eim kongun ei minj enjii ninim,’ ” pa nim.

⁹⁻¹¹Pe nga Seisen Jiisas sipipi, Jerusalem konu ełe men ngii owundu engim ełe tonu mondpu ek yi nim. “Gos ok połmun ek ełe yi ninim, ‘Gos nge enjel nim kin tep er mułngii. Er mołangin kin, enjel en enim angil nim ambilk tonu singii. Embiłangin kin, ku endi simb ełe tunermba yi mił ninim.’ Pe nim Gos kingam pim kin, nim ya ełe angkin puku si mani punjii,” pa nim. ¹²Jiisas ek nipi orung kindim, “Gos ok połmun ek yi ninim, ‘Nim Gos Owundu oł ei ermba nim kenjii ba oł ei nim kapłi enenjii,’ ” pa nim. ¹³Pe Seisen ek nipi erim oł ombu Jiisas ermba ni kanpi erim, ba mon peng Seisen kunum endi nga op ermbii ni piip si kindpi pum.

Jiisas Galilii Konu Ete Kongun Pułngun Mond Erim
(*Masyu 4:12-17, Mak 1:14-15*)

¹⁴Gos nge Gui Ka dinga ete Jiisas kin mołang kin, Galilii mei ete orung pum. Pe eim ek ka ei konu orung ete pei pang wumb piinjing. ¹⁵Kunum ei Jiisas eim, wumb men ngii ete Gos ek kunum kunum nipi wumb ngołum. Ngang, wumb pei eim embe ambił tonu kindiłmin.

¹⁶Jiisas Naseres konu ete pum. Konu ei ok Jiisas kangil kembis kin konu ete mołpu owundu erim ei, konu ete mołum. Kor kunum ei, pupu men ngii ete pułum. Pupu, Jiisas kunum kunum Gos ek ka gerpi etim ei wumb piłmin. ¹⁷Pe wumb, Gos ek ni tor kindiłim Aisaiya wu ei ok pułum ek sik ngangin, ek ei gerpi kenim ni ek yi piim.

¹⁸“Gos nge Gui Ka ei na kin mułang kin, eim na kongun ngopu enjii nipi kindim. Ei na op wumb epi sinałim wumb kin Gos ek ka yi nip ngumbii nge onj. Wumb kan puk mołmun ei tor wii mułngii. Ningil tumbun mołum wumb ei ka nik mułngii. Wumb endi noman embin peng mołmun wumb ei na paki tumbii nge onj.

¹⁹Na op enim nip ngond, pe kunum Owundu nge wumb eim sipi orung simba nge om.”

²⁰Jiisas ek mon połmun ni tuk kindpi, ngopu eim mani mułang, wumb men ngii ete tuk mołangin wumb ei Jiisas kin ningil kanik minj mulnjung. ²¹Pe eim ek nipi wumb ngumba nge erim. “Akip Gos ek ei tor onum. Yi mił enim piik poru ninmin.” ²²Pe wumb eim embe ambilk tonu kindik, eim ek ka nim ni piik mulnjung. Mol, en enim ek yi ninjing, “Wu ei Josep kingam min mon?” ²³Jiisas eim piipi kenim wumb pei eim ek pii gii ninenjing. Ninerangin kin, eim ek yi nipi wumb ngum, “Ek ekin endi na kin enim yi nik na ngungii, ‘Ond mong ngopu etim wu ninim nge ngenj er ka enjii. Nim Kapaniyam konu ete oł en ei sin piinjpin. Pe ya ninim mei ete oł ei nge enjii,’ ” pa nim. ²⁴Eim ek yi nim, “Na ek keimi nip enim ngond. Wu endi ek ni tor kindiłim wu mołpu ek keimi nimba; ei eim nge ngii konu mołmun wumb ei eim ek ei piinerngii. ²⁵Na ek keimi nip enim ngond ei enim piinmin. Elaineja multum kunum ei Esrel amb pei mulk, wenjing noł kulk kunum ei kupu muł ei poru nirim. Pe kung ngii tekliki o pang oi angil orung nge endeim purum kunum ei konu pei orung orung kumb kuni owundu sirim. ²⁶Ba Gos Elaineja kindpi pupu Esrel amb wei endi mułum konu pui ni kindnerim. Mon! Gos Elaineja Serepas konu ete Sairon mei orung pui nirim konu ete, amb endi wam kultum amb ei, kuni sałim konu ete nim pui nipi kindrim. ²⁷Gos nge ek ni tor kindiłim wu endi Elaineja orung kunum ei wumb kinj wumb pei Esrel konu mulk, konu ei tuk ete wumb endi ka mulerik mon! Siriya konu ete kinj wu Neimin ni wu ei minj ka multum.” Jiisas nirim ek ei eim nge wumb tiłap ende ei eim ek piinenjing. ²⁸Wumb men ngii ete nirik

molok ek ei piik popul sinjing. ²⁹Pe wumb tonu angk, Jiisas ambilk konu owundu anda kindnjing. Kindangin kin, konu owundu ei, tonu komung endi efe sim. Pe wumb eim sik komung efe orung tonu sip komung efe to olkup to kindngii. ³⁰Ba eim tuk wumb onjung konu opu, tuk efe opu am pum.

Wu Endi Gui Kis Mułum

(Mak 1:21-28)

³¹Eim Kapaniyam konu efe tor pupu, mei owundu endi sim ei Galilii niłmin. Pupu, kunum ei kor kunum wumb mulnjung Gos ek ka nipi wumb ngum. ³²Wumb eim ek ei piik wumb tuk puku sik enjing. Nimbił erang Jiisas ek ei dinga pałim. ³³⁻³⁴Men ngii efe wu endi gui kis tuk mułum wu ei ngii efe tuk mułum. Mołpu kin wii dinga topu, ek dinga nipi yi erim. “Jiisas, Naseres konu wu, nim ya efe nimbił oł enjii on? Nim sin kin tunjii on min? Nim sin kan wiik to si kindnjii! Na nim piind ei Nim Gos nge wu kun ka wii,” pa nim. ³⁵Ba Jiisas ek nipi orung kindpi, ek dinga ngum, “Nim ek tingnarkin, wu ei si kind o pui!” nim. Gui kis ni wu ei to kindang mani pupu wumb mulnjung konu tuk pim. Pe gui kis wu ei kin oł endi nga enerim wii si kindpi pum. ³⁶Wumb pei puku sik, yi ninjing, “Ek ei nipe ek yi ninjing? Wu ei wu Owundu eim dinga sałim ei eim ek dinga nipi gui kis ngang kin, gui kis pei eim ek piik wu endi si kindik punjung,” pa ninjing. ³⁷Oł yi mił erang kin, Jiisas eim erim oł ei wumb nik pangin, wumb konu efe orung orung pei piinjing.

Jiisas Wumb Pei Er Ka Erim

(Masyu 8:14-17, Mak 1:29-34)

³⁸Jiisas men ngii ei si kindpi anda opu, pupu Saimon ngii engim konu efe nirik pum. Pupu, kenim ni, Saimon ambim mam ening owundu tang pim. Pe wumb ok Jiisas kii sengin, “Amb ei paki tunjii,” pa ninjing. ³⁹Pe eim pupu amb mułum konu efe mandi angpi ek dinga neng, ening tum ni poru nim!” Neng kin, amb ni sikir angpi kuni wumb pei ngum.

⁴⁰Eni mani ba erang, wumb pei ening kanim kanim pim wumb, Jiisas mułum konu efe tu wunjung. Pe eim wumb kis pim wumb, peng efe endeim endeim ni angil ambiłpi pang, wumb pei ka mulnjung. ⁴¹Jiisas ek nipi ngum. Pe gui kis ombu wumb pei si kindik konu eipi eipi punjung. Gui kis ombu wii dinga tok yi ninjing, “Nim Gos kingam.” Ba eim gui kis ek ngopu, “Ek tingnerei!” nipi ek dinga ngum. Gui kis ombu Jiisas nim ek piik, “Eim Kraiss wu endi Gos kindang om,” ni piinjing.

⁴²Pe kupiiring ok, Jiisas pupu wumb mulenjing konu efe pum. Pang kin, wumb eim pum konu kanik, ekii sek punjung wumb ei si kindik punenjing mon! Eim konu eipi punermba nik, eim endim konu ekii sik punjung. ⁴³Ba eim ek nipi orung kindpi yi nim, “Pe na ek ka nip wumb

ngumbii ei nge Gos sinim tep er mołum mił ei nip wumb tiłap eipi kin nip kongun ei nge ermbii,” pa nipi kindim. ⁴⁴Pe eim Jura konu wumb, men ngii engim konu ełe pupu Gos ek nipi wumb ngum.

Jiisas Ek Neng, Piisa Eim Ekii Sim

(Masyu 4:18-22, Mak 1:16-20)

5 ¹Kunum endi noł wer ełe mandi Genesares noł gop ełe Jiisas eim angpi mułum. Nga eim wu amb pei Gos ek ni ngang piimin nik wumb pei eim kin ok wumb piki tok mulnjung. ²Eim kenim ni noł kanu tał noł gop wer ełe pinjngił, omu tołmun wumb tor punjung. Wumb omu kon polk omu tołmun wumb en enim omu kon ei noł was er kun erik mulnjung. ³Jiisas eim noł kanu endi ełe tonu purum. Purum noł kanu ei Saimon nge kanu. Nga eim Saimon kanpi yi nirim, “Nim noł kanu ei noł ełe pip to tuk kindii!” nirim. Pe eim noł kanu ełe mołpu, Gos ek ka nipi wumb ngurum.

⁴Eim ek ni poru nipi, ekii se eim Saimon kanpi nim, “Nim noł kanu pip to sipkin, omu kon tuk noł ełe mani kindkin omu sinjii nge kindii,” nim. ⁵Saimon ek nipi orung kindim, “Epin kunum endi sin kongun enjpin omu tunenjpın. Pinerang, sin omu endi tunenjpın mon, ba nim nin, ei kaplı nga omu kon pułmbii,” pa nipi mani kindim. ⁶⁻⁷Omu tołmun wumb kombur yi erangin kin, omu kon omu piki top mułum. Mułang kin, omu kon kiłip tumba nge erim. Yi erangin kin, omu tołmun wumb ei en enim kongun ende ełmin wumb noł kanu eipi se mulnjung ei tu wangin nik angıł pinou enjing. Erangin wangin kin, noł kanu tał omu kindnjing piki topu noł kanu tał noł ełe mandring simba erim. ⁸Saimon Piisa eim jep oł ei kanpi Jiisas simb ełe mani pupu yi nim, “Nim si kind po! Na oł kis ełe wu moł,” pa nim. ⁹Pe eim omu pei sinjing omu ei kanpi, eim puku sim. Pe wumb eim kin tep to mulnjung wumb, puku sinjing ku. ¹⁰Sependii nge kingam tał, Jeims kin Jon tał ei Saimon kin tep to andiłmin, wu tał yi ku puku sinjngił. Pe Jiisas ek nipi Saimon ngum, “Nim mund mong tunerii! Ekii se wumb na ek piimin nik ongii ei nim wumb pei nik tuk sikin, na ek ni wumb ngunyii ei omu yi mił, wumb yi mił tuk ongii.” ¹¹Omu tołmun wumb ei noł kanu noł wer ełe tu wunjung. Tu wangin kin, en enim epi kanim kanim pei si kindik Jiisas kin ekii sinjing.

Wu Endi Kinj Tum Ei Jiisas Er Ka Erim

(Masyu 8:1-4, Mak 1:40-45)

¹²Eim konu owundu ełe multum konu ełe, nga wu endi multum. Multum wu ei, eim ngenj kinj owundu tum. Eim Jiisas kanpi, opu Jiisas simb ełe mani mołpu prei erpi yi nirim. “Owundu, nim noman ełe erim kin kaplı, nim na er ka enjii,” pa nirim. ¹³Jiisas eim angıł ei kinj tum wu embiłmbii ni erpi ek yi nim. “Na noman ełe nim ka mulnjii,” pa nirim. Neng kin, kunum

eŕe mendpiŕ Jiisas kinj tum wu ei er ka erim. ¹⁴Nga Jiisas ek dinga nipi eim ngopu yi nim, “Nim wu endi ek ninenjii mon! Nim ngenj sipkin Gos kuŕmaŕ wu ei andan tunjii. Tan kin, ngenj ka saŕim ni piingii nikin kuŕmaŕ kelnjii ei Moses lo ek eŕe paŕim miŕ erang, wumb yi piingii nim ening ni poru nim ni piingii. Nim nga ek wumb ninenjii mon!” ¹⁵Ba Jiisas oŕ erim ombu konu orung orung pei eim ek pang wumb pei piinjing. Piik kin, Jiisas muŕum konu eŕe onjung. Ok Jiisas ek ei piimin nik wumb kis pim ei tu wunjung kin er ka nge ermba. ¹⁶Ba eim wumb mulenjing konu pupu kunum ei eim prei elim.

Wu Endi Simb Angiŕ Kis Muŕum Ei Er Ka Erim
(*Masyu 9:1-8, Mak 2:1-12*)

¹⁷Kunum endi eim wumb ei ek nipi ngopu multum kunum ei lo ek piŕŕmin wu kombur kin lo ek emb toŕmun wu kombur mulk ku. Wumb ei Galilii mei orung orung kin Jura mei nin Jerusalem konu owundu eŕe ni wumb ombu onjung. Owundu nge dinga Jiisas ngang, Jiisas ening pirim wumb ei er ka ermba nge om. ¹⁸Wu kombur wu endi peŕ eŕe pendik tu wuk. Wu ei embiŕ poru, dinga pineririm wu, ei en enim nirik sipik Jiisas muŕum konu eŕe kumb eŕe mandi pendngii sipik. ¹⁹Ba konu eŕe wu amb pei piki topu pirim. Nga wu ening pim wu ei nirik sipngii konu eŕe tuk sineririm. Yi erang kin ngii andaring eŕe sipik tonu ngii beŕ eŕe ambiŕ wuŕ aŕ kindik peŕ eŕe pim wu mani Jiisas muŕum konu eŕe kun mani kindik. ²⁰Jiisas wu ombu pii gii pirim wu ei kanpi kin yi nirim, “Wu puŕ, nim oŕ kis ei kil ngum,” pa nim. ²¹Wumb lo ek poŕmun wumb ni lo ek piŕŕmin wumb en enim noman nendii to piik yi kii sinjing. “Wu ei wu nii opu Gos kin ek ambiltim? Wu endi wumb oŕ kis ei kil ngunermba; ba Gos endeim minj yi ermba.” ²²Jiisas wumb ombu noman eŕe piipi si kindim. Pe eim ek nipi orung kindpi, yi nirim, “Nimbiŕ erang en enim noman eŕe ek eipi eipi nik punmun? ²³Nipe ek endi enim noman eŕe embin tonum? Na ninj ek ei embin tonum min? Na nim, ‘Oŕ kis ei si kindind!’ min ‘Na nim angkin pui!’ nind? Pe na oŕ endi eramb enim kanik keimi nik piingii. ²⁴Ba na enim piingii ni piind, na wu kingam noman dinga ya mei eŕe saŕim. Kapŕi wumb oŕ kis kil ngumba, yi erang kin eim ek nipi wu endi embiŕ dinga punerim ei nge er ka erim. Na nim kanip nind, ‘Nim angkin, peŕ sikin, ninim nge ngii konu eŕe orung pui!’ ” nind. ²⁵Yi erang, pe mendpiŕ wu amb ningiŕ eŕe eim engim. Angpi peŕ sipi eim ngii konu eŕe pupu Gos embe ambiŕ tonu kindim. ²⁶Pe wumb pei Jiisas erim oŕ ei ka nik puku sik enjing. Ba wumb Gos embe ambiŕ tonu kindik. En enim noman eŕe piik nik minj endnjing. Yi miŕ ninjing, “Pe sin oŕ eipi minj endi kenjpin,” pa ninjing.

Jiisas Liiwai Wii Tum
(*Masyu 9:9-13, Mak 2:13-17*)

²⁷Ekii se Jiisas eim andŕam andpi pupu, kenim ni wu endi ku takis siŕim wu, ei eim ku takis ngii eŕe muŕum wu ei embe Liiwai. Jiisas ek

nipi wu ei ngum, “Nim na onj konu eŧe oi!” nim. ²⁸Pe eim angpi epi pei si kindpi Jiisas pum konu eŧe ekii se pum. ²⁹Liiwai eim ngii konu eŧe kuni owundu endi erpi Jiisas ngum. Pe ku takis siŧmin wumb pei kin, wumb eipi pei kuŧou tok wu taŧ kin kuni ei nunjung. ³⁰Pe lo ek ekii siŧmin wumb ni, peng lo ek mon poŧmun wumb ni wumb ok Jiisas nge ekii siŧmin wumb mulnjung konu eŧe noman kis piik mulk kii sinjing. “Nimbiŧ erang enim ku takis siŧmin wumb kin nga oŧ kis eŧmin wumb kin enim kuni ende nonmun?” ³¹Jiisas ek nipi wumb ngopu yi nim. “Enim wumb ening endi pinaŧim wumb ei, ond mong ngopu eŧim wu kin punaŧmin min, ba ening pim wumb ei minj ond mong ngopu eŧim wu pangin kin ond mong ngoŧum. ³²Na wumb oŧ kis er moŧmun wumb ei oŧ kis kil ngop sip orung simbii nge onj. Ba wumb kun ka moŧmun ni piinjing wumb, ei kin na onenj,” pa nim. “Nimbiŧ erang na nga wumb oŧ kis enjing ei kin ngii konu pup onerbii ku?” pa nim.

³³Pe wumb kombur ek nik Jiisas ngok yi ninjing, “Jon nge ekii siŧmin wumb kuni mowii eŧmin. Erik, Gos prei kunum kunum eŧmin. Lo ek ekii siŧmin wumb nge ekii siŧmin wumb ombu yi ku eŧmin. Ba nim nge ekii siŧmin wumb kuni nok yi eŧmin. Ei nimbiŧ erang eŧmin?” ³⁴Jiisas ek nipi wu ombu ngum, “Enim wu endi amb simba eŧim kunum ei kapŧi ei wumb puŧ kuni mowii erngii min? Ei mon! ³⁵Ba ekii se opu wumb wu amb simba er moŧum wu ei si tor singii kunum ei eim kan se noŧum kin tep to mulermba kunum eŧe kuni mowii erngii.”

³⁶Jiisas ek ekin endi nipi ei nge wumb noman konj kin wumb noman ok nge ende punermba ek ei wumb ngum. Eim yi nim, “Wu endi konduk konj ei kilip to kembis kembis erpi, aninga konj endi sipi konduk ok nge eŧe mui tumba. Pe wu endi yi ermba ei eim konduk konj er kis mondpu ermba ei, konduk konj ei kanim eipi miŧ pimba. Nga konduk ok nge kanim eipi miŧ pimba ku. ³⁷Pe wu endi kung meme ngenj ming, miŧ ok nge eŧe noŧ wain konj tuk kindnaŧmin. Ei mon! Wu endi yi miŧ ermbii ni ermba wu ei eim kung meme ngenj ming miŧ ok nge tok neng, noŧ wain konj ei tor puŧum. Nga kung meme ngenj ming miŧ nge ei kis moŧuŧum ku. ³⁸Ba wu endi noŧ wain konj kuŧpu kung meme ngenj ming miŧ konj eŧe tuk kindmba. ³⁹Pe wu endi eim noŧ wain ok nge noŧum, ‘Ei noŧ wain ka wii,’ pa nim. Eim noŧ wain konj singin ka pinaŧim.”

Gos Kor Kunum Ei Kongun Mon Niŧim

(Masyu 12:1-8, Mak 2:23-28)

6 ¹Kor kunum Jiisas eim tuk kuni mong wiis paŧiŧim konu eŧe andpi muŧum. Jiisas nge ekii siŧmin wumb ombu ok kuni wiis mong ei sik ambiŧ winin tok nuk. ²Ba lo ek ekii sinjing wu ombu yi ninjing, “Gos kor kunum, ei kongun mon niŧmin kunum ei, ba enim nimbiŧ erang enim?”

³Jiisas ek ni orung kindpi yi nirim, “Enim king Deipis sin kupenjpin eim epi

erim mił enim piinarik na ek yi nind. Kunum ei eim kin eim wumb kin kuni kulnjung. ⁴Deipis eim Gos ngii owundu eke nirik pupu, bres Gos nge kumb eke sim bres ei sim. Pe bres ei wumb pei nunerngii mon nik, Gos kin kułmał kałmin wumb minj ambii nungii niłmin. Ba Deipis eim bres nopu nga eim nge wumb ei bres ngang nunjung ku. Ek ei enim gerik piinjing min?” Ei kii sipi nim, “Nimbił erang enim King Deipis kin ek ninanmin, ba na sin kin ek ninmin?” ⁵Jiisas ek dinga nga nipi yi nim, “Gos kindang mei eke na wu kingam moł. Mołup, kor kunum owundu moł.”

Wu Endi Angił Kis Mułum Ei, Jiisas Kor Kunum Er Ka Erim
(*Masyu 12:9-14, Mak 3:1-6*)

⁶Pe nga kor kunum endi eim pupu men ngii eke pupu Gos ek nipi wumb ngum. Kunum ei wu endi mułum wu ei angił tundung orung miyem poru nim. ⁷Lo ek emb tołmun wumb kin lo ek ekii siłmin wumb kin ei Jiisas ermbe oł ei kenmin nik kui er mulnjung. Molk kin, yi piinjing ni kor kunum wumb endi kis pimba er ka ermbe ni kanik mulnjung. Molk kin, Jiisas kos er ngumun nik mulnjung. ⁸Ba Jiisas eim wumb noman tuk eke piinim. Piipi kin, wu angił miyem poru nim wu ni, “Angkin Oi!” Neng, wu ni sikir opu wumb mulnjung konu tuk engim. ⁹Pe Jiisas eim ek nipi wumb ngum, “Na pe enim kii simbii end. Sinim lo ek nipi kunum oł ka ermin min oł kis ermin, ei ninim min? Wumb kin paki topu er ka ermin, min wumb topu er kis ermin?” a nim. ¹⁰Jiisas wumb mulnjung konu tuk kanpi andpi, wu endi angił miyem poru nim ei kan sipi nim. “Nim angił tun kindii!” Yi neng kin, wu ei yi erang eim angił ni ka erim. ¹¹Ba wumb en enim noman kis dinga piinjing. En enim ek nik piik piik enjing. Erik, en enim yi ninjing, “Jiisas kin nimbił oł ermin,” ninjing.

Jiisas Nge Ek Se Andiłmin Wu Engki Nga Tał
(*Masyu 10:1-4, Mak 3:13-19*)

¹²Kunum ei Jiisas eim prei erbii ni piipi komung endi eke tonu purum. Eim prei erpi Gos ngurum kunum ei eim prei er mułang kin, konu tengrim. ¹³Tengmbe erang kin, Jiisas ekii sinjing wumb wangin nim. Neng, wangin wu engki nga tał sipi wumb embe ‘Ek se andiłmin wumb’ pa yi nirim. ¹⁴Wu embe endi Saimon, Jiisas embe Piisa ni ngum. Nga endi Endru ei Saimon nge angim. Embe nga Jeims kin Jon teł, Pilip ni Barsolomu. ¹⁵Pe Masyu ni Tomas ni Jeims Alpiyas nge kingam Saimon wu ei lo ekii siłim wu. ¹⁶Pe Jeims nge kingam Juras nin nga Juras Eskeriyas konu wu eim Jiisas opu orung wumb mulnjung konu ni peni eke kindmbe.

Jiisas Wumb Pei Kin Kongun Erim
(*Masyu 4:23-25*)

¹⁷Pe Jiisas wumb ei kin mani punjung. Nga puk konu kun sim konu eim nge ekii siłmin wumb kin pei tep to engnjing. Pe wumb pei Jura mei

konu eŕe orung orung ni Jerusalem konu owundu eŕe ep noŕ wer eŕe konu eŕe Taiya konu ni Sairon konu ni wumb pei ok mulnjung. ¹⁸Wumb ei ok eim ek piimin nik onjung. Pe eim wumb ening pim wumb ombu er ka erpi, wumb gui kis tuk muŕang onjung wumb ei Jiisas wumb ombu er ka erim. ¹⁹Wumb pei angil Jiisas embiŕngii enjing. Nimbiŕ erang Jiisas dinga pupu wumb pei, wumb ening pim wumb ei Jiisas er ka eririm.

²⁰Jiisas eim nge ekii siŕmin wumb ombu kanpi ek yi nim, “Enim wumb wii epi sinerang moŕmun wumb ei, ka piyei! Gos sinim tep er kanpi moŕmun oŕ ei enim nge saŕim.

²¹“Enim kumb kuni paŕmin, enim ka piyei! Ekii se enim noman ka piik muŕngii. Pe enim wumb ke ninmin, ei enim ka piyei! Ekii se enim tokuŕ erngii.

²²“Ekii se wumb enim wu kingam ei kin ekii se punmun ei keningii. Kanik kin, wumb en enim noman kis peng piingii. Piik kin, enim kon si kindngii ni, enim kin ek kis ningii ni, enim embe sik epi kis miŕ ombu nge singii kunum ei, enim ka piingii.

²³“Pe wumb enim kin yi erik ninjing kin enim ka piik noman ka seng muŕngii. Enim piingii, epin konu eŕe enim kumep singii ei owundu saŕim. Kumb okrii enim kupenjing noŕ oŕ ei, Gos nge ek ni tor kindiŕmin wumb kin yi ku eŕmin. Yi miŕ ku enim kumep ka singii. Ei Gos nge ek ni tor kindiŕmin wumb kin tep to singii.

²⁴“Ba enim kom ku ngenj eŕe peng, enim noman ka piik er muŕmun ei enim noman ka piik erngii. Erangin, oŕ ei er poru nik moŕmun ei enim wumb ei kan kun er muŕngii.

²⁵“Enim wumb epi pei kanim kanim sinjing kin enim noman ka simba. Ekii se enim epi sinerang kin kuni kuŕngii. Enim wumb pe tokuŕ er ka piinmin wumb ei kan kun er muŕngii. Ekii se enim ke nengin ningiŕ ka mani omba.

²⁶“Pe enim wumb pei enim embe ambiŕ tonu kindik ninjing kin enim pii kun er muŕngii. Ok en enim kupenjing noŕ ek kend tok, ek ni tor kindiŕmin kend wumb embe ambiŕ tonu kindik eŕmin oŕ yi erngii ei kanik muŕngii,” pa nirim.

Wumb Opu Orung Wumb Kin Noman Ngunjii Oŕ Ei
(*Masyu 5:38-48, 7:12a*)

²⁷Ba enim na ek piik moŕmun wumb ei, na ek nind ei piyei! Enim opu orung wumb muŕngii, ei kapŕi noman ka ngok muŕngii. Pe wumb enim noman kis piingii, ei enim wumb ei kin epi ka erngii. ²⁸Wumb enim kin ek bultung ningii ei, enim kengip ek ka nik wumb ombu noman ka ngungii. Nga wumb enim kin oŕ kis erngii wumb ei, enim Gos kin prei erik paki tungii,” pa nim. ²⁹Wu endi nim kon taki tum kin, nga orung ak tan orung tumba ku. Wu endi nim kon takis ei simbii nipi erim kin, nim

konduk ei kin ouni mon ninenjii ku. ³⁰Wu endi epi endi kii sipi nim kin, nimba epi ei ngui! Pe wu endi nim epi wii sipim kin, nim nga orung tu wii nikin, ek dinga ninerii! ³¹Enim ermin ni piingii oł ei, wumb enim kin enjing kin, nga enim wumb ombu kin oł yi ku erngii.

³²Wumb enim kin noman ngołmun wumb ei, nga enim noman ngangin enim nipe noman piingii? Pe wumb oł kis enmin wumb ei, wumb kombur noman ka piik ngołmun ku. ³³Pe enim wumb kombur oł ka er ngangin kin, nga wumb enim kin oł ka er ngungii. Nga ei enim nipe noman piingii? Wumb noman kis piik oł kis ełmin wumb ei kombur oł ka yi mił ełmin. ³⁴Enim epi kombur wumb ngunjung kin, nga orung simin ningii ei enim noman nipe noman piingii? Wumb oł kis ełmin wumb oł ka erik wumb eipi ngołmun ku. Pe wumb ombu epi ende mił siłmin. ³⁵Ba enim opu erii wumb ei noman ka ngok, enim oł ka erik wumb ngungii. Enim wumb ngungii epi ei nga ngok orung kindmin ni piinere! Enim oł ei erik epi ka wii owundu singii. Enim ełe yi erik molk punjung kin enim Gos kingam noł mendpił mułngii. Wumb Gos kin noman ka piinałmin ei Gos wumb ombu kin noman ka ngołum. Ngopu kin, wumb kis kin noman ka ngołum. Ngopu, wumb kis kin ouni ngołum. ³⁶Enim wumb eipi kaimb singii, ei enim Ernjing Gos kaimb siłim mił ku singii.

Wumb Eipi Kin Kos Ninmin Ei (*Masyu 7:1-5*)

³⁷Enim wu endi ek ei nge nik mok tołum wu oł ei mił enerngii. Enim wumb oł kis ei si kindangin kin, Gos enim oł kis ei kil ngumba ku. Pe nga enim epi endi mok tołum wu er kun ełim mił enerngii. Yi mił enjing kin Gos enim epi embin tui ei mok tumba. Wumb oł kis ei ni ka enjing kin enim oł kis ei Gos kil ngumba ku. ³⁸Pe enim oł kanim kanim yi erngii mił yi ku Gos enim kin yi ermba. Pe wumb enim kin pimba mił ngungii ei, pei ngungii. Ei ngok pangin piki topu bein tumba ermba, ei enim ngungii. Pe enim epi wumb ngungii yi mił ku Gos enim ngumba.

Jiisas Ek Ekin Nga Ngum

³⁹Jiisas ek ekin endi nipi wumb ngum ku. Ei yi nim, “Wu ningił tumbun mołum wu ei, nga wu endi ningił tumbun mułmba wu ei, andłam andan top simba min? Ei mon! Wu tał ouni tukpu ełe bok tunguł. ⁴⁰Mon kangił ei ek mon wu ek nipi ngołum wu ei to mani kindnermba. Eim mon kanpi poru nimba ei kapłi eim ek mon wu mił mułmba.

⁴¹Enim wumb eipi kanik oł kun pinermba mił ermba ei ni kun enerngii mon! Ei nimbił erang ninim oł yi nge ełin ku? Nimbił erang nim angnim ningił ełe epi moł pałim ei kankin nin? Ba ninim epi moł owundu endi ningił ełe pałim ei piin min? ⁴²Nimbił erang nim angnim ek nin? ‘Angnan, nim ningił ełe epi moł endi pałim, na si kindmbii,’ nin. Ba

ninim ningit eŧe epi owundu paŧim ei ninim piinan min? Nim ek kend wu, nim epi owundu endi ninim ningit eŧe paŧim ei si kindkin, ekii se ninim angnim ningit eŧe kun kankin epi moŧ pimba ei kapŧi si kindnjii,” pa nim.

Ond Kis Ei Mong Kis Toŧum

(Masyu 7:16-20, 12:33-35)

⁴³Ond ka ei, mong kis tunalim. Yi ku ond kis ei nga mong ka tunalim. ⁴⁴Wumb en enim ond angŧim ei kanik piŧmin. Piik kin, ond ei ond ka min mon, ni kaniŧmin. Wumb en enim ond pik ei gaŧ moŧpu mong toŧum ei tingnaŧmin. Nga ond wain yi ku, ond wain ei ond kembis angpi gaŧ moŧpu mong toŧum ei tingnaŧmin mon. ⁴⁵Wu endi eim noman ka paŧiŧim wu ei oŧ ka eŧim ku. Erpi, oŧ ka wii eŧim. Nga wu kis ei eim noman kis piki topu peng, eim oŧ kis eŧim. Noman eŧe oŧ yi miŧ paŧiŧim ei gupu eŧe tor oŧum.”

Ngii Takiŧmin Ei Oŧ Taŧ Palim

(Masyu 7:24-27)

⁴⁶“Nimbiŧ erang enim na ‘Owundu, Owundu’ niŧmin, ba na ek nind ek ei enim piinanmin? ⁴⁷Wu endi na kin opu na ek piipi ermba wu ei na eim kanip moŧ. Moŧup, eim ermba oŧ ei andan tamb enim piingii. ⁴⁸Wu ei yi miŧ, wu endi ngii tekmbii ni tukpu sipi mer mani pupu, mei eŧe ku owundu pei kindpi siimen eŧim. Ekii se ngii tonu eŧe takiŧim, noŧ owundu topu ngii ei nirik omba, ba kapŧi onermba. Nimbiŧ erang wu ei eim ngii dinga wii tekim. ⁴⁹Ba wu endi na ek piipi nga ekii sinermba wu ei yi miŧ wu endi ngii tonu mei peŧ eŧe tekim. Eim mei mani ei ku dinga kindnarpi siimen enerim. Ekii se noŧ owundu topu, noŧ ngii eŧe nirik wang kin, ngii sikir er kis muŧum. Nimbiŧ erang wu ei ngii miŧ dinga pinerim.

Jiisas Opu Eŧmin Tep Eŧim Wu, Ei Eim Nge Kongun Wu

Endi Er Ka Erim.

(Masyu 8:5-13)

7 ¹Jiisas ek ei nipi wumb ngopu poru nipi, ekii se eim Kapaniyam konu eŧe pum. ²Rom wu endi opu eŧmin wumb 100 pei opu eŧmin wumb pei tep eŧim, wu ei kongun wu endi muŧum. Opu tep eŧim wu eim kongun wu eim noman ka ngoŧum wu ni ening peng erang kuŧmba mandi erim. ³Opu tep eŧim wu ei eim Jiisas kin ek ei piipi muŧum. Pe eim Jura wu num kombur kindang puk ek nengin kin, Jiisas opu, na kongun wu ei er ka ermba nipi kindim. ⁴Wumb puk Jiisas multum konu eŧe tor puk ek dinga nik, Jiisas nik yi ninjing, “Wu ei wu ka nim wu ei paki tunjii min? ⁵Eim sinim Jura wumb kin noman ka ngoŧum. Eim mendpiŧ men ngii ei takpi sinim ngurum.” ⁶Pe Jiisas wu ombu kin tep to purum. Jiisas opu,

opu tep elim wu eim ngii konu mandi pang kin, opu wu 100 tep elim wu ni wu puł kombur kindang puk Jiisas kin ek ningii nge puk. Puk yi nik, opu tep elim wu ni yi nim, “Jiisas, nim wu Owundu! Nim na ngii konu ombii nikin okun kis piinjii; na wu ka mon. Nim na ngii nirik onerii!” yi ninim pa nik. ⁷“Pe yi ku, na wu ka pim kin, nim ngii konu eŕe na ombii min, ei mon. Ba nim ek ei nen na kongun wu ei ka mułmba,” pa nim. ⁸“Nimbił erang, na yi ku wu num kombur kongun ngokuł ełmin oł ei na kongun er moł. Pe na nge opu wumb ei na ek piłmin. Pe wu endi ‘Pui’ nimbii, ei kaplı ba. Nga wu endi ya ‘Oiyoy!’ nimbii, ei kaplı omba. Pe nam kongun wu, ‘Nim oł ei erii!’ nimbii, ei kaplı ermba. Na nge wu num ombu kongun ei na ngunjung mił na yi end. Ba nim noman dinga peng ening ei nge er ka ełin ei kaplı nim na nge kongun wu ening ei kaplı er ka enjii,” pa yi nim. ⁹Pe Jiisas ek ei piipi, eim wu ei noman ka jiłi sim ni piim. Pe eim ak topu wumb eim orung konu ekii se ok ei kanpi yi nirim. “Na enim kanip nind, Esrel wumb pei mołmun konu eŕe wu endi noman ka peng, pii gii yi mił peng na kinenj mon!” pa nim. ¹⁰Opu ełmin wumb tep elim wu, wu puł kombur kindang ok wu ni nga orung puk kenik ni, kongun wu kułmba erim ni nga konj multum.

Jiisas Nein Konu Eŕe Kang Wu Endi Er Konj Sim

¹¹Ekii se nga Jiisas eim konu owundu endi purum konu ei embe Nein. Jiisas eim nge ekii sinjing wumb kin, wumb pei eim purum konu puk. ¹²Eim pupu konu owundu eŕe andłam ondu pałim eŕe mandi pang, wu endi kultum wu ni tu wuk wu kultum ei, mam eim kingam endeim mendpił mułum ei, kułang kui tunjung nge ei tu wuk. Tu wangin kin, amb ei wam kumb ok kultum. Pe wumb konu eŕe wumb pei amb ei kin ouni ok. ¹³Jiisas Owundu amb ei kanpi, kaimb piipi yi nirim. “Amb, nim ke ninerii mon!” pa nirim. ¹⁴Pe eim mandi pupu, wu kułii pirim konu eŕe eim peł eŕe embiltim. Pe wumb wu tu wuk wumb ei angik mulk. Pe Jiisas nipi yi nirim, “Kangi wu, kanpi nind, nim engnjii!” pa nim. ¹⁵Pe nga kultum wu ei tonu mułum. Mołpu, ek nipi multum. Mułang kin, Jiisas wu ei sipi mam eim ngurum. ¹⁶Yi erang kin, wumb pei mund mong tok, Gos embe ambilk tonu kindnjing. Wumb yi ninjing, “Gos ek nipi oł ekii se ermba wu owundu sinim konu eŕe tuk onum,” ninjing. Wumb ek nga yi ninjing, “Gos eim opu eim wumb si orung simba nge opu wumb paki topu enim,” ninjing. ¹⁷Jiisas erim oł ei pang kin, wumb Jura mei konu ni wumb konu orung orung pei piik punjung.

Jon Wumb Noł Pendiłim Wu Eim Ekii Sinjing Wu Tał Jiisas Kin Kindim. (*Masyu 11:2-19*)

¹⁸Jon nge ekii sinjing wumb ei epi pei ek nik eim ngunjung. ¹⁹Jon eim ekii sinjngił wu tał wii tum. Eim yi nim, “Ełip pukuł Owundu kankił yi

kii singiŕ,” pa nim. “Ok Gos wu endi kindmbii neng, sin kui er mulnjpun wu ei nim min? Min sin nga wu endi omba ni kui ermin min?” ²⁰ Wu taŕ Jiisas kin okuŕ ek yi ninjngiŕ. “Jon noŕ sipi wumb noŕ pendiiŕim wu, ei siŕ nim kin peŕ neng onmbuŕ ninjngiŕ. Nikiŕ yi ninjngiŕ, ‘Ok Gos wu endi kindmbii neng sin wu endi omba ni kui enjpin wu, ei nim waŕim min?’ ” ²¹ Kunum ei Jiisas wumb ening kanim kanim pirim wumb kin, wumb ening kis pirim wumb ni, wumb gui kis tok multum wumb ei pei er ka erim. Pe wumb pei ningiŕ tumbun multum ei pei er ka eririm ku. ²² Pe Jiisas ek nipi wu taŕ ngopu yi nirim, “Eŕip pe pukuŕ Jon konu eŕe kankiŕ, na ya pe nipe oŕ erip ek nipe ek nip eramb elip piikiŕ, kankiŕ enmbiŕ ei pukuŕ, Jon kan ningiŕ peŕ nim. Wumb ningiŕ kis muŕum wumb ei, kenjing. Simb kis muŕum wumb, nga ka seng andŕam endnjing. Wumb kinj tum wumb ei, ka sim. Wumb kom ngum wumb ei ek piingii neng ek piinjing. Pe wumb kulnjung wumb ei nga ok tonu konj moŕmun. Wumb epi endi sinaŕim wumb ei Gos ek ka ngang piki toŕum. ²³ Wumb na Jiisas kin pii gii ninjing, en enim pii gii ei mani punerim, wumb ei ka piingii. ²⁴ Jon ek ni kindang onjnguŕ wu taŕ nga orung pangiŕ; Jiisas Jon nge ek nipi wumb pei ngopu yi nim. “Ok, enim Jon muŕum konu eŕe wumb mulenjning konu eŕe puk epi nipe endi kenjing? Min enim puk konu pop tang goŕ kembis ei kenjing min mon? Wu ei goŕ miŕ mon? ²⁵ Enim epi nipe kengii nge punjung? Enim wu endi epi konduk ka wii erpi muŕum ei keningii punjung min? Ei mon! Wumb konduk ka wii kindik, en enim ngenj eŕe epi ka eŕmin ei King ngii owundu eŕe minj moŕumun. ²⁶ Ba enim puk epi nipe keningii nge punjung? Enim puŕ wu endi Gos oŕ ekii se ermbe ei nge nipi muŕum wu ei kenjing min? Ei keimi; wu ei eim nge kongun ende ek ni tor kindiiŕim wu pei to mani kindiiŕim. ²⁷ Wu ei mendpiŕ Gos nge ek yi ninim, ‘Piini! Na ek se endmbe wu endi kindmbii wu ei, na ek ok sipipi nim, kumb se pupu nim andŕam ei to ka er sipi muŕmbe.’ ” ²⁸ Jiisas ek yi nim, “Na ek keimi nip enim ngond, ‘Kunum eŕe Jon ya mei eŕe wumb pei ei kamb mani kind poru ninim. Ba akip kunum eŕe wu endi Gos sinim tep er kanpi moŕum oŕ ei wu wii miŕ pii gii nim kin, wu ei Jon to mani kindnim,’ ” pa nim.

²⁹ Wumb ek ei piik poru nik, wu amb ni wumb ku takis siŕmin wumb pei ek yi ninjing, “Gos eim kun ka wii muŕum wumb ei Gos noman eŕe ekii sengin ok Jon angii eŕe wumb noŕ sipi wumb noŕ pendpi ngum.” ³⁰ Ba lo ek piiŕmin wumb kin, lo ek emb toŕmun wumb ei Jon angii eŕe noŕ pinenjning yi miŕ erik, Gos nge noman eŕe wumb ei buŕ ngok kin, andŕam andan tum ei si kindnjing.

³¹ Jiisas ek yi nirim, “Akip kunum ei na enim wumb ekii sinenjning miŕ wumb sip mondup ei nimbiŕ oŕ erngii? Wumb ei jiiŕ wumb? ³² Pe wu ombu yi miŕ, kangiiŕ kembis kombur konu endi tuk eŕe molk, kangiiŕ kembis kombur eipi kin wii tunjung. Tok yi ninjing, ‘Sin mingaŕ kepii

tonmun nimbił erang enim golang ninanmin?’ a ninjing. ‘Pe nga sin golang kaimb er ninmin ei enim ke ninanmin. Ei yi mił en enim noman endi pinałim eipi eipi punum.’ ³³Jon sinim noł pendpi ngołum wu ei tonu om. Eim opu noł wain ni bres ei endi nunerim. Pe enim wumb yi ninjing, ‘Wu ei gui kis tuk mołum,’ ninjing. Ei mon!” ³⁴Pe na wu kingam op kuni nop, noł wain nop end. Pe enim wumb molk yi ninjing, ‘Wu ei kuni pei minj nołum,’ ninjing. ‘Wu ei noł wain pei minj nopu,’ yi elim niłmin. Nik, ‘Eim wumb ku takis siłmin wumb kin wumb oł kis erik ełmin wumb ei kin puł pałim,’ pa niłmin. ³⁵Ba wumb noman ka pałiłim wumb, ei yi niłmin. ‘Gos nge noman ka ei epi ka wii niłmin.’ ”

Oł Kis Elim Amb Endi Jiisas Simb Ete Kopung Erim

³⁶Lo ek piłim wu endi embe Saimon Jiisas kin ek nipi eim kin kuni numbuł nirim. Eim lo ek piłim wu ei ngii konu ete pupu kuni no multum. ³⁷Amb endi oł kis elim amb, konu owundu ete mułum. Pe amb ei mołpu piim ni Jiisas pupu lo ek piłim wu ngii konu ete kuni nonum nik. Nengin, piipi kin amb ei eim kopung muru ka ming endi sipi om. ³⁸Pe eim pupu Jiisas buł morung orung angpi, simb ete mołup ke nipi mułum. Ke nim ningił ka ei, Jiisas simb ete purum. Ei kanpi eim peng enjin olt sipi, Jiisas simb ete kil ngum. Ngopu kin, Jiisas simb ete kum su sipi er mułum. Mołpu kin, kopung muru ka ni sipi, Jiisas simb ete kindrim. ³⁹Lo ek piłim wu ei, Jiisas wii tang om wu ei, eim epi ei kanpi eim noman yi piim. “Wu ei, Gos oł ermba oł ei, keimi nipi elim kin amb ei piipi mon. Amb ei, yi elim nimba ni piim amb ei, amb oł kis elim.” ⁴⁰Yi erang kin, Jiisas eim wu noman ete, piinim ek nipi ngumbii ni piim. Piipi kin, Saimon kanpi neng, “Saimon,” yi nim. “Ek mon wu, nim ek ninjii pim ek ei ni!” a nim. ⁴¹Pe Jiisas ek yi nim “Wu tał, wu endi kin kom ku sikił, nga ekii se ngo orung kindmbił ni sikił, wu endi kom ku 100 pei mił sirim. Nga wu endi, kom ku kum endeim mendpił sirim. Wu tał kom ku yi mił si ngokuł, pendkił pirim,” pa nim. ⁴²Wu tał epi endi ngo orung kindngił pinerang, wu ni kan wiik turum. Yi erang kin, wu tał eim kin noman ngunjnguł wu endi nii eim noman ka wii piipi eim ngumba?” ⁴³Saimon ek nipi, orung kindpi yi nim, “Na yi ni piind, wumb endi oł kis pei kil ngo si kindmba wumb ei,” pa nim. Neng kin, “Nim ek kun nin,” pa ni Jiisas yi nim. ⁴⁴Pe eim ak topu amb ei kanpi kin, ek nipi Saimon ngum. “Nim ya amb ei kan min? Na nim ngii konu onj ei, nim noł kulkun, na simb ete noł kindnen; ba amb ei na simb ete, noł kindpi enim ei eim ke nim ke noł sipi na simb ete noł kindnim. Pe eim peng enjin sipi, na simb ete kil ngonum,” pa nim. ⁴⁵“Nim nam kin kum su sinen. Ba na tuk op mułamb, pe amb ei opu, na simb ete kum su sipi enim,” pa nim. ⁴⁶“Nim nam peng ete kopung kindnen; ba amb ei eim kopung ka wii na simb ete kindim.” ⁴⁷Yi mił peng kin, na nim kanip nind, “Eim na kin

noman ka ngum. Ngopu kin, nim ei piinjii; eim nge oł kis ei pei ełim; ba na eim oł kis kil ngop poru nind, Gos wu endi kin oł kis aninga er kil ngum kin, wu ei Gos noman pei ngunalim; ba aninga ngołum.”⁴⁸ Jiisas ek nipi amb ei ngum, “Na nim nge oł kis ei si kindin.”⁴⁹ Wumb eim kin peł ełe ende mulnjung wumb ei, en enim ek nik piik piik enjing. Nik ek dinga nik, “Wu ei nii, wumb oł kis ei kil ngonum?”⁵⁰ Jiisas ek nipi, amb ei ngopu yi nim, “Amb, ninim nge pii gii je erpi, nim si orung sinim. Pe nim pukun, noman emin ka peng mulnjii.

Amb Kombur Jiisas Pum Konu Ełe Tep Tok Punjung

8¹ Pe nga Jiisas konu owundu ni konu kembis andpi Gos ek ka nipi wumb ngopu, Gos sinim tep er mołum mił ei nipi wumb ngum. Jiisas eim nge ekii siłmin wu engki nga tał eim kin andik mulnjung.² Pe amb kombur ok, ening pim amb ombu ni, gui kis tuk mołum amb ombu, Jiisas er ka eririm. Amb ombu, Jiisas pum konu ełe punjung ku. Amb endi ‘Mariya’ niłmin, ei ‘Mariya Makandala,’ pa niłmin. Ok Jiisas eim amb ei, gui kis angil orung nga tał pei tor kindrim.³ Pe Jo Ana, Susa nge ambim wu ei King Eros ngii ełe tep er mołulum ei, eim embe Susana. Pe Susana ni amb pei onjung ku. Amb ombu puk, Jiisas kin, Jiisas nge ekii siłmin wu ombu, kom ku paki tok ełmin amb ombu, ouni puk ku.

Pe Ek Ekin Wu Endi Kuni Emb Kindim Ek Poł (Masyu 13:1-9, Mak 4:1-9)

⁴ Wumb tiłap owundu endi ok, kułou tunjung wumb ei, konu owundu epi epi wumb pei Jiisas mołum konu ełe onjung. Wangin kin, Jiisas ek ekin endi topu nipi ngum.

⁵ “Wu endi kuni wiis emb sipipi emb kindrim ei kombur wumb andłam endik konu ełe mani pang, wumb kimbangin, kei ok nok nok enjing.⁶ Pe kuni wiis emb kombur pupu, mei ku mołum konu ełe mani pum. Pe kuni wiis ei sikir tonu om, ba mei noł muł erang, kuni ei kułii erpi, kołpu poru nim.⁷ Pe kuni wiis kopur, pupu kan gał pim konu ełe mani pum konu ełe, kan gał mul ei tonu opu, kuni wiis ei to mani kindim.⁸ Pe kuni wiis emb kombur mei ka ełe mani pum ei sikir tonu om. Opu kin, kuni wiis pei topu mołum. Tum, ei 100 pei pei kuni wii yi tonu mołum.” Jiisas ek yi nipi ek dinga wii nim, “Wu endi kom pimba, wu ei kom sepi ek ei piyangli!”

⁹ Jiisas eim nge ekii siłmin wumb ei, ek ekin topu ninim, “Ek ei, pułe piimin nik kii sinjing.¹⁰ Pe eim yi nim, “Gos sinim tep er mołum mił ei eim ek koi er pałim ek ei piipi kin nipi enim ngonum. Ba torung wumb eim ek ekin top nim ek ei mendpił piinjing, ba ek ekin ei pułe pii poł tunenjing. Tunarik kin, en enim konu orung orung kind keningii, ba epi endi kinenjing. Pe nga ek ei pingii, ba pułe piinerngii mon!” pa nirim.

¹¹“Ek ekin tum ek puŕe yi paŕim. Kuni wiis mong ei Gos nge ek.
¹²Pe kuni wiis kopur pupu andŕam eŕe mani pang kin, wumb andik kaminmin ei Gos ek wumb piinmin, ba nga Seisen opu Gos ek ka ei topu eipi kindnim. Eim yi piinim, wumb Gos kin pii gii nengin kin Gos sipi orung simba ni piipi enim. ¹³Pe kuni wiis emb kombur pupu, mei ku muŕum konu eŕe mani pum, ba dumbuŕ mer mei eŕe mandring punaŕim mon. Puŕe yi miŕ wumb Gos ek piik sik, noman eŕe kindik ka moŕumun. En enim pii gii dinga ninarik muŕangin kin, epi embin tui endi tonu oŕum ei, wumb en enim dinga mulaŕmin kin, bok toŕmun. ¹⁴Pe kuni mong kombur pupu, kan gaŕ muŕum konu puŕ eŕe mani pum ei wumb Gos ek ka piik, nga kongun erik, ba mei eŕe epi kanim kanim noman peng, kom ku ni epi ka wii ka ka piik, yi er muŕangin kin Gos ek ei piinarik, to mani kindinmin. Yi erangin kin, en enim kongun ei tonu opu mong tunenim mon, ba mani pupu koltum. ¹⁵Ba kuni wiis mong kombur, pupu mei ka eŕe mani pum ei yi miŕ; wumb Gos ek piik, ambuŕ gii nik mulnjung. Molk kin, en enim noman dinga peng, kongun kunum kunum yi erik mulnjung ei, kuni wiis mong pei tum miŕ yi er mulnjung.

Dup Alam Ek Ekin Endi

(Mak 4:21-25)

¹⁶Wumb endi dup alam kaŕpi, ming eŕe mani kind pendmba min? Dup alam kaŕip peŕ mandring pendmba, ei kaŕpi tiŕang erip tor omba min? Ei mon! Dup alam kalk tonu peŕ eŕe sengin kin, wumb kanik nirik puk anda ok yi ernгии. ¹⁷Epi pei nim kinan koi er saŕim ei, ekii se kenjii wumb nii oŕ pei koi er pendmba ei ekii se, wumb eim pii poŕ tungii.

¹⁸Enim kan kun er molk, ek ka piik ernгии. Wu endi eim noman dinga peng, eim piipi kun er moŕpu pii gii nipi muŕmba, wu ei Gos nga eim dinga ngumba. Nga wu endi eim noman ka ni oŕ kun ka ombu piipi kun enarpi muŕmba wu ei, Gos wu ei noman ka ni oŕ kun aninga pimba ei Gos sipi orung sipi si kindmba.

¹⁹Kunum eŕe Jiisas nge mam ni angim noŕ ok, ba wumb konu eŕe piki topu peng kin, wumb ei mulk konu tuk ongii konu endi sineririm. ²⁰Wumb kombur molk yi nik, “Jiisas nim nge wumb, manim ni angnim noŕ ok, nim kenmin nik anda moŕmun,” pa nik. ²¹Ba Jiisas ek nipi orung kindpi yi nirim, “Wumb Gos ek ka ei piik, ekii singii wumb ei, na nge engnan noŕ ni, minan noŕ muŕngii,” nirim.

Jiisas Ek Neng Konu Pop Owundu Tum Ei Poru Nim

(Masyu 8:23-27, Mak 4:35-41)

²²Kunum eŕe Jiisas kin eim ekii siŕmin wumb, noŕ kanu endi eŕe puk. Pe Jiisas ek yi nirim, “Sinim noŕ gop moŕum konu eŕe orundung pamin!” nirim. Neng, noŕ tuk eŕe puk. ²³Pe noŕ kanu sikir pang kin, Jiisas eim or

pirim. Konu pop owundu endi noł gop ełe pop owundu endi turum. Topu, noł mer kanu ełe tuk pang, wumb kułngii kunum mandi eririm. ²⁴Pe wumb en enim puku sik andik Jiisas or pirim konu ełe to konj kindik yi nik, “Owundu! Owundu! Sinim kułmun pałim,” pa nik. Pe Jiisas eim angpi konu pop owundu ei kin, noł topu tonu omba eririm ei ek dinga nipi ngurum. Ngang kin, konu pop kin noł owundu tumba eririm ei wii sirim. Noł ołup enerim, wii pim. ²⁵Pe Jiisas eim ek nipi, eim ekii siłmin wumb ngum, “Enim pii gii ei konu jiłi pum?” Yi neng kin eim ekii siłmin wumb en enim mund mong tok noman embin tang mołmun. Molk kin, yi nik, “Wu ei nii? Eim ek nipi konu pop kin noł ei ek neng, eim ek ei piinmbił!”

Wu Wulu Endi Ei Gui Kis Pim, Jiisas Tor Kindim
(*Masyu 8:28-34, Mak 5:1-20*)

²⁶Ekii se Gerasiin konu ełe tor punjung. Galilii konu noł gop ełe orundung sipim konu ei, orung sim. ²⁷Jiisas eim noł kanu si kindpi tor pum. Pang kin, konu ełe wu endi eim mułum konu ełe tor om. Wu ei gui kis kombur eim kin mułum. Wu ei kumb ok eim alap pandi topu tilałim mon! Eim ngii endi pinałiłim mon ku. Eim pupu wumb guimeng ełe pu pałiłim. ²⁸Wu ei Jiisas kanpi, eim ek dinga nipi wii tum. Topu kin, Jiisas simb ełe mani pupu pim. Pepi ek nipi, wii dinga topu yi nim, “Jiisas, nim Gos Owundu mendpił kingam. Sinim kongun ende enałmin mon. Nim na kin nimbił oł enjii on? Na nim kin prei ermbii, ei nim na ngenj kumbii ngunenjii mon!” pa nim. ²⁹Gui kis ei ek yi nim. Nimbił erang Jiisas eim ek dinga nipi wu ei kin si kind kin tor punjii nim. Eim ek nim mił erim. Kunum kunum gui kis ei, wu ei kin mołułum. Pe wumb wu ei ambił gii nik, kan tok angıł ełe, kan tok er pendıłmin ei, wu eim to kiłip tołum. Pe gui kis ei yi erpi mił wu ei si mengpi wumb mulałmin konu ełe si pang, eim mołum. ³⁰Jiisas wu ei gui kis mułum wu, ni ek nga ngopu kii sim, “Nim embe nii?” Pe eim yi nim, “Na embe, ‘opu ond wumb,’ ” nimbił erang, gui kis pei eim kin pei mołułmun. ³¹Pe gui kis ombu wii dinga tok yi ninjing, “Jiisas nim sin konu kis ełe kindnenjii!”

³²Kung tiłap pei konu komung endi ełe mandi kuni nok er mołmun. Yi nik kin, gui kis ombu Jiisas kin wii tok ek dinga ninjing, “Nim kapłi sin kung ombu kin pei! Neng kin, bin,” ninjing. Pe Jiisas wak tang, punjung. ³³Gui kis ombu wu ei si kindik, kung mulnjung konu ełe tuk punjung. Pe kung ombu andıam dinga sikirik puk konu kis endi ełe punjung. Punjung, konu ei noł gop ełe tuk puk noł nok kulnjung. ³⁴Kung es tok mulnjung wumb ei, oł ei kanik tungu erik punjung. Puk kin, konu kembis ni konu owundu sim konu wumb kanik ninjing. ³⁵Pe wumb pei puk, erim oł ei kenmin ni punjung. Puk kin, kenjing ni Jiisas kin wu gui kis mułum wu ei kin, mulnjunguł ei kenjing. Wu ei gui kis pei eim si kind pangin, eim

alap tałpi mułum kenjing. Pe eim noman ka peng, eim Jiisas mułum konu ełe simb ełe mani mułum. Wumb pei onjung wumb ei kanik mund mong enjing. ³⁶Kung es tołmun wumb ei ok kanik puk, wumb ei Jiisas wu ei kin erim oł ei ek poł tok er mulnjung. Ok eim gui kis eim kin mułang, Jiisas opu gui kis topu tor kindang, wu ei er ka erim. ³⁷Gerasiin konu ełe wumb pei onjung. Wumb ei ek nik Jiisas ngunjung, “Nim, sin konu ełe si kindkin pui!” pa ninjing. Wumb en enim mund mong erik ninjing. Nga Jiisas eim noł kanu endi ełe tonu pupu, orung bii ni pum. ³⁸⁻³⁹Gui kis wu ei si kind punjung wu ei eim prei erpi yi nim, “Jiisas, na nim kin tep to bii,” pa nim. Ba Jiisas wu ei, “Orung pui!” nipi yi nim. “Ni ninim ngii konu ełe orung pukun, Gos owundu nim kin nimbił oł erim, ei nikin wumb ngunjii,” pa nim. Yi neng kin, wu ni orung pupu wumb konu owundu ełe pupu Jiisas eim kin nimbił oł erim ei nipi wumb pei nipi ngum.

**Jiisas Wu Num Ei Ambilam Er Ka Erpi Nga Amb Eim Kon
Embilim Ei Er Ka Erim.**

(Masyu 9:18-26, Mak 5:21-43)

⁴⁰Pe Jiisas noł gop nga orung wang kin, wumb pei ka piinjing. Nimbił erang wumb Jiisas orung omba ni piik kui er mulnjung. ⁴¹Pe wu endi om wu ei embe Jairas. Wu ei eim wu num endi, eim Jura wumb men ngii tep erpi mołum. Wu ei Jiisas simb ełe mandi mani pupu, prei erpi ek dinga nim. “Nim na ngii konu ełe onjii!” pa nim. ⁴²Wu ei eim ambilam endeim mendpił multum ambił ei kung ngii engki nga tał multum. Multum, ambił ei kułmba mandi erim.

Pe Jiisas Jairas ngii konu ełe bii nipi andłam ełe pang kin, wumb pei eim pum konu ełe ambił gii nik punjung. ⁴³Pe amb endi mułum amb ei eim kung ngii engki nga tał, ei pei eim miyem o tor minj pupu mułum. Pe wumb endi eim miyem o tor pum, ei er ka erngii wumb endi mulenjing mon. ⁴⁴Pe amb ei Jiisas mułum konu ełe mandi om. Opu, eim Jiisas kon takis ełe minjin tamb kin, “Nam nge miyem tor pum ei kep ermba,” ni piim. Pe opu yi erang kin, sikir miyem tor pum ni kep erpi nga tor onerim mon, ka mułum. ⁴⁵Pe Jiisas ek yi nim, “Wumb nii na kon takis ei minjin tonum?” Pe wumb pei molk, “Na mon! Na mon!” pa ninjing. Piisa ek yi nim, “Owundu, wumb tiłap pei nim kin mołun konu ełe angik mołmun. Ei sin er kan poł tumun mił nenj?” ⁴⁶Ba Jiisas ek yi nim, “Wumb endi na minjin tang piinj. Piyamb kin, na dinga kombur tor pang piinj,” pa nim. ⁴⁷Nga amb erim amb ei koi ermba mił pinerim, Jiisas eim piim. Yi peng kin, amb ni opu, Jiisas mułum konu ełe mani mei ełe kan mani kanpi mułum. Mułang kin, wumb pei kumb ełe eim Jiisas kon takis minjin tang ek ei pułe nipi wumb pei mulnjung konu ni tor kindim. Kindpi yi nim, “Na oł ei eramb kin na ening ei sikir poru ninim,” pa nim.

48 Pe Jiisas ek nipi amb ei ngum, “Nim pii gii je ninim er ka enim, nim orung pukun, ninim noman emin ka seng punjii!” pa nim.

49 Pe eim ek nipi muŕang kin, wu endi om. Om wu ei Jairas wu num Jura men ngii tep eŕim wu num ei ngii konu eŕe wu ei muŕpu om. Opu, yi nim, “Wu num! Nim ek mon wu owundu ei kongun dinga ngunenjii! Nim ambianim ok kuŕum,” pa nim. 50 Ba Jiisas ek ei piipi, ek dinga nipi orung kindim, “Nim mund mong tunenjii! Nim pii gii nen, ninim ambianim ei konj muŕmba,” pa nim. 51 Pe Jiisas wu ei ngii konu eŕe pum. Wumb punjung ei kan wiik tang nirik onerngii, mon nim. Jiisas kin Piisa ni Jon, Jeims ni eim arim mam taŕ mendpiŕ nirik punjung. Wumb ei mendpiŕ eim kin nirik punjung. 52 Wumb pei en enim ambiŕ ei nge nik ke dinga nik mulnjung. Jiisas opu ek nipi wumb ngopu yi nim, “Ambiŕ, ei mendpiŕ kulerim mon, ba eim or miŕ paŕim,” pa nim. 53 Pe eim ek nim ei wumb kanik tokuŕ enjing. Nimbiŕ erang, ambiŕ eim kuŕum poru nim, wumb ei kanik tokuŕ enjing. 54 Ba Jiisas ambiŕ ei angii ambiŕpi, ek dinga nipi ngum, “Ambiŕ kembis, nim engii!” a nim. 55 Pe ambiŕ ei noman konj opu eim kin tuk wang, eim sikir engim. Engang kin, Jiisas yi nim, “Enim kuni endi ambiŕ kembis ei ngei!” pa nim. 56 Pe ambiŕ kembis ei arim mam taŕ puku sinjngii. Ba Jiisas ek dinga nipi wumb taŕ ngum, “Eŕip wumb kankii na oŕ endi ei, kankii ninerngii mon!” pa nim.

Jiisas Eim Ek Se Andiiŕmin Wu Engki Nga Taŕ Eim Kongun Kindang Puk.
(*Masyu 10:5-15, Mak 6:7-13*)

9 1 Pe Jiisas eim nge er se endiiŕim wu engki nga taŕ wii tum. Wangin kin, eim noman dinga wu ombu ngopu kindang puk kin wumb gui kis to kindik, ening pimba wumb ei er ka erik, erngii pa nipi, eim nge noman dinga ngopu kindim. 2 Wu ombu kindang, puk wumb kanik Gos ek ka nik wumb ngok, nga Gos sinim tep er moŕum ek ei nik, wumb ening pimba ei nengin wii muŕngii pa nip kindang punjung. 3 Pe eim ek nipi wu ombu ngum, “Enim andiiŕam turii pungii pendik, siŕmin epi ei sinerngii. Pe dolu ni, kon kembis ni kom ku ni, kuni bres ni, epi endi sipnerngii. Konduk taŕ er sipnerngii mon!” pa nim. 4 “Enim puk konu endi tuk puk, ngii endi muŕngii ngii eŕe minj muŕngii. Molk kin, ek nik wumb ngok er molk poru nik. Nga ekii se enim ngii konu eŕe pinjing konu ei si kindik pungii. 5 Pe nga enim konu eipi pangin wumb enim ngii konu eŕe sipnarik enjing kin, enim konu eŕe si kindik pungii. Puk kin, mer simb eŕe mei kuŕman muŕmba ei tami to kindik pungii. Yi erik pangin kin, wumb en enim enjing oŕ ei piingii,” pa nim. 6 Yi neng kin, wu ombu puk konu pei andik punjung. Puk kin, Gos ek ka ei nik wumb ngok, wumb ening pepi erim, ei er ka erik punjung.

7 King Eros eim moŕpu Jiisas nge ek ombu pei piipi, eim noman embin to piim. Nimbiŕ erang wumb kombur molk, “Jon wumb noŕ pendiŕim wu

mer tukpu eŕe tonu onum,” ninjing. ⁸Pe wumb kombur yi ninjing, “Ok ek ni tor kindim wu endi Elainja tonu onum,” ninjing. Nga kombur, yi ninjing, “Ok Gos oŕ ekii se ermba oŕ ei piik niŕmin wu ni nga endi onum,” pa ninjing. ⁹Wumb yi nengin kin King Eros yi nim, “Na Jon peng ei koŕmung enj, ba ek ei er piik ninmin miŕ nenj nipi opu kin, ‘Jiisas kenmbii,’ ” ni piim.

Jiisas Wumb 5,000 Pei Kuni Ngum
(*Masyu 14:13-21, Mak 6:30-44, Jon 6:1-14*)

¹⁰Jiisas nge ek se andim wu orung ok, en enim erik oŕ ombu Jiisas kanik ek poŕ to nguk. Pe Jiisas wu eipi ombu si kindpi, en enim mendpiŕ Beseira konu owundu eŕe punjung. ¹¹Ekii se wumb eim ek ei piik, eim pum konu eŕe ekii se punjung. Eim pum konu pangin kin, eim ka piim. Piipi, eim Gos sinim tep er moŕum, ek ei nipi ngum. Ngopu, wumb ening pim wumb, ei er ka erim.

¹²Ekii se pou neng, eim nge er se andim wu engki nga taŕ, orung ok yi ninjing, “Nim wumb ombu kindan, en enim konu orung punjii. Puk kuni simba, kan sik nungii,” pa ninjing. “Ya konu eŕe sinim moŕmun, konu ei kuni sinaŕim mon. Nga wumb konu eŕe mulaŕmin.” ¹³Ba Jiisas ek yi nim, “Enim kuni endi wumb ei ngungii. Kuni endi saŕim min?” Pe eim nge er se andim wumb ombu yi ninjing, “Sin kuni endi sinaŕim. Ba bres angii orung kin omu taŕ, ei mendpiŕ saŕim,” pa ninjing. “Pe sin pei kapŕi pupun, wumb pei ombu nge kuni pei top ermin min?” ¹⁴Wumb pei mulnjung wu ei 5,000 yi pei mulnjung. Jiisas eim nge er se andim wumb kanpi nim, “Enim wumb kuŕou konu eipi eipi wumb 50 miŕ to munde!” pa neng yi enjing. ¹⁵Jiisas nge er se andim wu ombu, eim nim miŕ yi enjing. Erangin kin, wumb pei mani mulnjung. ¹⁶Jiisas eim bres angii orung ei sipi, omu taŕ ei sipi, ei epin konu eŕe kanip, Gos kin prei erim. Erpi, bres engin topu, eim er se andim wu ombu ngum. Nga eim er se endim wumb sik, kuni mok tok wumb pei mulnjung wumb ei ngunjung. ¹⁷Pe kuni ngunjung kuni ei, wumb pei nunjung. Pinang pang kin, kuni orung pei muŕum ei sik gerenj kon engki nga taŕ to piki tunjung.

¹⁸Kunum endi, Jiisas eim mendpiŕ prei er muŕum. Pe eim nge er se andim wumb ei eim kin ouni mulnjung. Muŕangin kin, Jiisas ek nipi, wu ombu kii sim. “Wumb na nii, pa ninmin?” ¹⁹Wu ombu ek ni orung kindik yi ninjing, “Wumb kombur, nim Jon wumb noŕ pendim wu pa ninmin. Nga wumb kombur, nim wu Elainja pa ninmin. Nga wumb kombur yi ninmin, ‘Gos oŕ ekii se ermba ei, piipi niŕim wu ok kultum, nga konj tonu onum, ninmin,’ ” pa ninjing. ²⁰Pe Jiisas ek nipi, eim er se andim wu ombu ngopu yi nim, “Enim na nii pa ninmin?” Piisa ek nipi orung kindpi yi nim, “Nim Gos kindim wu Krai, mendpiŕ moŕum,” pa nim.

Jiisas Eim Kolpu Nga Ngenj Kumbii Sipi Ermba Nge Nim
(*Masyu 16:20-28, Mak 8:30-9:1*)

²¹Pe Jiisas ek dinga nipi eim nge er se andiim wu ombu ngum, “Enim wumb endeim, endeim kanik, ek ei ni tor kindnerngii, mon!” nipi ngum. ²²Pe eim ek yi nim, “Na Wu Kingam ei, ngenj kumbii kułmbii,” pa nim. Kułmał kałiimin wumb owundu ni, lo ek połmun wumb pei, na kin buł ngungii. Ngok kin, na to kundngii. Kundangin kin, na mei konu efe kunum tekliki pimbii. Pep, nga angip tonu ombii,” pa nim.

²³Jiisas ek nipi, eim nge er se andiim wumb ngum, “Pe wu endi na kin ekii simbii ni piimba wu, ei eim noman efe oł kanim kanim ermbii nipi piimba noman ei to mani kindpi, kunum kunum eim ngenj kumbii sipi, kongun dinga erpi, endmba ei yi mił eim ond peri ei kan sipi andpi, na ekii simba,” pa nim. ²⁴“Wu endi eim noman efe er endmba wu ei, eim noman konj am ba. Pe wu endi na nge noman piipi, eim noman efe to kundmba ni erim, ei eim noman konj punermba; ba eim kunum kunum konj mułmba. ²⁵Pe wu endi eim, kongun owundu erpi, eim mei epi pei simba wu, ei eim noman konj am ba. Pang kin, mei efe epi, ei opu, eim paki tumba mił nenj? Ei kapli enanim. ²⁶Pe wu endi na ek ni tor kindnermba; eim na kin buł ngang piipi, yi ermba wu ei, na Gos kindang na mani op wu kingam moł; na wu ei kin buł ngop piimbii ku. Wu kingam eim nge tiłang owundu kin, eim nge arim Gos kin, Gos nge enjel ka wii ouni ongii kunum ei, eim kin yi ku erngii. ²⁷Na ek keimi nip enim ngond, ‘Wu kombur ya efe angilmin wu ombu, ei kulerngii. Nga molk kin, Gos sinim tep er mołum ei nge noman dinga ei keningii.’”

Jiisas Nge Ngenj Ei Kanim Eipi Mił Pim
(*Masyu 17:1-8, Mak 9:2-8*)

²⁸Jiisas ek ei nipi, mułang kunum angil orung nga tekliki poru neng, eim Piisa, Jon ni Jeims sipi, eim prei ermba nge, komung endi efe tonu punjung. ²⁹Eim prei er mułang kin, eim kumb ningil ei eipi mił kułum. Eim konduk ni kupu kuru mendpił mił tiłang erim. ³⁰Pe wu tał eim kin tor okuł, ek tang mulnjung. Sin ok kupenjpın noł wu tał ei Moses kin Elainja teł kin ek tengnjung. ³¹Wu tał tiłang owundu erim konu tor okuł, Jiisas Jerusalem konu oł endi ermba ei nikił, nga Jiisas mei efe si kindpi ba, ei nikił enjngil. ³²Pe Piisa kin eim angim tał, ningil se andpi erang kin, mani pu pingii pim. Ba yi er mułangin kin, Jiisas nge tiłang owundu ni wu tał tiłang owundu mulnjung konu efe erim. ³³Wu tał Jiisas mondkuł si kindkił punguł enjngil. Pe Piisa ek dinga nipi yi nim, “Wu Owundu, sinim ya mołmun ei ka; sin ngii wii tekliki efe tekmin. Ngii endi nim nge, endi Elainja nge, endi Moses nge,” pa nim. Ba Piisa eim ek ei pii poł tunarpi nim. ³⁴Pe ek ei nipi mułang kin, konu kupu endi

opu, wu kei kin peli erim. Erang kin, kon kupu ei en enim pandi tang kin, mund mong enjing. ³⁵Konu kupu peli erim, konu tuk eġe, ek endi tor om. Ek yi nim, “Ei na kangi, na eim noman ngop moġ. Enim eim nimba ek, ei piingii,” pa nim. ³⁶Ek tor om, ei poru neng kin, kenjing ni Jiisas eim, endeim mendpiġ muġum. Muġang kin, en enim ek tinenjing. Ekii se kunum ei wu kei epi endi kaninmin pa nik, yi ninenjing mon.

Kangi Endi Gui Kis Muġum Ei Er Ka Erim

(Masyu 17:14-18, Mak 9:14-27)

³⁷Kupiiring komung ei si kindik, mani punjung. Puk, kenjing ni wumb tiġap owundu endi andġam eġe ok Jiisas kan sinjing. ³⁸Wumb onjung konu, tuk eġe wu endi om, wu ei wii dinga topu yi nim, “Owundu! Na nim kin prei end, nim na kangiġ ei kenjii. Na kangiġ endeim mendpiġ moġum. ³⁹Gui kis endi, eim ambiġ gii nipi, sikir wii topu yi eġim. Pe gui kis ei, oġ kis eim kin eġim. Erang kin, jipambiġ kuru endi eim gupu eġe tor oġum. Pe gui kis ei ngenj tuk, er kis mondpu, eim tor punaġim,” pa nim. ⁴⁰“Pe nam nim nge, er se andiġim wu ombu kanip nemb, to tor kindngii, nemb puk; ba nim nge er se andiġim wumb ei enjing kapġi enerim mon! ⁴¹Jiisas ek dinga nipi, orung kindpi yi nim, “Enim wu amb pei kunum eġe, enim pii gii dinga ninanmin. En enim noman eġe kun pinaġim. Kunum nimberii na enim kin moġup oġ embin tui ei nge, er kun er muġmbii? Nim kangiġ ei ya tu wa!” ⁴²Pe eim kangiġ ei andpi wang kin, gui kis ni eġim oġ ei erang, kangi ei olkup topu kindang, am pupu bok kis topu pim. Ba Jiisas eim gui kis ei ek dinga ngopu kindpi, kangiġ ei er ka erpi, arim muġum konu ngo orung kindim. ⁴³Wumb pei molk kenjing ni, Gos nge noman dinga eġe oġ ei erang, wumb puku sik enjing. Nga epi pei erim eġe nge, enim embin to piinjing.

Pe Jiisas eim er se andiġim wumb kanpi, ek dinga nipi ngum. ⁴⁴“Enim kom ka sek, molk ek ei piingii. Kunum kinan mon; pe nga wu Gos kindang mani opu wu kingam ei, wu kombur sipik, wumb pei angii eġe ngungii.” ⁴⁵Ba eim er se andiġim wumb, en enim ek nim ek ei, puġe pii poġ tunenjing. Tunarik kin, nga ek ei puġe koi er pim. En enim mund mong tok Jiisas kin ek ei kii se piimin, min mon ni piik mulnjung.

Nii Owundu?

(Masyu 18:1-5, Mak 9:33-37)

⁴⁶Jiisas nge er se andiġim wu ombu, en enim ek miġ enjing. Erik, yi ninjing, “Sinim moġmun, tuk eġe wu nii owundu muġmba?” ⁴⁷Pe Jiisas eim yi piim, en enim noman tukrung yi paġim, ni kenim. Kanpi, eim kangiġ kembis endi tu wum. Kangi ei eim kin tep to engim. ⁴⁸Jiisas eim ek nipi yi nim, “Wumb endi kangiġ ei kanpi nam kangiġ ni piipi paki tumba, ei yi miġ eim na paki tum ku. Pe wu endi na paki tumba, ei Gos

Owundu na kindrim wu ei paki tumba ku. Kangit kembis tuk mołum ei mił wumb endi yi erpi kangit kembis noman pałim mił, yi peng na kongun yi erpi mułmba ei wu owundu mendpił.”

⁴⁹Pe Jon ek ni orung kindpi yi nim, “Owundu, sin kenjpin wu endi nim nge embe ełe nipi gui kis piim wu ei to tor kindrim. Ba eim sinim andinmin konu ełe ekii se onanim. Sin yi nipin kin mon ninjpin.” ⁵⁰Ba Jiisas ek nipi eim ngum, “Enim mon nik yi enerngii mon! Wu endi enim kin ek ka nipi ermbe, ei enim opu orung wu mon!”

⁵¹Gos eim Jiisas sipi, ei tonu nga orung simba, kunum ei mandi erim. Yi erang kin, Jiisas noman dinga kindpi Jerusalem konu ełe ba erim. ⁵²Jiisas eim ba pendpi, wu kombur ok puk, wumb kanik ningii nge, nipi kindim. Pe wu ombu ok puk, Sameriya konu ełe ok tuk puk, eim omba nge er kun er mulnjung. ⁵³Ba wumb konu ełe wumb, en enim ngii konu Jiisas sipngii kis erang piinjing. Nimbił erang, wumb en enim yi mił piinjing; Jiisas Jerusalem konu ełe ba onum ni piinjing. ⁵⁴Pe Jiisas nge, er se andiłim wu tał, Jon kin Jeims teł Sameriya konu ełe wumb oł ei kankił orung onmbuł, ek nikił Jiisas ngunjunguł. “Owundu! Nim er piin mił nenj? Sin ei epin konu ełe dup opu wumb ombu nangłi nimin min?” ⁵⁵Ba Jiisas kan ak topu, wu tał kanpi ek ngum. ⁵⁶Ek ngang kin, nga konu epi endi punjung.

Wumb Endi Jiisas Kin Ekii Singii

(*Masyu 8:19-22*)

⁵⁷Andłam ełe andik puk, pangin kin, wu endi tor opu ek yi nirim, “Nim pe punjii on konu ei na bii. Nim konu eipi endi punjii konu ei, na bii ku.” ⁵⁸Jiisas ek nipi wu ei ngum, “Owu simbii ei mei tukpu ełe or pałimmin. Nga kei ei ngii sałim. Ba mei mani opu wu kingam ei, peng sipi or pimba konu ełe sinałim,” pa nim. “Pe nim na kin kii yi sikin ekii simbii nin, ei ninim pii poł ton min?” ⁵⁹Pe wu endi eipi kanpi, ek dinga nipi ngum, “Nim na ond konu ełe ekii se wa!” nim. Wu ei ek yi nim, “Nim na kapłi pup arnan kułum ei, tukpu top pendip ombii min?” ⁶⁰Pe Jiisas ek nipi wu ei ngum, “Wumb na noman konj sinanim ei wumb kułii mił mołmun ei kapłi wu ei tukpu tungii; ba nim pukun wumb kankin, Gos sinim tep erpi, mołum mił ei ninjii,” pa nim. ⁶¹Wu endi opu yi nim, “Owundu! Na kapłi, ok pup nam nge wumb tiłap ei, angit sip pendip kin, na nim kin ekii sip ombii min?” ⁶²Pe Jiisas ek yi nim, “Wu endi eim andłam kun bii ni pupu, nga kan orung kindpi, nga na noman pałim mił er nimba wu ei Gos sinim tep er mołum kongun pałim ei kapłi enermba mon!”

Jiisas Wu Engki Angit Orung Nga Tał Gos Kongun Ełe Kindim

10 ¹Ekii se Owundu eim wu nga engki angit orung nga tał to tonu kind mondpu, eim wu tał tał ni kindang punjung. Ei ekii se eim

omba konu eŕe ok ni kindang punjung. Eim wu ombu puk konu owundu ni, konu wii ni pei nipi kindim. Ekii se eim konu ombu pei andpi ba nge piipi nim. ²Kindpi yi nim, “Kuni pei poŕ top moŕum, ba kongun wu pei mulaŕmin. Yi piik kin, enim kuni arim ei kin prei kunum kunum er muŕangin kin, kuni arim eim kongun wu pei kindang kuni kuŕou tungii nge pungii,” pa nirim. ³“Piinmin! Enim pei! Na enim kung siipsiip waŕ miŕ tuk owu simbii mulnjung konu eŕe kindind. ⁴Enim ku kon min simb su min kon erik se moŕmun ei mendpiŕ sipngii. Enim epi eipi endi sipnerngii. Andŕam eŕe puk wumb kin ‘Wei!’ a ningii; ba enim ek kinan tangk yi erik mulerngii mon!” pa nim. ⁵“Pe enim puk, wumb ngii endi eŕe, nirik punjung kin, ok enim ek yi ningii. ‘Enim ngii eŕe wumb noman emin seng muŕngii!’ ek yi ok ningii,” pa nim. ⁶Pe wu endi eim noman emin peng, ngii eŕe muŕum kin, eim ek noman emin ningii ek ei wu eŕe kin ba, min wumb endi noman yi pim endi mulenjing kin, enim noman emin ningii ek ei; nga en enim kin orung wang kin, ‘Enim kin noman ka pimba; ba wumb ei kin noman ka piinenmba, mon!’ ⁷Pe en enim konu endi tuk puk kongun erangin kin, nga wumb endi enim ngii konu eŕe sipik kuni mok to nungii kuni ei minj. Nga ngii endi puk, endi puk enerngii mon. ⁸Nga enim ngii eŕe minj molk, kuni ni, noŕ ni, nipi epi endi ngungii ei nungii minj. Nimbiŕ erang kongun enmin wumb ei ku kapŕi siŕmin enim ngii eŕe puk yi enerngii mon! ⁹Wumb kombur ening tang, piingii ei er ka erei! Erik yi ningii, ‘Gos sinim kin tep erpi moŕum, kunum ei ya mandi onum,’ pa ningii. ¹⁰Pe enim konu owundu, endi tuk pangin kin, wumb enim sik ngii konu eŕe sipnarik, ninjing kin, enim puk andŕam wer konu owundu eŕe angk, molk, ek yi ningii. ¹¹‘Enim nge kuŕman, sin simb eŕe muŕum, ba nga en enim kin orung kindinmin. Ba enim piik kun erngii, Gos sinim tep er moŕum, omba kunum mandi enim.’ ¹²Na enim kanip nind; kunum poru nimba kunum ei, Sorom konu eŕe oŕ embin tui tonu orum ya konu eŕe tonu onermba. Ba konu eŕe oŕ embin tui owundu mendpiŕ tonu omba.

Konu Owundu Kombur Wumb Noman Ak Tunanmin Ei Kaimb
(*Masyu 11:20-24*)

¹³Enim Korasin ni Beseira konu eŕe wumb piik kun er muŕngii. Pe na jep oŕ yi enim kin enj oŕ ei Sairon konu eŕe kin Taiya konu eŕe ok yi eŕamb kin, wumb ombu molk, kon miŕ epi geltii kend munduk, dup sik eŕe molk sik, pakik andan tok, en enim oŕ kis buŕ ngok, noman to ak tunjung ni wumb, keningii nik yi eŕmin. ¹⁴Gos wumb mok tumba kunum mandi ermba ei, Taiya kin Sairon konu eŕe oŕ embin tui, tonu orum ei kembis. Ba akip oŕ embin tui, enim kin tonu omba ei, owundu tonu omba. Nimbiŕ erang, enim noman ak tunenjing. ¹⁵Pe enim Kapaniyam konu eŕe wumb ei, epin konu eŕe ambilk tonu pungii erngii ei mon! Ba enim dup konu eŕe mani pungii.”

¹⁶Pe Jiisas ek yi nipi, eim nge er se andiim wumb ngum, “Wu endi enim ningii ek ei piipi nim kin, ei na ek piimba. Wu endi enim kin, buł ngopu nim kin, ei na kin buł ngonum ku. Pe wu endi na ek piinarp; buł ngopu mułmba ei, Owundu na kindang onj ei, eim kin buł ngumba ku,” pa nim.

¹⁷Ekii se wu engki angil orung nga tał, 70 pei orung ok, ka piinjing. Jiisas kanik yi ninjing, “Owundu! Nim embe ełe nemin, gui kis ni ombu, sin ek piik, ekii sik tor punjung,” pa ninjing. ¹⁸Pe Jiisas Seisen eim dinga poru nipi yi nim, “Na mołup kenj ni, Seisen ei epin konu ełe kupu kuru mił, boi ni mani om. Opu, gur gałi owundu nipi kumb kinang erim. ¹⁹Enim piyei! Na enim dinga ngunj. Ngamb kin, enim ka wembii ni epi, enim kin tumbii ni ermba, ei eim piik kanik, enim opu orung wumb ongii ei, enim to mani kindngii. Enim pungii konu ełe epi endi, enim to mani kindnermba mon! ²⁰Ba enim ka piik yi ninerngii, ‘Gui kis enim sin ek ekii sik, tor punmun.’ pa ninerngii mon! Enim Gos kin ka piingii, Gos enim ei epin konu ełe enim embe poł pendim pałim. Nimbił erang enim Gos kingam noł mołmun.”

Jiisas Eim Ka Piipi Arim Gos Ngum

(Masyu 11:25-27, 13:16-17)

²¹Kunum ełe Gos Gui Ka je, Jiisas kin ka piipi ngang kin, Jiisas ka piipi, ek yi nirim, “Gos Owundu! Nim tonu epin ni mani mei ełe owundu mołun. Ei na nim kin ka piind. Nim wumb noman ka pepi, peng pim wumb ei kin, oł ka dinga ei en enim kin koi erkin pendin, ba nga kangil kembis mił noman yi peng mołmun ei kin, oł ei andan tokun en, ei ka ninim noman ka pim mił en.

²²Na arnan eim epi pei na angil ełe pei ngołum. Eim kingam ei wumb endi pii poł tunałmin mon! Arim, eim mendpił, kingam pii poł tołum. Nga arim wumb endi pii poł tunałmin. Kingam mendpił arim piłim. Pe kingam mendpił eim noman ełe Ernjing wumb andan tumba, wumb ei Ernjing piingii.”

²³Jiisas nge er se andiim wumb mendpił eim kin muljung. Molk kin, eim kan ak topu ek nim, “Enim piik kanik enmin oł ei, wumb kombur yi kenjing kin, wumb ei ka piyangin. ²⁴Na enim kanip nind, kumb ok Gos nge oł ekii se ermba oł ei piik niłmin wumb kin, wu King ni, wumb ei ok, enim pe kaninmin oł ei nge kenmin nik mulk. Ba en enim kinerik mon. Enim pe piinmin ek ei piimin ni mulk, ba en enim piinerik.”

Sameriya Wu Endi Eim Wumb Kaimb Sim Ek Poł

²⁵Pe wu endi lo ek piipi elim wu, ei eim yi piim. Nam ek nemb Jiisas nimba mił ei kenmbii nip nirim. “Ek andan wu! Na nimbił oł erip, noman konj sip kunum kunum ka mułmbii?” ²⁶Pe Jiisas ek nipi yi nim, “Gos lo

ete nipe ek pałim? Nim er gerin mił nenj?” ²⁷Pe eim ek dinga nipi orung kindpi yi nim, “Owundu, ei Gos nim nge, nim eim kin noman ka ngunjii ei, ninim noman nge ninim noman tuk, ninim dinga pei eim kin ngunjii. Pe ninim kapłi wumb nii endi ninim piikin, nanim wumb nii ni piimbii ei nanim wumb ende mił na kin mandi pep mołum; yi mił ninim noman kultun mił yi kulkun wumb ei ngunjii.” ²⁸Pe Jiisas ek nipi ngopu yi nim, “Nim ek kun nin, ninim nin mił yi enjii! Erkin nim noman konj kunum kunum ka sikin mulnjii.”

²⁹Ba lo ek piłim wu ei, eim embe ambil ka ermbii ni piim. Piipi kin, nga Jiisas kii sim. Sipi yi nim, “Na wumb nii ni piimbii ei nanim wumb endi mił na kin mandi mołum?” ³⁰Pe Jiisas ek yi mił nipi orung kindim, “Jura wu endi Jerusalem konu ete si kindpi, wulł mani Jeriko konu ete pum ni, wumb waning etmin wumb kombur, eim andłam ete kan sinjing. Wu waning etmin wu ombu ok, eim epi pei sik, eim kepii tok erik pendik, en enim pangin kin, wu pupu kulmba peng pim. ³¹Pe kunum ete kulmal kalilim wu endi, eim andłam ete wulł mani pum. Pupu, andłam ete pum ni wu pim ei kan si kindpi pum. ³²Yi ku, pe nga Liiwai kulmal kalilmin paki tołum wu endi andłam ete tor opu pum. Pupu kin, wu ei kanpi si kindpi, opu orung andłam ete pupu pum ku. ³³Ba Sameriya konu ete wu endi andłam ete opu, pupu mer wu ei pim konu ete tor pum. Eim wu ei kanpi, eim mund mong ete kaimb kis piim. ³⁴Pe wu ni eim mandi pupu, kepii mundum konu ei kanpi, kopung kindpi, noł wain kindpi yi erim. Yi erpi sipi, tonu sipi, eim nge kung dongkii ete tonu kindim. Kindpi sipipi, sing ngii ete pendpi, tep ka er mułum. ³⁵Pekił kupiiring, eim ku mong engki sipi, ngii sing ngii tep etim wu ei ngopu yi nim. ‘Nim na wu ei tep ka er mułii! Pe nim epi endi ya wu ei kin ngun kin, na ya orung ombii kunum ei, na nim kum epi top orung kind ngumbii,’ pa nipi eim pum. ³⁶Pe nim er piin mił nenj? Wu tekliki andłam ete andik onjung. Nim wumb nii piinjii ei ninim wumb endi mił nim kin mandi mułang wumb kis ei ok wu ei tunjung?” ³⁷Lo ek piłim wu ei ek yi nim, “Eim wu ei kan kaimb piipi wu ei, paki tum.” Pe Jiisas ek nipi, wu ei ngopu yi nim, “Nim pukun oł yi ku erii!” pa nim.

Jiisas Opu Amb Masa Kin Mariya Tet Kenim

³⁸Pe andik puk, Jiisas pupu konu endi ete tuk pum. Amb endi mułum amb ei, embe Masa. Eim Jiisas sipi eim ngii konu ete sipim. ³⁹Masa ni amb ei eim angim endi mułum amb ei, embe Mariya. Mariya eim Jiisas mułum konu simb ete mandi opu mołpu Owundu ek nim mił piipi mułum. ⁴⁰Ba Masa eim kongun pei erpi, kuni kełim. Pe eim noman eipi eipi pum. Masa pupu, Jiisas kanpi yi nim, “Owundu, na nge engnan ei, na wak tang, na mendpił kuni er ka end. Ei nim piinan min; eim kindan opu, na paki tumba,” pa nim. ⁴¹Ba Owundu ek nipi orung kindim, “Masa!

Masa! Nim noman eŕe epi kanim kanim piikin nin. ⁴²Ba epi endeim mendpiŕ ka wii ei, pe Mariya epi ka ei, piipi simba enim. Ei wumb endi eim epi ka ei sinermba mon!”

Prei Erngii Oŕ Ei

(Masyu 6:9-13, 7:7-11)

11 ¹Jiisas eim konu orung endi prei er muŕum. Ekii se prei er poru nipi wang, eim nge er se andiŕim wu endi opu yi nim, “Owundu, nim sin prei ermin miŕ ei, andan to!” pa nim. “Ok Jon wumb eim se andiŕim wumb prei erpi eim nge kongun wu ombu andan tum miŕ yi, sin prei ermin miŕ enjii,” pa nim. ²Pe eim ek nipi ngum, “Enim prei enjing kin yi erngii.

‘Sinim Erinjpin, nim embe eŕe kun ka wii mendpiŕ tonu muŕmba.

Nim sin tep er moŕun konu ei tor omba. ³Sin nge kuni nim kunum kunum eŕe sin ngo! ⁴Nim sin oŕ kis enjpin ei kil ngunjii. Nimbiŕ erang, sin yi ku, wumb oŕ kis sin kin erik ei, ninim noman paŕim miŕ, sin kin yi enanmin, ei pei si kindinmin. Nim sin oŕ embin tui endi tonu opu, sin kin erang kin, sin oŕ kis ermin ei kapŕi, nim sin paki to si orung sin kin, sin konu eŕe mandi punenmin.’ ”

⁵Pe eim ek yi nipi ngum, “Enim moŕmun konu tuk eŕe, eim wu angim endi moŕum ei, eim pupu, epin tuk memb, ngii andaring pupu angim ek dinga nipi ngopu yi nim, ‘Engnan, nim bres tekliki na ngui!’ a nim. ⁶‘Na nge wu puŕ endi konu turii andpi om. Na kuni ngumbii sinerang kin; na op nind,’ pa nim. ⁷Angim ngii nirik pim wu ei, ek dinga nipi yi nim. ‘Na angip tonu ombii pinaŕim; ngii ondu paŕim. Na kangiŕ kin or paŕmin. Na angip, nim epi endi sip ngumbii pinaŕim.’ ⁸Kapŕi, ei nimbiŕ oŕ ermbe? Na ek nip enim ngond, ‘Eim na engnan nipi piinarpi, epi endi ngunerim, eim yi piimba; wu ei wii tek tek top moŕum nipi, eim kapŕi angip opu, angim epi sinerang om, ei paki top ngumba.’ ⁹Na enim kanip nind, nim Gos kin kii sin kin nim ngumba sinjii. Enim epi endi kuruk endngii ei, kapŕi keningii. Enim ngii ondu, to seki ningii ei Gos kapŕi aki tumba. ¹⁰Wumb Gos kin prei eŕmin ei epi siŕmin. Wu endi epi kurpu andŕim ei, kan siŕim. Pe wu endi Gos kin mandi moŕpu, ngii ondu to teki teki nimba ei, Gos kapŕi aki topu ngumba. ¹¹Enim moŕmun konu tuk eŕe, wu nii endi eim kingam opu, kii sipi, omu endi ngumbii nimba; ba eim arim ei ka wembii kis endi ngumba min? Ei mon! ¹²Wu endi kingam ei, kei muŕ numbii nimba; ba eim arim ei ka ep min, epi endi ngumba ei numba min? Ei mon ku! ¹³Pe enim wumb kis, ei en enim kingenjping epi ka ngoŕmun. Ei en enim piingii ku. Yi miŕ, enim Ernjing ei epin konu moŕum ei, enim prei erik, Gos Gui Ka simin ningii ei, enim kapŕi ngumba. Ngang kin, Gos sin kin oŕ ka pei erpi ngonum.”

Jiisas Biyelsipul Kin Kongun Ouni Enim Ninjing
(*Masyu 12:22-30, Mak 3:20-27*)

¹⁴Jiisas wu endi gui kis mułang, ek tingnałim ei, to tor kindim. Gui kis ei pang kin, wu ei ek tangpi yi er mułang kin, wumb kanik, noman embin to piinjing. ¹⁵Ba wumb kombur yi ninjing, “Eim gos kend owundu Biyelsipul nge efe gui dinga kis ombu, to tor kindnim. Ei gui kis nge tep elim wu,” pa ninjing. ¹⁶Pe wumb kombur eim ermba jep oł ei, kenmin nik, oł endi ermin, ninjing. Nik yi ninjing, “Nim jep oł endi ei epin konu efe oł endi erii!” ninjing. ¹⁷Ba Jiisas wumb noman tuk efe eim piim. Piipi kin, eim ek dinga nipi ngum, “Pe wumb mei ende wumb en enim eipi eipi puk, paltik opu ermin nik erngii. Ei en enim konu kunum kinan olt ka sinermba. En enim mei konu kis mułmba. Nga ngii endi eskił topu pupu, ngii endi efe pimba ei ngii endi eskił topu, mani ba ku. ¹⁸Seisen nge tiłap ei ok eipi eipi puk, opu ermin nik erngii ei, kapłi ka mułngii mił nenj? Enim nik na gui kis tor kindind; ei nimbił erang Biyelsipul nge dinga efe gui kis ombu to, tor kindind, ninmin ei na nind. ¹⁹Enim yi ninmin, “Na gui kis to tor kindinj ei Biyelsipul dinga efe to tor kindinj pim kin, kapłi en enim Jura engnjing noł gui kis to tor kindinmin ei kindinmin mił nenj? Yi mił ku en enim ek efe ni peni efe kindpi kos er ngumba. ²⁰Gos angıł efe erang, na gui kis top kindinj pim kin, kapłi Gos sinim kin tep ermba om ni piimin.

²¹Pe wu dinga endi, opu kiłeng ambiłpi, eim ngii efe mułmba ei eim ngii konu ka simba. ²²Ba wu endi eim dinga pupu wang kin, wu ei kin opu erngıł ei, wu ei kapłi, eim wu endi opu kiłeng ni kumb tepii ei kapłi simba. Eim opu ermbii nip piingii ni opu, wu ei topu eim epi sipi, wumb mok to ngopu yi ermba pend piipi omba.

²³Wu endi na kin opu ermba wu ei, na kin wu puł mon! Wu endi na nge kung siipsiip kin, tep er kun enermba, ei eim na kung siipsiip ombu, to eipi eipi kindiım.”

²⁴“Gui kis wu endi si kindpi pułum ei, pupu mei kep ka sałiım, konu mołuım. Gui kis ei konu endi kan sinałim kin, yi ni piıłim. ‘Ok nam muls, ngii konu si kindip onj konu ei nga bii,’ ni piıłim. ²⁵Pe pupu ngii efe kurpu kenim ni, ngii ei er kun er sałmin ei sim. ²⁶Ka seng kanpi, pupu gui kis angıł orung nga tał nipi tu wum. Ei eim dinga ei to mani kindik oł kis ełmin. Erik, ngii efe nirik puk mołuımun. Ok wu ei kis aninga mułum, ba pe kis mendpił mołum.”

²⁷Jiisas eim ek ei nim, kunum ei wumb pei mulnjung. Konu tuk efe amb endi mułum. Amb ei ek dinga nipi wii yi mił tum. “Amb ei ok nim mengpi nim am ngurum amb ei eim ka piyanglı.” ²⁸Jiisas ek nipi yi nim, “Ei minj mon, ba wumb Gos kin ek piik ekii sinmin wumb ei kapłi ka piyanglı.”

Wu Kombur Jep Oł Kenmin Nik Wii Tunjung
(*Masyu 12:38-42*)

²⁹Wumb pei ok kułou tangin, Jiisas ek yi nim, “Akip kunum ełe, wu amb pei wumb kis mołmun. En enim kii sik ek nik, jep oł minj kenmin ninmin. Ba na jep oł endi andan tunermbii. Ei Jona nge jep oł mendpił ei andan tumbii. ³⁰Gos kumb ok Jona Ninipe konu ełe pui nipi kindrim, ba Jona Gos ek nirim mił ekii sinerang kin, Gos jep oł endi erpi andan tang, omu owundu eim kirim ełe tuk pupu kunum tekliki pirim. Ei Ninipe konu ełe mołmun wumb keningii nipi enerim mił yi ku wu kingam mołum. Ei eim Gos oł ei ermba ei akip wumb mołmun kunum ełe keningii nipi ermba. ³¹Ekii se Gos eim wumb, mok tumba kunum ei, wumb tep er mułum amb kuin konu mei orundung mułum amb ei tonu opu, wumb oł kis enjing ei ni peni ełe kindpi ermba. Nimbil erang amb kuin mei wer orung mendpił mułum. Pe eim opu King Solomon eim noman ka piim ei piimba nge om. Ba pe wu endi Solomon to mani kindim wu endi ya ełe mołum; ba en enim eim ek piinenjing mon. ³²Ekii se Gos eim, wumb pei mok tumba kunum Ninipe konu ełe mołmun wumb kin, wumb akip kunum ei wumb ouni orung tonu ongii. Ok oł kis ombu nik tor kindngii. Nimbil erang Ninipe konu ełe wumb Jona nirim ek ei piik, noman ak tok. Ba pe ya mołum wu ei Jona ek to mani kindim, ba enim noman ak tunanmin.

Ngenj Ełe Tiłang
(*Masyu 5:15, 6:22-23*)

³³Wumb dup alam kałımin ei sik ngii nirik mandring, peł ełe kindngii ełe mandring kindik pendngii ei mon! Wumb dup kalk tonu peł ełe pendımin, wumb ngii ełe nirik ongii ei, dup tiłang ei kanik ongii. ³⁴Nim ningil, ei ninim ngenj ełe nge tiłang. Pe ninim ningil ka piimba ei ninim ngenj tiłang ka ermba. Pe nim ningil kis mułum kin, nim ngenj pei emii ermba. ³⁵Ei piik en enim, kan kun er mułngii. Mon pim kin tiłang noman tuk sałim ei nga emii ermba. ³⁶Pe ninim noman tiłang pei pim kin, noman ełe emii endi pinermba mon. Ninim noman pei tiłang ermba. Ei dup alam tiłang enim mił yi ninim noman ełe tiłang erpi pimba,” pa nim.

Ek Mon Wu Ni Kułmał Kałımin Wumb Oł Kis Enjing
(*Masyu 23:1-36, Mak 12:38-40*)

³⁷Jiisas ek ei nipi poru neng kin, lo ek piilim wu endi opu, “Jiisas, nam ngii konu wang kuni numbuł,” pa nim. Yi neng kin, Jiisas pupu peł ełe mułum. ³⁸Lo ek piilim wu ei mołpu kenim ni, Jiisas noł was enarpi, kuni ok num. Nang kanpi wu ei, eim noman embın to piim.

³⁹Ba Owundu yi nim, “Enim lo ek piilmin wumb enim kuni nołmun ming torung was er ka ełmin wumb tukrung penj mołum. Yi mił enim

noman tuk eŕe oŕ kis ni, waning epi erngii nge piki top paŕim. ⁴⁰Enim wumb noman pinalim. Gos enim nge ngenj torung erim, ba eim enim ngenj tukrung enerim min? ⁴¹Ba enim noman tuk paŕim oŕ ka epi yi erngii nge wumb kaimb er moŕmun wumb ei paki tungii. Enim yi erangin kin, enim noman tuk ka seng kin, enim wumb paki tungii,” pa nim.

⁴²“Ba enim lo ek piik kin wumb, piik kun er muŕngii. Enim keming ni tem ni epi mok tok engki erik, epi orung endeim sik Gos ngoŕmun. Ba enim wumb noman ngok eŕmin, oŕ ei si kindik, andŕam kun si kindik, Gos kin noman ngunaŕmin. Enim oŕ ei erik, nga oŕ endi si kindnaŕmin mon ku.

⁴³“Enim lo ek piik eŕmin wumb, piik kun er muŕngii. Enim yi miŕ piilŕmin, sin men ngii eŕe kumb se muŕamin kin, wumb keningii nik eŕmin. Pe kunum endi, wumb kuŕou toŕmun kunum ei, sin onmun nik angil sik, yi erangin wumb eipi, ei sin keningii nik. Enim noman yi piilŕmin wumb. Yi erngii ei kan kun erik muŕngii. ⁴⁴Enim moŕmun ei yi miŕ, wumb tukpu toŕmun, ba jep oŕ er pendnaŕmin, mei mandring koi er paŕim ei kan kun enarik tonu peŕ eŕe andŕam andilŕmin, ba mandring mei konu eŕe ka sinaŕim miŕ enim yi moŕmun. Ba wumb kan kun enarik kin, nga wumb ok emin moŕmun miŕ yi ku molk kapŕi enanmin.”

⁴⁵Wu endi lo ek piik nik eŕmin wu ei nge endi ek nipi orung kindpi yi nim, “Ek mon wu! Nim ek yi nikin, sin kin ek embilŕin ku,” pa nim. ⁴⁶Pe Jiisas ek ni orung kindpi yi nim, “Enim lo ek piilŕmin wu, enim kan kun er muŕngii. Enim oŕ embin tui er wumb ngoŕmun. Ngangin kin, wumb kongun dinga eŕmin; ba en enim angil endi tuk kindik, wumb ei wurii wii paki tunaŕmin mon! ⁴⁷⁻⁴⁸Enim kan kun erik muŕngii! Ok enim kupenjing noŕ Gos oŕ ekii se ermbe oŕ ei piik niŕmin wu ombu to kundnjung. To konduk kin, tukpu eŕe en enim epi kuk moke ngok pendnjing. Yi enjing ei, en enim kupenjing noŕ enjing oŕ ei en enim noman eŕe kapŕi en enim ni piik enjing. Keimi, nimbiŕ erang enim kupenjing noŕ Gos ek ka ni tor kindilŕmin wumb to kundnjung? Nga enim tukpu sik epi kuk moke ngok enjing. Oŕ ei ngenj torung oŕ keimi miŕ pim, ba noman tukrung oŕ keimi enenjing, mon! ⁴⁹Yi erangin kin, Gos eim noman ka piim ek ei ok eim nim, ‘Pe na Gos oŕ ekii se ermbii oŕ ei, piip nimba wu kin, Gos ek ka ei si endngii wumb kindamb ongii. Ei wumb kombur konu eipi eipi pangin, embii monduk to kundngii. ⁵⁰Pe kunum eŕe, wumb ei ok Gos oŕ ekii se ermbe ei piik ni tor kindilŕmin, wumb to kunduk. Akip kunum eŕe en enim oŕ embin tui singii. Ei ok wumb ombu to konduk miŕ ni, pe kunum eŕe erik miŕ singii.

⁵¹Am kumb ok, wu Eipel kultum. Nga mering wu Sekaraiya kultum. Ei Gos ngii kuŕmaŕ kaŕilŕmin konu kin men ngii konu tuk eŕe kultum. Ei ngenj kumbii singii nim ei, pe moŕmun wumb ei keimi. Na enim kanip nind, enim wumb tiŕap ei pe ngenj kumbii singii.

⁵²“Enim ek ka piik sinjing, ba wumb kombur tuk puk ek ka simin ni enjing, ba en enim singii andlam ei, enim ondu ngunjung ei, enim kapli konu eke tuk punerngii mon!”

⁵³Jiisas ngii eke si kindpi anda pupu pum. Pe lo ek połmun wumb kin, lo ek piik niłmin wumb en enim ek nik, eim ngunjung. Ngok kin, eim gupu eke ek kanim kanim kopur kii sipin, yi nimin nik piik enjing. ⁵⁴Eim ek endi nipi ngumba min, nik kui er mulnjung. Eim Jiisas ek endi nipi nim kin, ek nipin eim kos er ngumun ni piinjing.

Oł Kend Oł Ei Kan Kun Er Kindngii

(Masyu 10:26-27)

12 ¹Wumb pułe mam pei ok kułou tunjung, ba konu wumb pei piki topu pim, wumb endi kombur kembangii pim. Kunum ei Jiisas eim ek ok, nipi eim er se endim wumb ngum. “Enim kan kun er mułngii. Lo ek piik niłmin wumb ei ek kend tok niłmin ei, yiis bres tuk kindiłmin mił.” Jiisas ek ei pułe yi mił nirim, “Lo ek piik niłmin wumb ek kend tok, ek ei wumb eipi ngangin piik kin en enim er kis mondułmun. ²Pe epi pei koi er sałim ei ekii se nga peni eke omba,” pa nim. Epi pei kum topu pałim ei, ekii se nga peni eke wang wumb keningii. ³Yi pałim ei, enim ek koi erik emii peng ninjing kin, ei nga kupiiring eni topu tiłang enim mił ek ei tiłang erpi, peni eke wang kin, wumb piingii. Enim ek aninga ngii nirikring ninjing ek ei, nga tonu ngii tondrung eke angk nik tor kindiłmin mił pimba,” pa nim.

⁴“Enim na wumb puł, na enim kanip yi nind. Wumb enim ngenj ei to kundngii ei mund mong tunerngii! Mon!” pa nim. “Pe nga ekii se wumb ei oł endi nga kapli enerngii mon! ⁵Ba na enim mund mong tungii wu, endeim na enim andan tumbii,” pa nim. Enim wu ei kin mund mong tungii; wu ei wumb to kondułum. Nga ekii se, eim wumb sipi dup konu kis eke kindmba ku. Na enim kanip nind, enim eim kin mund mong tok mułngii.

⁶“Enim piinmin! Kei Winu angil orung ei, ku kundii tał ngok siłmin ei, enim piinmin. Ba Gos kei ei pei kanpi piinim. Nga endeim Gos ourun tunanim mon! ⁷Na ek keimi nind. Gos enim peng enjin tukrung, ei pei gerpi kanpi poru ninim. Enim mund mong tunerngii! Enim kei Winu kembis mił ei, to mani kindinmin. Yi mił ku Gos enim kin pei tep er kanpi mołum.”

⁸“Na enim kanip nind, wumb endi na embe eke ek nipi wumb kumb eke kanpi nimba wumb ei, eim na kin nimba ei wu kingam yi ku nimba. Ei eim Gos enjel kumb eke wu ei embe ambił tonu kindmbii. ⁹Pe wumb endi na kin, wumb ningil eke buł ngopu nim kin, na eim Gos enjel ningil eke eim buł ngumbii ku.

¹⁰“Wumb nii endi wu kingam kin, ek ambiłpi ek kis nimba wu ei, Gos eim oł kis kil ngumba. Ba wumb endi eim yi nipi Gui Ka dinga kongun

owundu erim, ei embe ambił mani kindpi, yi nimba wumb ei Gos kapli ek kis yi mił nimba wu, ei kil ngo si kindnermba mon!

¹¹“Pe wumb enim sik sipik men ngii ełe wu owundu mułngii ningił ełe ni, wumb num mułngii konu ningił ełe sipngii ei, enim mund mong enerngii mon! ‘Pe sin nipe ek ei nimin?’ Nik, yi ni piinerei mon! ¹²Wumb enim kin ek ningii kunum ei mendpił, Gos Gui Ka, enim ningii ek ei, enim ek andan tumba. Nipi ngang kin, enim ningił ek ei mił ningii.”

Ku Ni Epi Ambil Nołum Wu Wulu Pum Ek Ekin

¹³Wumb pei mulnjung konu tuk ełe, wu endi opu Jiisas kanpi, ek nipi ngum, “Ek mon wu! Nim ek nikin na angnan ngunjii. Ngan kin, eim sił erinjpił epi ei pei mok to simbił,” pa nim. ¹⁴Ba Jiisas ek nipi orung kind ngopu yi nim, “Nimbił erang wumb nii na ek kos mił piimbii nik to tonu kindnjing min, nga ełip erinjngił koł epi ełip kin mok top kapil kapil erpi ełip ngumbii min ei kapli enanim mon!” ¹⁵Pe Jiisas eim ek nipi orung kindpi wumb ngopu yi nim, “Enim kan kun er mułngii. Wumb epi pei simba ei nik, kan bun bun kulerngii mon! Pe epi pei simba wumb ei, eim kułmba kunum ei, epi ombu eim paki tunerngii mon!” ¹⁶Pe eim ek ekin endi topu wumb ngopu ek dinga nim, “Wu num endi epi ni ku pei sałim wu ei, eim kuni tełim ei, poł pei topu mołum. ¹⁷Pe wu num ei eim noman ełe piipi, ‘Na nimbił oł endi ermbii?’ ni piim. ‘Na kuni tuk kindmbii ei ngii pei sinałim,’ ni piim. ¹⁸Eim yi nim, ‘Nam ermbii mił nenj?’ ni piim. ‘Na yi ermbii, kuni ngii kembis kembis ombu to kis erpi, kuni ngii owundu konj tekmbii,’ nim. ‘Takip kin, kuni tem ni kuni kanim kanim sip nam ngii ełe tuk kindmbii. Nam kuni pei sałim, kung pei nop mułmbii,’ nipi kin, kor mułum. ¹⁹Mołpu kin, eim ei ek nipi yi nim, ‘Nim kung ngii pei kor molkun, kuni ni epi sałim. Nokun kin, ka ka piikin mulnjii,’ pa nirim. ²⁰Ba Gos ek nipi wu ei ngum, ‘Nim wu kom noman ka pinerang nikin mołun. Nim epin mendpił nim kulnjii. Kułan kin, epi pei ka er sin, ei wumb nii simba?’ ²¹Ei yi mił, wumb en enim epi pei kułou mondułmun wumb ei, Gos kumb ełe ok epi sinerii mił mołmun,” pa nim.

Gos Kin Noman Pii Gii Nimin

(Masyu 6:25-34)

²²Jiisas eim er se andiłim wumb kanpi, ek dinga nim, “Na enim kanip nind, ‘Enim noman konj ełe noman to minj kulerngii mon!’ Enim yi ningii, ‘Sinim kuni nipe kuni numun? Nga enim ngenj ełe piik kin, alap ni epi nipe endi kindmin,’ yi ni piinerngii mon! ²³Noman konj sikin konj mulnjii ei, kuni minj ni piinerngii; nga ngenj ełe alap minj ni piinerngii! ²⁴Enim kei Goi ni kei kanim kanim ei piingii. Enim kei piin min? Kei ei kuni tilałmin, nga kuni kełngii ngii sinałim; nga kuni tu wuk kułou tunałmin; ba Gos eim kei kuni ngołum. Enim wu amb ei kei to mani

kindinmin ei, enim wumb owundu mołmun. ²⁵Pe enim mołmun konu tuk ełe wu endi noman dinga pimba. Ei eim nga nipi, pupu eim noman konj ei kung ngii kopur nga sipi, mułmbii ni pimba, ei kapłi enanim; ba Gos mendpił ei kapłi ermba. ²⁶Pe enim epi kembis endi erngii ei kapłi enerim kin, Gos mendpił kapłi ermba. Nimbil erang enim epi kanim kanim pei noman to piinmin? ²⁷Enim epi kuk ka wii ei piin min? Ei kongun endi enałmin mon. Ei wii tonu onum. Pe enim alap enałmin; ba na enim kanip nind, kumb ok King Solomon, eim alap ka wii kindim. Ba ei ya epi kuk ka wii ei mił alap endi kindnerim mon!” pa nim. ²⁸“Pe kuni tałłmin konu epi ka wii tonu opu mołum ei, pe mołum; ba topuł tok tor kindik dup kełngii. Pe epi wii ei nge Gos kan wiik tołum. Ei enim kan kun erngii. Gos enim tep ermba ku; ba enim wu amb pii gii dinga pinałim. ²⁹Yi piik, enim noman embin to piinerngii. Sin nipe kuni kin noł numun, epi nipe epi simin nik yi piinerngii mon! ³⁰Mei konu orung orung torung mołmun wumb ei, epi pei er simin mił nenj ni piik mołmun; ba enim Ernjing ei epi ei nge singii ni piinim. ³¹Enim Gos enim tep er mołum oł ei, kan kun er mułngii. Pe Gos eim enim epi ombu kapłi ngumba ku.”

Ei Epin Konu Epi Pei Sałim

(Masyu 6:19-21)

³²“Enim wumb tilap kembis kung siipsiip mił ombu, enim mund mong tunerngii. Enim Ernjing Gos ka piipi, eim tep er mołum konu ei, ‘Enim ngumbii mułngii,’ pa nirim, ek ei pałim. ³³En enim epi pei wumb ngangin kin, wumb top tok singii ku ei, wumb wii mułngii wumb ei, paki tok ngungii. Ngangin kin, enim ku nin epi ombu am punermba. Pe ninim kon endi sinjii kon, ei sikirpi kiłip topu numun tunermba; ba kon dinga wii seng kindnjii. Pe enim epi ka wii kanim kanim, epin konu kułou tungii ei am punermba. Konu ełe waning wumb tuk ok waning sinerngii; nga ka pila min, epi kis endi tuk ok epi ombu, nok erik kis mundnerngii mon! Pe enim epi ka wii, ei epin konu kułou tungii, ei am punermba. Epin konu ełe waning wumb tuk onerngii; nga ka pila min, nga epi kis endi tuk onerngii mon. ³⁴Enim nge epi ka konu ełe sałim konu ełe, kunum kunum enim noman tuk konu ełe sałim ku.”

Kongun Wu Ek Er Kun Er Mułngii Ek

³⁵“Enim kan talk, dup alam si kalk, konduk kindik, nipe epi endi erik, en enim er kun erik mułngii. ³⁶Jiisas ek nipi yi nim, “Enim mułngii ei, wu owundu endi omba. Nik kin, wumb en enim or pinarik, er mołmun mił mułngii. Ei yi mił, wu ei eim kuni owundu nok erngii ei, orung omba ei si kindpi kin, opu ngii ondu to teki teki nimba, ei sikir ok aki tungii. ³⁷Wu owundu ei opu kaniłim ni, eim nge kongun wumb or pinałmin

ei, wumb ka piingii. Na enim kanip nind, wu owundu eim alap sipi osii er tałpi, kan tałpi, eim nga kuni er kun er sepi yi nimba. ‘Na nge kongun wumb ok peł ełe molk, kuni owundu nungii nge ngumbii,’ pa nim. ³⁸Pe wu owundu ei epin tuk mii memb omba min, kei kultu kumna tumba kunum ei omba min, eim opu kenmba ni, eim kongun wumb or pinarik omba nik, kui mułngii wumb ei ka piingii,” pa nim. ³⁹“Enim oł ei piinmin! Wu endi eim ngii konu waning wumb ongii ni piipi kin, eim ngii konu tep ka wii er mołum ei, tuk punałmin mon! ⁴⁰Enim yi ku er kun erik mułngii. Wu kingam eim omba kunum ei, enim piik kunum ełe, omba ni piinerngii.”

Kongun Wu Ka Min Kongun Wu Kis Nge Ek Ekin

(Masyu 24:45-51)

⁴¹Pe Piisa ek ekin yi nim, “Owundu, nim sin kin ek ekin pei ni ngon min, sin wumb eipi kin ek ouni nin min?” ⁴²Pe Owundu yi nim, “Pe tep enim ei nii tep mołum? Mołpu kin, eim noman ka pałim. Peng kin, eim kongun tep ka mołulum. Mołpu kin, owundu eim wu endi to mundang mołpu, kongun wumb tep er nim min? Nipi kin, wumb kuni kunum simba kunum ei ngopu erangłi nim min? ⁴³Ekii se wu owundu ei orung opu, eim kongun wu ei ok ek nim mił, ei piipi kin, kongun er mołum wu ei eim ka piimba. ⁴⁴Na ek keimi nip enim ngond, wu owundu eim, ‘Epi pei tep er mułii!’ nimba. Neng kin, tep er mułmba. ⁴⁵Ba kongun wu ei eim noman yi piim, ‘Na wu owundu ei sikir orung onermba,’ ni piipi, kongun wumb ei wu amb ni keprii topu kin, eim pupu kuni nopu, noł nopu, wulu pang er andpi mułum. ⁴⁶Pe eim yi er mułum ei, eim wu owundu ei kunum nenj omba nipi kin, kui er mulerim. Pe kunum endi eim pii poł tunarpi mułum. Pe wu owundu opu, eim kongun wu ei keprii topu, wu sipipi wumb wii molk kongun pii poł tunarik mulnjung konu ełe mundum. (Konu ełe wumb pii gii ninenjing wumb).

⁴⁷Kongun wu ei eim wu owundu eim oł ei piilim; ba eim wu owundu noman ełe kongun kun enarpi mułum. Wu ei wu owundu opu, ek ngopu kin, keprii dinga wii tumba. ⁴⁸Pe kongun wu ei, eim wu owundu kongun eim oł ei piinarpi kin, oł eipi er mułum kin, wu owundu ei opu, ek ngopu kin keprii aninga er tumba pałim. Wumb endi epi pei ngang sim pim kin, wumb ei epi yi ku erpi kin nga pei ngo orung kindmba. Nga wumb endi ek ka min, kongun ka ni, epi pei kanim kanim ngum ei, wumb kin kongun oł yi mił ku erpi ngo orung kindmba.

Jiisas Eim Wumb Tiłap Mok Tumba Wu

(Masyu 10:34-36)

⁴⁹“Na op dup owundu kindamb, mei ełe opu dup numba. Nam noman dinga ni piip, nam dup ei sikir numba. ⁵⁰Na noł endeim pimbii ei yi mił,

na kin oł embin tui owundu endi tonu onum. Onum oł ei na kin sikirip poru nimba. Nip moł; ba sikirpi poru ninerang kin, nanim noman embin enim. ⁵¹Pe enim piinmin! Na op enim opu erik erngii oł ei (opu ond wu mił op) mon nimbii onj min? Mon. Na enim kanip nind, “Na op wumb tiłap ende en enim opu erngii, nge onj. ⁵²Akip ni, nga ekii se, wu amb kangil kombur ngii ende mułngii wumb ei, ok eipi eipi puk, tiłap tał er mułngii. Pe tiłap endi, opu orung erpi tiłap tał ngumba. Ngang kin, nga tiłap tał opu orung er eim kin ngunguł. ⁵³Yi er puk kin, kangii ei arim kin opu ermba ku. Nga arim kingam kin opu ermba ku. Nga amb mam eim ambilam kin opu ermba; nga ambilam eim mam kin opu ermba ku. Pe amb mam eim kingam ambim ei kin opu orung erang; nga kingam ambim ei kingam mam kin opu orung erang kin yi erngii.”

Epi Nipe Tonu Omba Ei Piłmin Oł Ei

(Masyu 16:2-3)

⁵⁴Pe eim ek dinga nipi wumb ngopu nim, “Enim konu eni tonu opu, mani pupu, enim konu ei kon kupu endi tonu onum ei kaninmin. Kanik kin, enim yi ninmin, ‘A konu kumb tumba.’ Enim yi niłmin oł ei keimi, konu kumb tołum. ⁵⁵Pe enim mułangin kin, konu pop owundu endi mer ełe tołum kunum ei, enim yi niłmin, ‘A konu eni owundu pimba,’ pa niłmin. Yi niłmin, oł ei keimi tonu ołum. ⁵⁶Enim ek kend wumb! Enim kupu kin mei ełe oł ermba ei kan poru niłmin. Ba nimbił erang, enim Gos oł kombur pe tonu onum, nga tonu omba ei, kan kun enanmin?

Pe Nim Giyeng Ni Molkun Wumb Nim Kin Kos Ningii Ei Er Kun Enjii.

(Masyu 5:25-26)

⁵⁷Nimbił erang enim oł ei ek nik kun kind piinarik, oł kun niłmin?
⁵⁸Kunum endi nim wu endi nim kin kos er ngumba wu ei kin, tep to punjii. Ei andłam ełe pukuł, wu ei kin ek ni ka enjii. Mon pim kin, wu ei nim sipi, kos piłim wu endi angil ełe ngang kin, kos piłim wu ei nim sipi opu ond wumb angil ełe ngang, opu ond wumb nim sipik, kan ngii ełe kindngii. ⁵⁹Na enim kanip nind, nim kan ngii ełe sikir tor onenjii mon! Ok ninim kom se piikin, ku epi owundu endi min, ku kembis pei ei ngo orung kind poru ninjii,” pa nim.

Wumb Endi Gos Kin Noman Ak Tunermba Ei Eim Am Ba

13 ¹Kunum ełe, wumb kombur mołangin kin, enim nik Jiisas ngunjung. Galilii wumb kombur mołangin kin, Pailos eim kułmał kelnjing wumb ei, topu miyem sipi nga kułmał kelnjing, kung miyem ei sip endi kindim. ²Jiisas ek dinga nipi orung kindpi yi nim, “Galilii wumb ei er molk, Galilii wumb kombur to mani kindinmin, ni piik ninmin min? Pe Galilii wumb tiłap ei oł kis elmin, wumb ni piik ninmin min? Ełe nge

kapli wumb ei oł embin tui sinjing min? ³Na enim kanip nind. Ei mon! Ba enim yi ku, noman ak tunenjing kin, enim pei yi mił ku kolk am puk poru ningii. ⁴Kumb ok kunum Sailom ngii olt endi eskił topu mani pupu wumb engki nga kapił kapli pei to kundum. Wumb ei oł kis erik oł ei, wumb eipi Jerusalem konu mołmun wumb oł kis ei to mani kindim ni piik ninmin min? ⁵Ei mon ku! Na enim kanip nind, ‘Enim noman to ak tunenjing kin, enim yi mił ku kolk am puk poru ningii,’ pa nind.

Ond Pik Mong Tunanim Ei Nge Ek Ekin

⁶Pe eim ek ekin endi nipi ngopu yi nim, “Wu endi eim ond pik tuk kuni wain pin tałim. Ba ekii se opu, ond pik ei mong tonum min? Op, mong tang numbii ni piipi opu kin, kenim ni mon pim. ⁷Mon peng kin, ek nipi eim kongun wu ngum, “Nim piin! Kung ngii tekliki mołup op kin, ond pik mong numbii ni onj, ba mong tunerim. Pałim, ei nim kołmung to kindii! Nimbił erang ond ei mei noł wii nonum?” pa nim. ⁸Kuni mong nge kongun elim wu ei ek nipi orung kindpi yi nim. “Wu owundu! Nim kapli nen, kung ngii endeim minj nga mułmba min? Mułang kin, na mer ond puł ełe mei akip kung kou enj tu wup, kindip kin, yi ermbii,” pa nim. ⁹“Yi erpi pindamb kin, nga kung ngii endi ełe kapli mong tumba. Yi eramb kin, mong tunerim kin, nga kołmung tui nen kin, to si kindmbii,” pa nim.

Kor Owundu Kunum Jiisas Amb Endi Er Ka Erim

¹⁰Kor kunum endi Jiisas Gos ek ka nipi wumb ngum. Ei men ngii endi ełe mołpu ek nipi ngum. ¹¹Kunum ełe amb endi mułum, amb ei gui kis endi mułum. Gui kis ei, amb ei ening ngang kin, kung ngii engki nga kapił kapli pei o pum. Gui kis ei erang kin, amb ei ening kan sipi pim ei eim buł engin tang kin, kun ba pinerim mon. ¹²Pe Jiisas amb ei kanpi yi nim, “Nim ya wa!” Amb ni wang kin, Jiisas ek yi nim, “Na nim ening ei er ka er poru nind,” pa nim. ¹³Amb ei wang kin, Jiisas angil sipi, amb ei embiłim. Embiłang kin, amb ni sikir kun engim. Angpi kin, Gos embe ambił tonu kindim. ¹⁴Ba men ngii ełe tep mołułum wu ei, Jiisas amb ei kor kunum er ka erim ei, mon nipi, Jiisas kin popuł sim. Sipi kin, ek dinga nipi wumb pei ngopu yi nim, “Kongun ermin kunum ei kongun minj ermin. Kunum angil orung nga endeim ełe kongun ermin. Enim ei ngenj er ka ermba ni pingii wumb ei, kongun kunum wangin kin, er ka ermba. Enim ełe nge piik kin, kor kunum wumb yi nge, ya ełe tu wunerei!” pa nim. ¹⁵Pe Owundu ek nipi orung kindpi yi nim, “Enim wumb kanik ek kend nik pendik, nga puk oł eipi eipi ełmin wu, kor kunum enim kung kou ni, kung dongkii ni konu kuni ngo pendilmin konu ei kan posik sipik, noł ngok, nga tu wuk, yi ełmin oł ei piinarkin nin min? ¹⁶Ba amb ei, Eiparam nge tiłap ambiłam, Seisen ambił gii nipi

mułang kin, kung ngii engki nga kapił kapti pei opu pum. Ei akip kor kunum ei na eim kan mił pe mułum ei, pilngan to kindind,” pa nim. ¹⁷Eim ek yi neng kin, opu orung enjing wumb ei singambił sinjing. Pe wumb pei eim erim oł ka ei kanik ka wii piinjing.

Ek Ekin Kombur Jiisas Wumb Ngum
(*Masyu 13:31-32, Mak 4:30-32*)

¹⁸Jiisas ek ekin nga topu yi nipi ngum, “Na nipe epi endi su sip kin, nga Gos wumb tep enim ei tonu ok pei mołmun ei nip ngumbii? ¹⁹Ei yi mił, kuni emb kembis wii endi sinim embe ‘maser,’ pa ninmin. Wu endi kuni emb maser ei sipi kin eim kuni tałim konu ełe tałpi pendim. Pe kuni maser ei ekii se ond mił tonu om. Ond ei engim konu kei ok mołmun.”

²⁰Ek ekin nipi nga nim, “Na Gos wumb konu orung orung wumb pei tep er mołum oł ei, na epi nipe endi mił su sep nimbii? ²¹Ei yiis bres tuk kindiłmin mił, amb endi bres plawa ming owundu endi sipipi, yiis kin endi kindim ei, ekii se bres plawa ei oupu tonu om. Ei yiis ninmin epi ei konu orung orung pang kin, yi ełim.

Ngii Ondu Kembis
(*Masyu 7:13-14,21-23*)

²²Jiisas eim pupu, konu owundu ni konu kembis kombur sim konu tor pum. Pup andpi kin, Gos ek emb topu, wumb ngopu yi erim. Erpi kin, eim Jerusalem konu ełe ba nge pum. ²³⁻²⁴Pang kin, wu endi opu yi nim, “Owundu, Gos wumb endeim, endeim ni sipi orung simba min?” Ba Jiisas ek nipi wumb ngopu yi nim, “Enim embił dinga kindik, kongun dinga erik, ngii ondu kembis wii ełe tuk pungii. Ei yi mił enim kan kun er mułngii nge Gos erim. Na ek nip enim ngond, ei nimbil erang wumb pei ngii ondu kembis wii nirik bin nik erngii; ba kapti enermba mon! ²⁵Ekii se ngii arim ei opu kin, ngii ondu ngumba. Ngang kin, enim ok andaring ok, molk yi ningii. ‘Owundu, ngii ondu aki to!’ yi ningii. Pe eim ek yi nipi ngumba, ‘Enim jiki wumb, na piinand.’ ²⁶Nga enim yi ningii, ‘Sin nim kin ende mołpun, kuni nopun, noł nopun, nim andłam ełe andpin, ek emb topun, sin konu owundu ngołan,’ pa ningii. ²⁷Ba eim ek yi nipi enim ngumba, ‘Enim jiki wumb, na enim piinand. Enim oł kis ełmin wumb, na moł konu kunerei!’ ²⁸Ba enim molk ke ningii ni, Eiparam ni, Aisak ni, Jeikop ni, Gos ek ka ni tor kindiłim wumb pei Gos konu sinim tep enim konu ełe, tuk mułngii ei keningii. Ba en enim mon, si kindik torung mułngii. Molk kin, en enim gupu mong kongk kin ke nik mułngii. ²⁹Pe wumb konu eni tonu onum konu wumb ni, eni mani punum konu wumb ei ni, ei orung wumb ni, mer mani orung wumb ni, wumb ei tonu ok, Gos sinim kin tep er mołum konu peł ełe, kuni owundu nok er mułngii. ³⁰Keimi! Pe wumb kombur en enim ekii se omun ni erngii wumb ei, nga

ok kumb se pungii. Wumb kombur pe o kumb se bin ni erngii wumb ei, am ekii se mendpił ongii.

Jiisas Jerusalem Konu Ełe Kanpi Kin Ke Nim.

(Masyu 23:37-39)

³¹Kunum ełe mendpił lo ek piik niłmin wumb kombur ok, ek yi ninjing, “Nim konu ełe si kindkin, konu eipi endi ełe pui! King Eros nim tumba enim,” pa ninjing. ³²Jiisas ek nipi orung kindim, “Enim eim kanik ek ningii, ‘Piimin! Akip min, topuł endi, gui kis ei na to tor kindip, ening pimba wumb ei, er ka erip, ermbii. Toi na kongun poru nimba. ³³Ei yi mił, pe min, topuł min, tał kunum na andip kongun ermbii. Ei nimbił erang wumb, wu endi Gos oł ekii se ermba oł, ei piik niłmin wu, endi to kundngii ei, Jerusalem konu tu wuk minj, to kundngii.

³⁴“O Jerusalem konu ełe wumb! Jerusalem konu ełe wumb! Enim wumb Gos nge ek keimi nik oł ekii se ermba oł ei piik nik ełmin wumb, ei enim to kundmun. Gos kindiłim wumb ei ku tok yi ełmin. Kunum kunum na enim kei kultu mam wał ombu sipi eim kong mandring kindiłim mił, na enim yi ermbii; ba en enim mon niłmin. ³⁵Piinmin! Gos enim konu owundu si kindpi, enim to anda kindim poru nim. Na enim kanip nind, ekii se na enim kinarik, ek yi ningii, ‘Wu endi Gos owundu nge embe ełe om wu ei, eim embe ambił tonu kindamin,’ ningii ei, enim na kinerngii mon.”

Jiisas Wu Ngenj Owum Wu Endi Er Ka Erim

14 ¹Kor kunum endi, Jiisas pupu lo ek ekii sik ełmin wumb nge wu num endi ngii konu kuni num ni, Jiisas eim ermba oł ei kanik kui erik mulnjung. ²Wu endi simb ni angil ngenj ombu pei oupu mułum wu ni, Jiisas mułum konu ełe mandi opu mułum. ³Jiisas wu ei kanpi kin, ek nipi, wu lo ek piłmin wu kin lo ek ekii sik ełmin wumb kin wu ombu kii sim, “Sinim lo ek kapłi ninim ni, kor kunum wu ei endi ening pimba er ka ermin min mon?” ⁴Ba en enim ek tinarik mulnjung. Mułangin kin, Jiisas wu ni sipi, er ka er kindang pum. ⁵Pe ek nipi yi nim, “Enim mołmun konu ełe wu nii endi eim kingam endeim mułmba min; wu endi eim kung kou ni endi pupu kin noł tukpu ełe mani pupu pimba ei, kor kunum kapłi sikir sipi kin, tonu simba min mon?” ⁶Pe wumb en enim eim nim ek ei ni orung kindnenjing.

Wumb En Enim Nge Embe Ei Ambił Mani Kindngii

⁷Jiisas mołpu kenim ni, wumb kuni owundu ngungii onjung. Wumb ei pe kumb se ełe konu ka wii mułmun ni piinjing, yi kanpi Jiisas eim ek ekin endi nipi, yi nim. ⁸“Wu nii eim amb simba pendpi nim kunum ełe; ‘Oi!’ nimba. Ei nim pukun peł kumb ełe mulenjii. Mułang kin, wu

owundu endi wii tangin kin, opu peɫ kumb eɫe muɫang, nim enjii miɫ nenj? ⁹Nim ‘Oi!’ nin wu ni, opu yi nim, ‘Nim peɫ kumb eɫe sim peɫ ei, ya wu ei ngui!’ nimba. Yi neng kin, nim singambiɫ owundu peng kin, pukun buɫ morung peɫ eɫe mulnjii,” pa yi nim. ¹⁰“Ba wu endi nim wii topu, kuni numbuɫ oi nikin, nim pukun, buɫ morung peɫ eɫe mulnjii. Wu endi wii topu opu nim kanpi yi nimba, ‘A— na wu puɫ, nim ya peɫ tonu eɫe muɫii!’ nimba. Yi neng kin, nim embe tonu pang kin, wumb pei ningiɫ eɫe kuni ende nunjii,” pa nim. ¹¹“Ei yi miɫ, wu endi eim embe ambiɫ tonu kindmba wu ei, wu eipi endi wu ei nga to mani kindmba ku; ba wu endi eim embe to mani kindmba wu ei, wu eipi endi eim embe ambiɫ tonu kindmba.”

¹²Pe wu ei kanpi kuni owundu ngumbii oi nirim wu ei, ek yi nim, “Nim kuni owundu endi en kin, angnim noɫ ni, wu puɫ ni, ninim tiɫap ende wumb min, konu ende wumb ku pei simba wumb ei min, pei kan ninenjii! Yi en kin, ekii se wumb ei nim wii tangin kin, nim pan kuni nunjii kuni ei, nga ngo orung kindngii!” pa nim. ¹³“Mon! Pe nim kuni owundu endi en kin, pukun wumb epi sinerang kaimb wii moɫmun wumb ni, wumb ningiɫ kis muɫum wumb ni, wumb simb angɫ kis muɫum wumb ni, wumb ening peng pimba wumb ei nge ninjii!” pa yi nim. ¹⁴“Pe wumb ombu nge nim kuni owundu ngunjii wumb ei, nga ngo orung kindnerngii! Nimbiɫ erang ei ninim ekii se Gos epi ei ngo orung kindmba kunum ei, wumb kun ka molk wumb ei, nga angk, tonu konj ongii kunum ei, Gos nim epi ka ngumba.”

Kuni Owundu Nonmun Ei Nge Ek Ekin

(Masyu 22:1-10)

¹⁵Pe tuk eɫe wu endi en enim kuni endi no mulnjung wu ei moɫpu, piim ni, Jiisas ek nim ek ei piipi, ek yi miɫ ngum, “Wu endi Gos sinim tep er kanpi moɫum konu eɫe, wu endi kuni konu eɫe nopolu muɫmba wu ei, ka piyangli!” nim. ¹⁶Jiisas wu ei ek nipi ngum, “Wu endi eim kuni owundu endi er sepi kin, wumb pei tung kindim wumb ei, kuni owundu eɫe ngungii ongii. ¹⁷Pe kuni nungii kunum ei, eim kuni er kun er sepi kin, eim kongun wumb kindang, puk ok, eim kan nirim wumb ei wangin kin, ‘Kuni er kun er sep moɫ,’ nirim. Neng kin, eim kongun wumb puk, ‘Kuni er kun er sim, enim wei!’ pa nik. ¹⁸Ba eim ek kanpi nirim wumb ei, pei ek yi minj ku nik, ‘Sin omun pinaɫim ku,’ nik. Wumb endeim opu yi nirim. ‘Na aka pin konj endi top enj ei, pup kenmbii paɫim. Na ombii pinaɫim, ei kapɫi min?’ pa nim. ¹⁹Nga wu endi ek yi nirim, ‘Na kung kou kongun erngii nge kung engki top er sinj. Na kung kou kongun erngii kanip bii. Na kapɫi bii pinaɫim mon!’ nirim. ²⁰Pe nga wu endi eipi ek yi nirim, ‘Na pe minj amb konj sinj kin, na kapɫi bii pinaɫim,’ pa nirim. ²¹Pe kongun wu ni orung pupu, eim wu owundu ni kanpi nirim. Pe ngii arim ni, popuɫ sipi yi nirim. ‘Nim sikir pukun, konu andɫam owundu ni, kembis ni, pei pukun, wumb epi sinerang

muŋgii wumb ni, simb kis muŋmba wumb min, ningiŋ tumbun wumb ni, wumb simb angii kiŋip to pum wumb min, wii to sikin, ya na ngii eŋe nirik tu wunjii pui!’ ni kindim. ²²Pe ekii se kongun wu ni, orung opu yi nirim, ‘Wu owundu, nim nin ek ei na piip enj; ba ond peŋ kopur wii simba paŋim,’ pa nim. ²³Nga wu owundu ek dinga nipi kin, eim kongun wu ngum. ‘Nim pukun, andŋam owundu nim konu owundu eŋe tuk moŋmun wumb ei, se kuŋou to kinan kapŋi erim kin, nga konu owundu taring wumb taŋip epi ni, wumb moŋmun ei ni, tu wunjii ku! Na ngii eŋe wumb piki tumba,’ pa nipi, kindang pum. ²⁴‘Na nim kanip nind; wumb kumb se kuni owundu nungii pa nir wumb ei, na kuni owundu eŋe, kapŋi nunerngii mon!’ pa nim.”

Wumb En Enim Ok Noman To Piik Jiisas Kin Ekii Singii
(*Masyu 10:37-38*)

²⁵Wumb tiŋap owundu Jiisas pum konu eŋe ekii se punjung. Jiisas kan ak to yi nim. ²⁶“Noŋ ei wakin to si kindnarpi, nga eim noman eŋe oŋ kanim kanim ermbii. Nip, piimba noman ei top mani kindnerim kin, op nanim kongun wu mendpiŋ mulermba mon. ²⁷Wu endi eim na kin noman to piipi kin, eim ngenj kumbii sinarpi, kongun dinga enarpi, eim nge ond peri kon sinarpi yi ermba wu ei, na kin ekii se omba ei, na nge kongun wu mulermba mon! ²⁸Nimbiŋ erang enim moŋmun konu eŋe wu endi ngii olt takpi ei, tonu bii ni piimba wu ei, eim moŋpu kin, ngii ei ku nimberii ba ei piipi kin, ermba wu ei, ngii kapŋi tekmba min mon? ²⁹Ok eim yi ni piinarpi kin, mei eŋe ku simin er poru nipi kin, ngii tekmba miŋ pinerim. Wumb pei wu ei kanik kin, ek kulnjung. ³⁰Pe wumb kanik yi niŋmin, “A— wu ei ngii puŋgun mond, ba eim tekim ni, ngii ei takpi poru ninerim mon!” pa ninjing. ³¹Pe kang endi eim pupu kin, king endi kin opu ermbii niŋim ei, eim moŋpu kin, kom sipi piipi kin, kun er pendpi, king ei opu wumb 10,000 pei mendpiŋ moŋmun, (kar angii orung miŋ) ni piipi, eim opu wu 20,000 pei nga mendpiŋ moŋmun (kar engki miŋ) ni seng kin, eim kin ouni puŋmun. Pupu kin, eim kom se piipi kin, wu king endi ei topu kindmbii min mon, ni piim. ³²Pe king endi eim opu wu kaniŋim kapŋi enaŋim kin, wu king endi opu wumb sipi, opu konu turii miŋ moŋuŋum konu ek ni kindpi, ‘Opu enerambiŋ,’ ek ni ka erambiŋ nipi yi niŋim. ³³Ei yi miŋ ku, enim moŋmun konu eŋe, wu endi eim epi pei buŋ ngunarpi muŋum kin, wu ei na nge kongun wu mon.”

³⁴“Wu endi eim noman eŋe epi kanim kanim pei buŋ ngopu, na kin ekii simba. Nga noman to orung kindpi piim kin, ei eim ep kusa kis muŋang kin, kongun endi pinerang si kindinmin miŋ eim yi moŋum. Ep kusa ei epi ka; ba ep kusa singin ei pinarpi nim kin, sinim er ka ermin miŋ nenj? ³⁵Ep kusa ei nge sinim aka pin eŋe kindnermin. Nga ep kusa ei nge kung kou enj kin endi kindnermin ku. Ep kusa ei wii si kindmin. Wumb endi eim kom pim kin, ek ei piyangŋi!” pa nim.

Kung Siipsiip Am Pum Ek Ekin Top Nim
(*Masyu 18:12-14*)

15 ¹Oł kis ełmin wumb kin, wumb ku takis siłmin wumb kin, ok Jiisas nim ek piinjing. ²Lo ek piik ekii siłmin wumb kin, lo ek połumun wumb, en enim yi ninjing, “Wu ei wumb oł kis ełmin wumb kin, kuni ende nonum,” nik ek kis ninjing. ³Yi ninjing kin, Jiisas eim ek ekin topu nipi wumb ngum.

⁴“Enim mołmun konu ełe wu endi, kung siipsiip 100 pei mułum wu ei, kung siipsiip endeim am ba; ba ei eim kung siipsiip 99 pei wii mondpu, si kindpi pupu kin, kung siipsiip endeim kurmba wu ei, eim kung siipsiip endeim am pum ei, kur kan sipi minj omba. ⁵Eim kurpu andpi kan sipi kin, tu wupu, eim pepił ełe pendpi tu wum. Tu wupu kin, eim ka piipi mołum. ⁶Sipi tu wupu kin, eim nge puł wumb ni, wumb ngii mandi mołmun wumb ei, wii tang kułou tunjung. Tangin kin, ek nipi ngum, ‘Enim na kin ouni ka piingii! Na kung siipsiip endi am pum; ba nga kur kan sip tu wunj!’ ⁷Na enim kanip nind; yi mił ku, tonu epin konu ełe wumb 99 pei ka mołmun wumb ei, nga noman ak tunerngii ka piingii. Ba oł kis erpi ełim wu endi, eim noman ak tumba ei, tonu epin wumb ka wii owundu piingii,” pa nim. Pe nga ek ekin yi mił nim.”

Kom Ku Amb Pum Ek Ekin

⁸Pe amb endi eim ku engki se mułmba ei, kom ku endi am ba. Kapłi ei eim dup alam kał pingii, nirikring brum erpi, kur mołpu kin, kan sim. ⁹Amb ei eim ku kan sipi kin, eim wumb puł ni, ngii mandi mołmun wumb ei, wii top wangin kin, kułou tunjung. Tangin kin, eim ek nipi wumb ngum. ‘Enim na kin ka piik ngungii; nimbił erang na ku ni kan sinj.’ ¹⁰Na enim kanip nind yi mił, ‘Epin konu ełe Gos nge enjel pei, wu endi eim oł kis er andiłim wu ei, noman ak topu wang kin, enjel wu ei onum wu ei kin ka nik ka ka piłmin.’ ”

Kangi Endi Arim Si Kindpi Pum Ek Ekin

¹¹Jiisas ek ekin nga yi nim, “Wu endi eim kingam tał mołmbuł. ¹²Pe eim kingam ekii ni, arim kanpi yi nim; ‘Wusa, nim sił epi mok tokun sił ngan kin, na nge epi mił pe simbił,’ pa nim. Pe erinjngił epi ombu mok topu, kingam tał ngum. ¹³Pe kunum kinan enerang kin, kangi ekii ni eim epi pei sipi kin, konu turii eipi pupu mułum. Mołpu kin, eim ku ni, epi pei sipipi, oł kis erpi, wumb ngopu yi ełim. ¹⁴Eim epi sipipi, wumb ngopu, yi erpi pang kin, ku poru nim. Neng kin, kumb kuni owundu simba kunum mandi erim. Pe eim epi endi sinerim mon. ¹⁵Sinerang kin, eim pupu konu ełe wu endi kin kongun eririm. Wu ei eim kindang, pupu kin, kung es tum. ¹⁶Wu ei kung eim aka kis ngum. Ngang kin, aka

kis ei eim kirim eŕe numbii, ni piim. Pe wumb endi eim kin epi endi ngunenjing mon. ¹⁷Pe eim moŕpu piim ni, ‘Na ernan nge kongun wumb ei, kuni pei seng nok er moŕlumun; ba na kuni je kuŕmbii end,’ ni piim. ¹⁸Piipi kin, yi nim, ‘Nam ernan kin bii,’ pa nim. Pup kin, eim kanip nimbii, ‘Wusa, na nim kin, Gos kin oŕ kis enj,’ pa nim. ¹⁹⁻²⁰‘Akip na wu ka endi miŕ onenj; na nim nge kangil pa ninenjii mon; ba na nim kin kongun wu miŕ muŕmbii,’” pa nim. Pe eim angpi kin, eim arim kin pum.

Ba eim pupu kin, konu turii eŕe muŕum. Muŕang kin, arim eim kenim. Kanpi kin, eim kingam kaimb sipi piim. Eim kaimb kis piipi kin, eim sikir pupu, eim kingam wunj kangilpi, gupu to num. ²¹Pe kangi ni eim arim kanpi yi nim, ‘Na wu ka mon; nim na kangil pa yi ninerii mon! Na nim kin, Gos kin, na oŕ kis enj,’ pa nim. ²²Pe arim ni, kongun wumb kanpi yi nim, ‘Enim puk kin, konduk olt ka wii ni sikir tu wuk kin, kangi ei talk kindei! Kindik kin, eim simb su kindik kin angil dong eim angil eŕe kindik, yi eriei!’ pa nim. ²³‘Puk kin, kung kou waŕ ka wii endi kanik kin to tu wangin kin, sinim kuni nopun, ka piyamin! Nimbiŕ erang sinim eim onum nipin, ka piimin. ²⁴Nimbiŕ erang, na kangi ei koltum ni piinj; ba nga konj moŕpu kin nga orung onum. Eim am mendpiŕ pum; ba nga orung onum,’ nik ka piinjing.

²⁵Pe eim kingam kumna ei aka pin eŕe muŕum. Ekii se opu kin, ngii orung eŕe muŕum. Moŕpu piim ni, golang nik, ek ka nik, non enjing, eim piim. ²⁶Pe kongun wu endi wii topu kin, kii sipi yi nim. ‘Ei nimbiŕ oŕ enmin?’ ²⁷Wu ei ek yi nim, ‘Nim nge angnim ni orung om. Wang kin, nim arnim kung kou waŕ ka wii endi to koipi kin, kingam om konu ka piipi kuim. Nimbiŕ erang, eim kingam kuŕum ni piim; ba nga orung wang kin, eim noman ka piipi enim.’ ²⁸Ba eim kingam kumna ni popuŕ sipi, nirik punerim. Punerang kin, arim anda opu, ek ka kombur nipi ngum. ²⁹Kingam ek nipi arim ngopu yi nim, ‘Kung ngii kinan na nim kin kongun wii minj er moŕ. Na nim niŕin ek ei endi to kindnaŕ mon; ba nim kung meme waŕ ni, endi na ngonan. Ngan kin na sip nam wu puŕ ombu ouni kin, kuni nok, ka piik, yi eranmin mon!’ pa nim. ³⁰‘Ba nim kinganim ei, nim ngurun epi no poru nipi kin, oŕ kis erpi, andŕam amb kan andpi kin, nga orung wang kin, nin kung kou waŕ ka wii ei to koin,’ pa nim. ³¹Pe arim ek nipi eim ngum; ‘Kangi! Kunum kunum nim na kin molkun, na epi ombu pei nim tep er moŕuŕun. ³²Ba pe sinim ka piipin kin, noman ka simba. Nimbiŕ erang, ninim angnim koltum ni piinjpin; ba konj moŕpu kin, nga orung onum. Eim am pum; ba sinim si orung sinmin,’ pa nim.”

Ek Ekin Topu Kongun Tep Er Moŕlumun Wu Ei Wu Kis

16 ¹Jiisas ek nipi, eim er se andilim wumb ngum. Ngopu kin, yi nim, ‘Wu endi ku pei saŕilim wu ei eim nge kongun wumb, eim

epi pei wu endi tep monduŕum. Nga wumb kombur ok, wu num ei kanik kin, ek kis nik yi ninjing. ‘Nim tep mundun wu ei, nim epi pei wii si kindin,’ pa ninjing. ²Pe eim tep kongun wu ni, wii tang kin om. ‘Nimbiŕ erang nim oŕ ei eran kin na ek ei piind? Nim pukun kin, na epi pei nim kin saŕim miŕ ei nen piimbii,’ pa nim. ‘Nim nga na epi pei ni, na kongun wumb tep enenjii mon,’ pa nim. ³Pe kongun tep er muŕum wu ni yi piim, ‘Na nimbiŕ oŕ ermbii? Wu owundu, na kongun wumb tep muls kongun ei, na tor kindmba ninim; na pup kin, mei akip ermbii ei, na dinga pinaŕim. Nga wumb kuni kenim nimbii ei, na singambiŕ enim. ⁴Ba nam epi endi ermbii piind oŕ ei eramb kin, wumb na sik, en enim ngii konu sipngii ei, wu owundu na to tor kindmba kunum ei, na wumb tep mulermbii kunum.’ ⁵Pe eim wumb endeim endeim ni, wii topu yi nim, ‘Enim wu owundu kin epi endi ngo pendngii ei wei!’ nim. Yi neng kin, wu endi ok om. Wang kin, kongun tep wu ei kii sim, ‘Nim epi nipe miŕ, na wu owundu ei kin ngo pendin?’ ⁶Pe wu ni yi nim, ‘Na wu owundu kin ming owundu kopung ei nge 100 pei sinj,’ pa nim. Pe tep wu yi nim, ‘Nim sirin pipe ei sin kin, pipe ei nge 50 ming minj pei sikir pulii,’ pa nim. ⁷Ekii se nga wu endi om. Wang kin, kongun tep wu ei kanpi yi nim, ‘Nim na nge wu owundu ei kin, epi nipe miŕ nim sin?’ Pe wu ni yi nim, ‘Na kuni mong wiis kon 100 pei sinj,’ pa nim. Neng kin, tep wu ni yi nim, ‘Nim pipe sirin pipe ei tu wan kin, nga 80 pei kon minj pulnjjii!’ pa nim. ⁸Nga ekii se wu owundu eim kongun tep er kis mundum wu ni, embe ambiŕ tonu kindim. Nimbiŕ erang, wu ei eim wumb noman ka peng enmin oŕ miŕ erim. Ba mei wumb en enim oŕ kis kanim kanim ei puŕe erngii nge noman ka peng, piik kun erik moŕmun; ba Gos nge wumb tiŕang erang, oŕ ka er moŕmun wumb ei yi miŕ mon!’ Ya mei eŕe wumb oŕ kis eŕmin wumb ei nge enmin ei, wumb noman dinga peng, enmin oŕ erik kin, wumb tiŕang eŕe moŕmun wumb Gos nge wumb ei to mani kindinmin.

⁹Na enim kanip nind, ‘Mei eŕe ku ni epi ei sik, en enim wumb eipi ei ngok, yi erik kin, wumb puŕ ei tonu ongii. Pe ekii se ku ni epi ei poru nim kin, enim Gos moŕum konu eŕe puk epi ka wii orung singii. ¹⁰Pe wu endi eim epi kembis ei kan kun er moŕuŕum kin, epi owundu ei kan kun er muŕmba ku. Pe wu endi epi kembis ei, kongun kun er mulerim kin, epi owundu ei kongun kun enermba ku. ¹¹Pe enim ya mei eŕe epi kis eŕe ku ei kan kun er mulenjing kin, wumb nii enim Gos oŕ epi ngang ei, kan kun er muŕngii? Wu endi yi erpi kin, kan kun enermba mon. ¹²Pe enim mei eŕe epi ei kan kun er mulenjing kin, Gos ninim ngumba epi ei, wumb ni kapŕi yi nimba epi ombu kan kun er se endnjii ei, nii miŕ endi yi nimba? Ei mon!

¹³Wu endi eim noman dinga piim kin wu ei, mei eŕe wumb wu owundu Seisen nge kongun ermba. Yi erim kin wu ei, Gos Owundu nge kongun kunum ende ermba ei kapŕi enanim, ei mon mendpi!

¹⁴Lo ek piik ekii siłmin wumb en enim ku nin epi noman pałim. Pe en enim molk piinjing ni, Jiisas ek ei neng kin, en enim Jiisas kin ek buł morung opu er ninjing. ¹⁵Ba eim ek ni ngopu yi nim, “Enim oł ka enmin nik, wumb ningił ełe enmin; ba Gos enim noman ełe kananim. Epi endi wumb en enim embe ambił tonu kindmin ei, Gos ningił ełe oł kis mendpił enmin.

¹⁶Gos nge ek ka ni tor kindiłmin wumb ek ei ok pirim; nga lo ek ei ok pirim kunum ei, Jon wumb noł pendilim wu orum; ba Jon kunum ei o purum. Pe kunum ei Gos nge ek ka ei opu, konu orung orung pei punum. Pang ek ei yi mił; sinim Gos sinim tep er mołum konu ei, wumb pei piimin ei, wumb pei konu ełe tuk bin nik, kongun dinga ełmin. ¹⁷Ekii se muł mei ei poru nimba; ba lo ek ei am punermba mon. Lo ek aninga wii kopur ku am punermba, ei mon!

¹⁸Wumb pei en enim amb si kindik, amb eipi sik, wu eipi amb ei wunduk yi enmin. Pe wu endi eim ambim si kindrim amb ei, nga wu endi eipi sim oł ei, amb sinmin lo ei wu ei to kindpi kin, amb wundpu mił sim.”

Wu Endi Ku Sałim Wu Kin Lasaras Kin

¹⁹“Ok ku ni epi pei sałim wu endi multum wu ei, eim konduk ka wii minj kindiłim. Wu ei kon kundii ka wii, wu king mił kindiłim; nga kunum kunum eim kuni ka minj nołum. ²⁰Wu ku sałim wu ei, ngii ondu ełe, wu endi epi sinałim wu endi mułum. Wu ei eim ngenj ełe mong mołpu kin, toru mił pei mułum wu ei embe Lasaras. ²¹Wu ei eim piikim wu; ku ni epi pei sałim wu ei kuni nang kin, kuni ełim ni, kuni mend ei eim numbii ni piikim. Nga owu ok eim ngenj tonu o mułum ei, anmbił kin pen siłmin. ²²Ekii se wu endi epi sinałim wu ni kułum. Kułang kin, Gos nge enjel ok kin, eim sipik, Eiparam kin ende mundnjung. Pe nga wu ku ni epi pei sałim wu ei kułum. Kułang kin, sik tukpu to pendnjung. ²³Pe wu ku ni epi pei sałim wu ni, dup konu kis ełe mołpu kin, ngenj kumbii owundu sipi mułum. Mołpu kin, tonu kind kenim ni, Eiparam mułum konu ei turii mił mułang kin, Lasaras mandi mułang kin, ouni mulnjunguł. ²⁴Pe wu ku ni epi pei sałim wu ok ku ngenj ełe peng no endrim wu ni, wii dinga topu yi nrim. ‘Ernan Eiparam! Nim na kaimb sikin, Lasaras kindan eim angil ei noł kindpi tu wang kin, na anmbił ełe kindang jii nimba. Na ya dup ełe ngenj kumbii owundu piind,’ pa nim. ²⁵Ba Eiparam yi nim, ‘Kingnan, na nim piikin ok ninim konj multun kunum ei, nim epi ka kankin si nołun; ba Lasaras epi kis minj nołum. Ba akip kunum ełe, eim noman ka seng mułang kin, nim ngenj kumbii owundu piin,’ pa nim. ²⁶‘Epi endi eipi yi pałim ku. Sin mołmun konu ei, enim mołmun konu ei, Gos duł owundu endi sałim duł ei, wumb ya mołmun wumb ei, enim mołmun konu ełe onerngii mon! Nga wumb

orung mołmun wumb ei, nga ya sin mołmun konu ełe, onerngii mon ku!’
 27Pe ok wu ku nin epi sałiłim wu ni yi nim, ‘Ernan, na nim kanip nind.
 Nim Lasaras kindan pupu, na ernan ngii konu ełe ba,’ pa nirim. 28‘Na
 engnan noł angıl orung pei mołmun ei Lasaras pupu, ek dinga neng kin,
 piingii. Mon peng kin, engnan oł ei noman ak tunenjing kin, na ya ngenj
 kumbii sip ei moł konu ełe, ongii ku, ei mon!’ pa nim. 29Ba Eiparam yi
 nim, ‘En enim Gos ek ka ni tor kindiłmin wumb nge ek ni, Moses nge
 ek ei sałim, min mon? Seng kin, ek ei piingii,’ pa nim. 30Pe nga wu ni
 yi nim, ‘Wusa Eiparam! Ei kapłi enermba mon! Wumb koltmun wu ei
 endi pupu nimba, ei kapłi piik kin, noman ak tungii,’ pa nim. 31Pe nga
 Eiparam ek nipi wu ei ngum, ‘Pe Moses kin Gos ek ka ni tor kindiłim
 wumb nge ek poł ei piinenjing kin; nga wumb kułii mer tukpu ełe angk
 tonu ok ningii ek ei, pii gii ninerngii mon ku.’ ”

Oł Kis Erpi Wumb Pii Gii Ei To Kindiłim

(Masyu 18:6-7,21-22, Mak 9:42)

17 1Pe Jiisas eim er se andiłim wumb kanpi yi nim, “Epi kanim
 kanim tonu omba ei je erang, wumb oł kis erngii. Ba wumb endi
 kis ei erang, wumb oł kis je erik mulnjung. Wumb endi oł kis erim wu ei,
 epi kis eim kin tonu wang kin, eim kaimb er mułmba. 2-3Mon peng, wu
 ei mołpu, wumb kombur pii gii dinga pinałim wumb ei kin, oł kis erpi
 mułmba. Enim ku owundu endi sik kin, wu ei num goltum ełe kan to
 pendik sipik, ep noł ełe kindei!” nim. “Yi erangin kin, eim oł kis wu endi,
 wumb pii gii dinga pinałim oł kis je erngii ei, enermba, mon mendpi! Ei
 en enim kan kun er mułngii!

Pe nim angnim oł kis enim kin, nim eim ek dinga ngunjii. Nga eim
 noman ak tum kin, eim oł kis erim ei ni, ka enjii,’ pa nim. 4“Pe wu endi
 eim nim kin oł endi kunum angıl orung nga tał pei erim kin, nga wu ei,
 orung opu, noman ak tumbii nim kin opu, kunum angıl orung nga tał
 ermba. Yi erim kin, nim eim oł kis erim ei, kil ngo, ka enjii.”

5Nga Jiisas nge ek se andiłmin wumb, Owundu kanik yi ninjing, “Nim
 sin pii gii je erang opu kin, dinga pimba,” pa ninjing. 6Pe Owundu yi
 nim, “Enim pii gii palim ei, kuni ‘Maser,’ niłmin, mong kembis wii mił yi
 pim kin; pe enim ond mong owundu tołum ond ei kanik yi ningii. ‘Nim
 puł pei pir pukun, ep noł peł ełe, nga polkun piinjii!’ Nengin kin, ei kapłi;
 enim ek ningii mił, ekii se sipi, piipi ba.”

Kongun Wumb Ełmin Oł Ei

7“Enim konu ełe wu endi mołpu kin, eim wu kongun wii ełim wu ei,
 eim kindang pupu, kung siipsiip es tołum min, kongun mei ełe akiłim
 min, er andpi wang kin, eim mołpu yi nimba. ‘Nim sikir wa! Kuni nunjii
 wa!’ nimba min? 8Min pe eim kin ek yi nimba; ‘Nim, na kuni er kun er

sekin kin, ninim kan takin kin, na kuni si mengkin tu wunjii. Tu wan kin, na kuni kin noł ok namb; nga nim kuni kin noł kin ekii se nunjii.’ ⁹Wu endi eim kin kongun wii er mołum wu ei, oł ka enim kin eim ka piipi ngumba min? Ei mon! ¹⁰Yi pałim ei enim yi ku. Enim Gos ek nimba mił ei erngii ei kapłi; ba enim yi ningii, ‘Sin kongun wu wii, sin kongun ei minj enmin.’ ”

Wu Engki Kinj Tum Ei Jiisas Er Ka Erim

¹¹Jiisas eim Jerusalem konu andlam ełe andpi pum. Pupu kin, Sameriya ni konu Galilii konu ełe tuk pum. ¹²Pe eim opu konu endi tor wang kin, ngenj kinj bumbłum tum wu engki ok, eim kan sinjing ei, en enim konu turii mił engnjing. ¹³Angk kin, ek nik wii dinga tok yi ninjing, “Jiisas tep wu owundu! Nim sin kaimb sinjii min?” ¹⁴Pe eim en enim kanpi yi nim, “Enim puk, kułmał kałłmin wumb mołmun konu ełe ngenj andan tungii. Tangin kin, kułmał kałłmin owundu enim kin kułmał kelangin kin wumb pei keningii.” Yi neng pangin kin, en enim ngenj ei opu, ka erim. ¹⁵Pe kinj bumbłum tum wu mulnjung konu ełe, wu endi eim kenim ni, eim ngenj ka seng kanpi kin, sikir orung pum. Pupu kin, Gos embe ambił tonu kindim. ¹⁶Wu ei pupu, Jiisas simb ełe gopsing pii poł mołpu kin, “Jiisas! Nim oł ka en!” pa nim. Wu ei eim Sameriya konu ełe wu. ¹⁷Pe Jiisas wu ei kanpi, yi nim, “Na piip mił, wu engki kinj bumbłum tum ni piinj; ba wu angil orung nga kapił kapłi kombur jili mołum? ¹⁸Pe wu kombur ok, Gos embe ambił tonu kindngii onanmin? Ba ya wu konu eipi wu ei, mendpił om min?” ¹⁹Pe eim kanpi, ek nipi ngum, “Nim angkin po! Nim nge pii gii je erang, er ka enim,” pa nim.

Gos Sinim Wumb Tep Erpi Omba Enim

(Masyu 24:23-28,37-41)

²⁰Pe lo ek piik siłmin wumb Jiisas kii sinjing, “Kunum ngenj Gos opu, sinim tep erpi omba?” Pe Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Gos opu sinim tep ermba kunum ei, omba oł ei, enim ningil ełe kinerngii mon!” pa nim. ²¹“En enim piinmin! Wumb ek yi ninerngii, ‘A ya ełe mołum, mon orung mołum,’ yi piinmin. Gos sinim ya tuk tep er kanpi mołum.”

²²Jiisas eim nge er se andilim wu kanpi yi nim, “Enim nge noman ełe ek dinga piingii. Pe mei mani nga opu wu kingam ei, omba oł ei kenmin; ba enim kan sinerngii mon! ²³Enim mułngii konu ełe wumb yi ningii, ‘Orung ełe mołum, a mon ya mołum. Ya onum, mon wuł onum, mon ał ełe onum.’ Yi nik erngii ei, enim piik, ekii sik punerngii, mon! ²⁴Ei yi mił ełim, kupu tiłang enim, ei tonu, wuł, ał pułum. Pe wu mei mani, nga wu kingam opu mei ełe wu kingam tełim wu ei, eim omba kunum ei, sikir wang kin, wumb pei keningii. ²⁵Ba ok wu ei, eim ngenj kumbii sipi erang kin, akip kunum ełe mołmun wumb, en enim wu ei kin, buł ngungii,”

Jiisas yi nim. ²⁶“Ok Nowa kanu mulk wumb oł yi tonu orum mił; nga ekii se, wu mei mani nga opu, wu kingam tełim wu ei, yi ku erngii. ²⁷Ok wumb pei yi erik puk, amb ngok, amb sik, kuni nok, noł nok, yi er pangin kin; Nowa eim noł kanu owundu ełe tuk purum kunum ei, wumb pei kulnjung poru nim. ²⁸Nga Los multum kunum ei, wumb yi erik ku. Noł nok, kuni nok, kongun erik, epi emb talk erik, ngii takik, epi top erik sipik, nga wumb eipi kin ku sik, yi erik. ²⁹Ba Los eim Sorom konu ei si kindpi purum ei, dup kin ku sulpa ni, ei konu kumb mił, muł ełim epi ei, Gos kindang orum. Opu kin, wumb pei to kundrum. ³⁰Pe yi ku, mei mani nga opu, wu kingam mołum wu ei, tor sikir omba kunum ei, oł yi ku ermba,” pa nirim.

³¹“Kunum ełe, wu endi ngii tondrung mołpu; nga mani opu, nirikring eim epi simbii nipi omba ei, kapli enermba. Yi mił ku, wu endi eim aka pin ełe mułmba ei, nga orung pupu, ngii konu epi endi sinermba mon! ³²Enim Los ambim erim oł ei piingii. Amb ei ak to kan orung kind kanpi kin, eim ku mił połpu angrim. ³³Wu endi eim noman konj kunum kunum mołpu kin, eim sipi orung simbii ni ermba wu ei, eim noman konj am ba. Pe wu endi eim nge noman konj ambił gii ninarpi, mułmba wu ei, eim ekii kunum kunum ka mułmba. ³⁴Na enim kanip nind. Akip kunum ełe, wu tał ngii endeim ełe or pingił ei, Gos wu endi sipi, endi pindang pimba. ³⁵Pe nga amb tał eł ełip, aka pin kongun ouni ełmbił ei, Gos amb endi sipi kin, endi mundang mułmba. ³⁶(Pe wu tał pani pin ełe mułnguł ei, Gos wu endi sipi kin, wu endi mundang mułmba.)” ³⁷Jiisas eim nge kongun wumb ek ei piik, kii sik yi ninjing, “Owundu, epi ei er omba mił nenj?” Pe Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Wumb min epi endi kołpu pałim konu ełe, kei sikapi puk, kułou tok mołumun. Yi mił ku, mei mani opu wu kingam tałpi mułum ei, sikir tor omba kunum ei, wumb pei eim keningii.”

Ek Ekin Ei Ek Pii Kun Ełim Wu Kis

18 ¹Jiisas ek ekin endi nipi, er se andiłim wumb ngum, “En enim kunum kunum enim prei erik kin, enim ten kulk yi enerngii,” pa nim. ²Eim ek yi ni nim, “Konu owundu kos piłim wu endi mułum wu ei, Gos kin men tunałim. Nga eim wumb kin kaimb piinałim ku. ³Amb endi wam kultum amb ei, konu ełe mułang kin, kunum kunum amb ei opu, yi niłim. ‘Na nga opu orung wumb ei onmun. Nim na paki tokun kin, na kin kos piinjii,’ pa niłim. ⁴Kos piłim wu ei ok, ‘Nam amb ei paki tunermbii,’ ni piim. Nga eim noman ełe yi piim ei, ‘Gos kin mund mong kulermbii; nga na wumb ombu kin piinermbii ku,’ niłim. ⁵‘Ba amb ei wam kultum amb ei, na kin kongun owundu ngołum ei, na eim kos ełe paki top nimbii,’ pa nim. ‘Kos piineramb kin, kunum kunum wang kin, na piip kis piimbii,’ ni piim.” ⁶Pe Owundu ek yi nim, “Enim kos piipi kun ełim, wu kis ei, nipi ek ninim ei, enim piyei! ⁷Nimbił

erang Gos eim nge wumb sipi, mundum wumb ei, kunum kunum epin, tinga pei, Gos kin ke minj nik mołmun. Gos wumb ombu kos ełe paki tumba min mon? Pe eim kunum kinan er mołpu kin, ekii se paki tołum min mon? ⁸Na ek nip enim ngond. Gos eim wumb ombu sikir paki tumba. Ba ekii se, wu mei mani opu wu kingam wu ei, ekii se opu kenmba; ya mei ełe wumb pii gii nik, prei erik, er mułngii min mon? Ei opu kenmba.”

Kułmał Kałıłmin Wumb Kin Ku Takis Wumb Ek Ekin Ei

⁹Wumb kombur en enim yi piinmin, “Sin oł ka erpin pii gii nipin mołmun,” ni piıłmin. Piik kin, wumb kombur ei, wumb kis mołmun nik piıłmin. Ba Jiisas ek ekin topu, wumb ei ngum. ¹⁰Ngopu yi nim, “Wu tał Gos kin prei erngıl, pendkił pukuł, men ngii owundu ełe tuk punjunguł. Wu endi ku takis siłim wu, nga wu endi lo ek ekii sipi ełim wu, wu tał punjunguł. ¹¹Pe lo ek ekii sipi ełim wu ei eim eipi pupu angpi, prei yi erim, ‘O Gos, na wu kombur mił mon. Na nim kin ka piip ngond. Nga wumb epi waning sik erik, oł kun enarik kin, amb wam mołum ei wunduk enmin oł ei, na yi enał mon! Pe na ya wu ei ku takis sipi ełim wu ei mił, na mon ku. ¹²Kunum kunum kongun endeim tuk ełe, kunum tał ni ku, na kuni nonarip mowii peł. Pep kin, kuni ni epi pei ei mok top engki erip, eipi epi kandip, endeim ni ku nim ngoł.’ ¹³Ba ku takis siłim wu ei, eim konu turii engim. Angpi kin, ei epin konu kinerim mon! Nipi kin, eim pepił ełe topu ek nim, ‘O Gos, na oł kis eł wu. Gos nim na kaimb se!’ a nim. ¹⁴Na enim kanip nind; wu ei ku takis siłim wu ei, Gos nge ningił ełe wu ei, kun mołum; ba lo ek ekii sipi ełim wu ei mon. Wu endi eim embe si tonu kindmbii ni ermba wu ei, Gos wu ei to mani kindmba. Ba wu endi, eim embe to mani kindmbii ni ermba, Gos wu ei, eim embe ambił tonu kindmba.”

Jiisas Noman Ka Ek Nipi Kangił Ngum

(Masyu 19:13-15, Mak 10:13-16)

¹⁵Pe kangił kembis Jiisas mułum konu ełe to wangin kin, Jiisas angıł tonu peng ełe kindpi, ek kengip ngumba ni tu wunjung. Ba Jiisas nge ek se andiłmin wu ombu kanik kin, wumb ek ngunjung. ¹⁶Pe Jiisas kangıł kembis ombu wii topu, mandi sipi, ek yi nim, “Enim kangıł kembis ei kun erangin kin, na moł konu ełe wangin kin, Gos sinim tep erpi mołum oł ei, wumb pii gii pim kin, kangıł mił yi Gos oł ei sinmin,” pa nim. ¹⁷“Na ek ei keimi nip enim ngond. Gos sinim tep er mołum oł ei, tuk ba, ei kangıł yi mił; wu endi ek ei pii gii ninenim kin, Gos sinim tep er mołum konu ełe tuk punermin, mon!”

Wu Num Ei Epi Pei Mołum

(Masyu 19:16-30, Mak 10:17-31)

¹⁸Pe Jura wumb nge wu num endi Jiisas kin kii sipi, ek ni ngołum. “Wu ka wii, na noman konj sip kunum kunum er mułmbii mił nenj?” ¹⁹Pe Jiisas ek

nipi ngum, “Nim na wu ka wii nin; ba Gos endeim mendpił ka wii mołum. Nimbił erang nim ek yi mił nin? Nim kan kun erkin piinjii. ²⁰Gos kengip ek Moses ngurum ek ei nim piłin. Ek yi niłim, ‘Ek kend tokun ninenjii; nim epi wangin enenjii; wumb to kundnenjii; amb wam mułmba amb ei wundnenjii; ninim arnim manim ek ningii ei piłkin, ekii sinjii.’” ²¹Pe wu num ni ek yi nim, “Na kangil kembis kin moł; pe op wu dinga moł ei, na oł ombu poru eki sip poru nił,” pa nim. ²²Jiisas ek ei piipi, ek nipi, wu ei ngum, “Nim epi endi sinarpi nim kin, nim epi pei wumb ngokun, nga ku sinjii ku ei, wumb kurpu wii mułngii wumb ei ngunjii. Nim oł yi en kin, nim epi ka wii epin konu ełe sałim epi ei, am punałim mon! Epi ei nim sinjii. Pe nim na ond konu ełe ekii se oi!” pa nim. ²³Ba wu num ni, ek ei piipi, eim noman embin to piim. Nimbił erang wu ei, eim ku nin epi pei sim ei, wakin top si kindip punermbii ni piim.

²⁴Jiisas wu ei kanpi yi nim, “Wumb ku pei sałim wumb ei, Gos sinim tep er mołum oł ei, singii ei, kaplı enermba mon! Ba wumb ei kongun dinga erik singii. ²⁵Pe kung kamil ya gal alap mui gal tundii ełe mił ondu kembis ei tuk bii ni ermba; ba ei kongun dinga erpi, ngenj kumbii sipi tuk ba pałim. Yi mił ku, wu ku nin epi pei sałim wu ei, Gos sinim tep er mołum oł ei, simbii ni ermba; ba eim kongun dinga wii erpi, noman embin sipi, simba pałim ku.” ²⁶Wumb ek ei piik, yi ninjing, “Ek mon wu, wumb nii endi epi erpi kin noman konj sipi kunum kunum mułmba?” ²⁷Ba Jiisas ek yi nim, “Epi endi wumb erngii kaplı enermba mon; ba ei Gos kaplı ermba,” pa nim.

²⁸Pe Piisa ek yi nim, “Piini! Sin kongundpun, ngii, mei, amb kangil ni, epi si kindpin, nim kin ekii se onmun.” ²⁹Pe Jiisas ek nipi, eim er se andiłim wu ombu ngum, “Na ek keimi nip, enim ngond. Wumb endi Gos sinim tep er mołum oł ei, kongun paki topu erpi wu ei, eim amb angim noł, arim mam kangil ni, epi pei si kindpi omba. ³⁰Wu ei nga akip Gos epi pei ngo orung kindpi oł ka erang kin, nga ekii se epin konu ka ełe, noman konj kunum kunum sipi, ka mułmba,” pa nim.

³¹Pe Jiisas eim nge ek se andiłmin wu, engki nga tał sipi, ek yi nip ngum. “Enim kinei! Akip sinim Jerusalem konu ełe tonu punmun. Ok Gos ek ka ni tor kindiłmin wumb ek mon polk, pei yi nik, wu mei mani opu wu kingam mołum wu nik, ek keimi tor omba. ³²Pe nga Jura wu num kombur eim sik kin, wumb tiłap eipi endi ngungii. Ngangin kin, wumb ei eim kin ek buł morung nik, oł kis erik kin, jipambił tok erngii. ³³Erik kin, kepil tok, ond peri ełe to kundangin kin, nga kunum tekliki ełe, nga konj angpi tonu ba,” pa nim. ³⁴Ba Jiisas eim nge ek se andiłmin wumb ei, ek ei pułe pii poł tunenjing. Pe eim ek ei pułe koi erim. Pe eim nge kongun wu ombu, eim ek ei pii kun enenjing.

Wu Endi Ningil Tumbun Mułum Wu Ei, Jiisas Er Ka Erim
(*Masyu 20:29-34, Mak 10:46-52*)

³⁵Pe Jiisas eim Jeriko konu ełe tor wang, wu endi ningil tumbun multum wu ei, andłam wer ełe mułpu kin, wumb ku nin epi ngei, ni

multum. ³⁶Pe eim moʔpu piim ni, wumb pei onjung. Wangin kin, eim wumb kii sim, “Ei nimbiʔ oʔ enmin?” a nim. ³⁷Pe wumb eim kanik, yi ninjing, “Jiisas Naseres konu eʔe wu onum,” pa ninjing. ³⁸Wu ni wii dinga tum, “Jiisas, nim King Deipis nge miyem ende wu. Pe nim Owundu moʔun, na kaimb se!” ³⁹Pe wumb kumb se onjung wumb ei, eim ek ngunjung, “Nim ek tingnar!” ninjing. Ba wu ei, wii dinga nga tum. “Jiisas nim King Deipis nge miyem ende kingam, na kaimb se!” ⁴⁰Jiisas opu angpi, wumb kanpi kin, ek yi nim, “Wu ei, ya tu wei!” nim. Wu ni mandi opu angang kin, Jiisas eim wu ni kii sim. ⁴¹“Na nim kin, nimbiʔ oʔ ermbii ni piikin nin?” Pe wu ni yi nim, “Owundu, na ningiʔ ei, ka seng, kenmbii nip nind,” pa nim. ⁴²Pe Jiisas wu ei kin, ek nipi ngum, “Nim ningiʔ eʔe tiʔang ermba ei, ninim nge pii gii je, er ka enim,” pa yi nim. ⁴³Yi neng kin, sikir wu ni, ningiʔ ka seng kenim. Wu ei, Jiisas pum konu eʔe, ekii se pupu, Gos embe ambiʔ tonu kindim. Kindpi kin, wumb en enim oʔ ei, kanik kin, Gos embe ambiʔ tonu kindnjing ku.

Jiisas Kin Sakiyas Takis Siʔim Wu

19 ¹Jiisas Jeriko konu eʔe tor pupu, nga bii ni pum. ²Wu endi muʔum wu ei, embe Sakiyas. Wu ei, wu ku takis siʔmin wumb ei, tep er moʔuʔum. Wu ei, eim ku nin epi pei saʔiʔim. ³Eim Jiisas kenmbii ni piim; ba wumb pei onjung. Sakiyas eim wu osii peng kin, Jiisas kenmba miʔ pinerim. ⁴Pe eim sikir kumb se pupu, ond endi ‘Sikimor’ niʔmin eʔe, tonu pum. Pupu, moʔpu kin, Jiisas andʔam eʔe, omba kenmbii ni muʔum. ⁵Pe Jiisas konu eʔe tor opu, kan tonu kindpi yi nim, “Sakiyas, nim ond si kindkin sikir mani wa! Akip na nim kin muʔmbii,” pa nim. ⁶Pe eim ka piipi, sikir mani om. Opu kin, Jiisas sipi, eim ngii konu eʔe sipim. ⁷Pe wumb pei kanik kin, ek kis ninjing. Nik kin, yi ninjing, “Jiisas eim wu kis ei kin, or pimba punum,” ninjing. ⁸Pe Sakiyas eim opu wumb kumb eʔe angpi, yi nim, “Owundu, akip na epi pei kuʔou to mondup kin, epi orung sip, wumb epi sinaʔim wumb ei ngumbii. Nga orung sipip, wu endi kin epi waning erir konu eʔe, wu ei kin, kunum kapiʔ kapi sipi, ngo orung kindmbii,” pa nirim. ⁹Pe Jiisas eim ek nipi ngum, “Akip nim ni ninim nge wumb, ya ngii eʔe moʔmun wumb ei, Gos sipi, orung sinim,” pa nim. Pe nga ek nipi, wumb ngopu yi nim, “Pe wu ei Eiparam nge tiʔap ende wu. ¹⁰Wu mei mani opu wu kingam teʔim wu ei, wumb am punjung ei, sipi orung simba nge om.”

Kongun Wu Engki Ku Sinjing Nge Ek Ekin Ei (Masyu 25:14-30)

¹¹Wumb ek ei piyangin kin, Jiisas nga ek ekin topu ngum. Nimbiʔ erang Jiisas eim Jerusalem konu eʔe mandi om. Wumb yi ku ni piinjing ei, Gos sinim tep er moʔum oʔ ei, mandi tor omba enim, ni piinjing.

12 Piyangin kin, eim ek ekin yi nim, “Wu Owundu endi konu turii endi pupu, king owundu mundangin moŕpu kin, nga orung omba nge punum. 13 Wu owundu ei opu kin, eim ku engki miŕ sipipi, eim kongun wu engki wii topu, ku ngond ei sik, kongun erik muŕngii. Muŕangin kin, “Na nga orung ombii,” pa yi nim. 14 Wumb konu ende wumb ei, wu owundu kin kis piinjing. Piyangin kin, wu owundu ei, eim si kind pendpi pum. Pang kin, wumb kombur ekii se punjung. Puk kin, yi ninjing, “Sin wu ei king mulermba,” pa ninjing.

15 Ba mon, wu ni king mundangin kin, nga si kind orung om. Opu kin, yi nim, “Na ok ku ngunj wu ombu, wii tangin wangin,” pa nim. “Na piimbii, kongun erik ku nimberii orung sinjing ei, piimbii,” pa nim. 16 Pe wu endi kumb se opu yi nim, “Wu owundu, nim ku endeim miŕ na ngun ei, na kongun erip pup kin, kum endeim nga sinj,” pa nim. 17 Pe king ni yi nim, “Nim kongun wu ka, nim kongun ka en. Nim epi kembis ei tep ka en ei akip na nim kindamb pukun, konu eŕe owundu orung orung saŕim ei, konu engki pei tep enjii,” pa nim. 18 Nga kongun wu endi opu yi nim, “Wu owundu, nim ku endeim miŕ na ngun ku ni, kongun er piip kin, ku angii orung miŕ sinj,” pa nim. 19 Pe wu owundu yi nim, “Na nim kindamb pukun kin, konu eŕe owundu angii orung pei tep er mulnjii,” pa nim. 20 Pe nga kongun wu endi om. Opu kin, yi nim, “Wu owundu, nim ku endeim miŕ ni, ya alap kin kum to pendinj paŕim,” pa nim. 21 “Nimbiŕ erang na nim kenj ni, nim wu wumb kin ek nikin eŕin. Na kanip kin, nim kin mund mong kuls. Nim wumb eipi epi siŕin, nga kuni wumb eipi kuni ei siŕin.” Nga epi eipi nge nim sikin yi eŕin. 22 Pe king ei ek dinga nipi, kongun wu ei ngum, “Nim kongun wu kis, ninim nin ek eŕe, na nim kos er ngumbii. Keimi nim piin; na wu wumb kin ek dinga nip erip, epi wumb eipi nge ei pup sip kin, kuni wumb eipi nge sip eŕe nin min? 23 Nim na ku ei mer ku beng eŕe tuk kind sen eŕe, kongun er pukun, na ku endi seng, nam op kin, simbii ei, nimbiŕ erang kindnen?” 24 Wumb mandi mulnjung wumb ei kanpi yi nim, “Enim wu ei, ku endeim miŕ ei, sik sipik, wu endi ku kum endeim saŕim wu ei ngei!” pa nim. 25 Pe wumb yi ninjing, “Owundu, ei wu ku kum endeim sim,” pa ninjing. 26 Eim ek yi nim, “Na enim kanip nind. Wu endi epi pei simba wu ei, epi nga na epi pei eim ngumbii. Nga, wu endi eim epi kembis simba epi ei, na sip orung simbii,” pa nim. 27 Ba pe wumb na kin opu orung er nik, ‘Sin kin king mulermba ninjing wumb ei, na ya eŕe kumb ningii eŕe tu wuk, to kundngii!’ ” pa nim.

Jerusalem Konu Owundu Eŕe Jiisas King Miŕ Tuk Pum
(*Masyu 21:1-11, Mak 11:1-11, Jon 12:12-19*)

28 Jiisas ek ei nipi pendpi, eim andŕam eŕe ok andpi pupu kin, Jerusalem konu eŕe tor pum. 29 Pe eim pupu, Bespeis ni, Besanii konu

ele mandi opu, komung endi, ‘Olip,’ wumb yi niłmin, konu ele tor pum. Pupu kin, eim nge ek se andiłmbił wu tał kindang, kumb se punjnguł. ³⁰Eim wu tał kanpi, yi nim, “Ełip konu orung ele peł. Pukuł kin, konu endi tuk pu keningił ni, kung dongkii wał endi, kan kuł kindnjing pałim ei ok wumb mulenjing kung dongkii ei, kan pos si mengkił, tu weł!” pa nim. ³¹“Wu endi ełip kii sipi, ‘Kung dongkii ei, nimbil erngił enmbil?’ Yi nipi nim kin, ełip yi ningił, ‘Sił Owundu ei, kongun peng tu weł neng, enmbil pa ningił,’” pa nim. ³²Pe Jiisas wu tał kindang pukuł, kenjngił ni, Jiisas nim mił yi kenjngił. ³³Pe wu tał ni, kung dongkii kan pos sikił, pengił. Kung dongkii arim opu, kanpi yi nim, “Nimbil erang ełip kung dongkii wał kan posinmbil?” ³⁴Pe wu tał ni, yi ninjngił, “Sił wu Owundu ei, kongun peng tu weł neng, enmbil,” pa ninjngił. ³⁵Pe wu tał kung dongkii ni, Jiisas mułum konu ele, tu wunjnguł. Pe eł ełip konduk ei sikił kin, tonu kung dongkii ele sengił kin, Jiisas tonu peł ele mułum. ³⁶Jiisas kung dongkii ele mołpu pang kin, wumb en enim nge wu Owundu onum ni piik, en enim konduk gulk, andłam ele sengin pum. ³⁷Pe eim opu, komung Olip ele mandi mani ba erang kin, pe eim nge ek se andiłmin pei wu ombu, ka ka piinjng. Piik kin, “Sin jep oł pei kenjpin,” nik, wii dinga tok kin, Gos embe ambil tonu kindnjng. ³⁸Pe enim wii dinga tok, yi ninjing, “Owundu nge embe ele, king ei onum ni, Gos embe ambil tonu kindmba,” nik yi ninjing. “Pe epin konu ele emin ngo, ka sengli. Seng kin, nga Gos embe tonu mendpił pangli.”

³⁹Pe lo ek piik ekii sik ełmin wumb kombur, wumb tuk ele molk ei, piik yi ninjing, “Ek mon wu Owundu, nim nge ek se andiłmin wu ombu, ek ngo.” ⁴⁰Pe Jiisas ek nipi, orung kindpi yi nim, “Na enim kanip nind. Ek nik wii tok yi enerangin kin, kom ku ombu, kapli wii tok, ek tengingii,” pa nim.

⁴¹Jiisas eim Jerusalem konu ele mandi opu, wumb ombu kanpi kin, ke nim. ⁴²Nipi yi nim, “Pe enim oł ka ombu piik, noman emin sek kin, ka piingii. Ba pe epi ombu koi er pałim ei, enim kinerngii,” pa nim. ⁴³“Ekii se kunum endi tonu omba ei, enim nge opu orung wumb ok, enim mułngii konu ele sik, pok pok erik, mei akikik, mei ngo tonu kindik monduk, enim kin opu ermin nik, yi erngii,” pa nim. ⁴⁴“Pe nim kinganim noł ni, nim kin tuk mułngii wumb ei kin, pei to kundngii. Pe ku endi sik, ku endi peł ele pindnerngii! Nimbil erang enim Gos opu paki tumba kunum ei, pii poł tunenjing,” Jiisas ek yi nim.

Gos Ngii Owundu Ele Wumb Epi Top Enjing Ei Jiisas To Kindim
(*Masyu 21:12-17, Mak 11:15-19, Jon 2:13-22*)

⁴⁵Akip Jiisas eim men ngii owundu ele nirik pupu, wumb men ngii ele epi top er mulnjung ei, to tor kindim. ⁴⁶Eim ek dinga nipi yi nim, “Gos nge ek ele, yi ninim, ‘Na nge ngii ele prei ngii simba,’ ba enim erangin

kin, ngii kis moŋpu kin, ngii ei, koi er seng kin, wumb epi waning erik kin, er kis mondunmun.”

⁴⁷Pe kunum kunum eim wu amb sipi, men ngii owundu eŋe, ek emb to ngopu yi eŋim. Erang kanik kin, lo ek poŋmun wumb ni, lo ek piik ekii siŋmin wumb ni, wumb tep eŋmin wu num ombu ni, eim to kundngii nge andŋam kurnjung. ⁴⁸Ba wumb pei Jiisas eim ek piimin nik, eim endim konu eŋe wumb pei endinjing. Pe wu num ombu, eim kin ek endi nik, to kundngii nge andŋam endi sinerim, mon.

Wumb Jiisas Kii Sik, “Nim Nii To Mundum,” Ninjing

(Masyu 21:23-27, Mak 11:27-33)

20 ¹Kunum endi Jiisas men ngii owundu eŋe ek ka nipi, wumb ngum. Pe lo ek piik ekii sik eŋmin wumb ni lo ek poŋmun wumb ni, wu num ombu, nirik onjung ku. ²Nga wumb ombu, eim kanik yi ninjing, “Nim sin kankin nei! Nim dinga ei, jiŋi sikin okun nin? Nim noman dinga ei, nii ngopu oŋ ei, erii nim?” ³Pe Jiisas ek nipi, wumb ombu ngopu ek nim, “Pe yi ku, enim na kii sinmin oŋ ei nge, enim kii simbii. Enim na ek nei! ⁴Jon wumb noŋ pendilim oŋ ei, Gos epin konu eŋe dinga ngum min; ya mei wumb eŋmin oŋ ei, dinga sipi erim min?” ⁵Pe wumb en enim yi ninjing, “Sinim ei epin epi pa yi nimin ei, kapŋi eim yi nimba, ‘Nimbiŋ erang enim eim ek pii gii ninenjing?’ nipi yi nimba,” yi ni piinjing. ⁶Pe ‘Sinim wumb oŋ minj,’ pa nimin ei, wumb piik kin, Jon Gos ek kan ni tor kindilim wu nik, pii gii nik, sinim tungii,” pa ninjing. ⁷Pe wu num ombu ek nik, Jiisas ngok yi ninjing, “Sin pii poŋ tunanmin,” pa ninjing. “Jon wumb noŋ pendilim wu ei, eim nge dinga konu jiŋi siŋim?” ⁸Pe Jiisas ek nipi, ngopu yi nim, “Yi miŋ ku, na enim kanip ninermbii ei, na nipe dinga paŋim.”

Kongun Wumb Kis Ei Nge Ek Ekin

(Masyu 21:33-46, Mak 12:1-12)

⁹Pe Jiisas eim ek yi nipi pendpi, ek ekin endi nipi, wumb ngopu yi nim, “Wu endi eim ond mong wain konu ei teŋim. Pe ond mong wain konu ei sipi, wumb kombur kongun ernгии wumb ei ngang kin, ekii se wumb ei, ond mong wain orung kindngii ni ngum. Ngopu pendpi kin, eim konu turii endi pupu, kunum kinan muŋmba pum. ¹⁰Pe ond mong wain ei noŋmun kunum mandi erang kin, ond mong wain arim ei, eim kongun wu endi kindang opu kin, wumb ond mong wain kongun er mulnjung konu eŋe om. Pe eim yi ni piim, ‘Kongun wu ombu, ond mong kuni aninga ngangin kin, tu wumba,’ nipi kindang om. Ba wumb kongun eŋe er mulnjung ei, kongun wu ei, kepii tok, ek ngok, wii to tor kindnjing. ¹¹Pe nga, wu endi nga kindang om. Ba wumb yi ku nga erik, wu ei tok, eim kin oŋ kis erik, wii pui nengin kin, pum. ¹²Pe nga wu endi kindang

om. Ba wu ei, kepii tok, miyem sik, olkup to tor kindnjing. ¹³Pe wumb yi erangin kin, ond mong kuni arim ei, yi ni piim. ‘Na er ermbii mił nenj?’ nim. ‘Pe na kangi endeim ei na eim noman ngoł kangi ei, kindmbii ei, eim kapłi ek nimba ek ei piingii,’ pa nim. ¹⁴Ba kongun er mulnjung wumb ei, kenjing ni, wu num ni kingam om. Kanik kin, en enim ek nik, piik enjing. Erik kin, yi ninjing, ‘Wu ei, eim arim nge epi eim simba wu ei, sin tamin! Topun kin, ya konu ei, sin sinim kongun er mułmun,’ pa yi nik mulnjung. ¹⁵Pe wu ni ambił gii nik, sipik tor sipik, to kundnjung.

Ek ekin top yi nim, ‘Pe wu num ei wumb kongun wumb ei kin, nipe oł ermba?’ ¹⁶Wu num ei opu, ond mong wain konu ełe kongun enjing wumb ei, pei to kondpu kin, ond mong wain konu ei wumb eipi endi ngumba. Pe wumb en enim ek ekin ei piik kin, yi ninjing; “Mon peng yi enermba,” ni piinjing. ¹⁷Ba Jiisas eim wumb kan orung kind kanpi kin, ek yi nim. “Ek ei nipe ek Gos ek połumun ek pułe er piimin min mon?”

‘Wumb ngii tekmin wumb ei, ngii tumunj ei si kindik; ba tumunj ei, ngii tumunj ok nge mendpił tonu orum.’

¹⁸Pe wumb pei ngii tumunj ełe, bok tunjung kin, wumb glas ming mił tumb tumb ermba; min ngii tumunj ei, mani opu wumb topu nim kin, wumb ei kułngii ngenj kinerngii, kułman mił ermba,” pa nim.

Jiisas Siisa Kin Ku Takis Ngumba Nik Kii Sinjing (*Masyu 22:15-22, Mak 12:13-17*)

¹⁹Jiisas ek ekin endi nipi kin, kułmał kałiłmin wumb owundu ni, lo ek połumun wumb ombu, piingii nge piipi nipi ngum. Ngang kin, pe kunum ełe mendpił eim ambił gii ningii mił pim; ba wumb pei mułangin kin, en enim mund mong enjing. ²⁰Erik kin, Jiisas ermba oł endi koi er kan mulnjung. Mułangin kin, eim oł endi ermba ni kan mulnjung wumb ei, wu kombur kindangin ok, Jiisas eim ek nipi ermba ei, ok kan mulnjung. Ok kan mulnjung wu ombu, ek kend tok, ek kun mił ninjing. Nik, “Eim ek yi nim,” pa nik kin, eim ambił gii nik, ek piipi kun ełim wu, gapman owundu mułum konu epi sipngii enjing. ²¹Pe wumb ombu, Jiisas kii sik, ek ninjing, “Ek mon wu, nim nin ek ei sin piinmin ei ek kun pałim. Pe nim ek kun nikin, wumb ngokun ełin. Pe nim wumb mei ełe wumb pei, kankin ek ei, ek ende minj nikin pułun. Ninim Gos nge ek ei mendpił nikin, wumb ngokun yi minj ełin. ²²Pe nim er piin mił nenj? Sinim Siisa wu owundu ei kin takis ngumun min mon?” ²³Ba Jiisas eim oł kend tui ei enjing ei, Jiisas eim piim. Piipi kin, eim ek nipi, wumb ombu ngum. ²⁴“Pe enim ku endi na andan tungii. Tangin kin, ku ełe min men endi mołum ei, wumb nii mołum?” Pe wu ombu yi ninjing, “Min men ei Siisa mołum.” ²⁵Pe Jiisas ek nipi ngopu yi nim, “Pe enim Siisa nge epi ei Siisa ngungii. Pe nga Gos nge epi ei Gos ngungii,” pa nim. ²⁶Wumb pei mulnjung konu ełe, ek neng kin, Jura wu num ombu, kunum endi eim

ambıl gii ningii pinerim. Eim ek nipi, orung kindim ek ei, piik noman embin tang kin, ek nik orung kindngii pinerang kin, gupu mum to mulnjung.

Wumb Kolk Nga Konj Mołmun Nik, Jiisas Kii Sinjing
(*Masyu 22:23-33, Mak 12:18-27*)

27-28 Pe wumb kolk nga konj tonu piinarik piılmin wumb tiłap kombur ok, ek yi niłmin. “Wumb kulnjung wumb ei nga konj tonu punerngii,” niłmin wumb ombu, Jiisas kii sik yi ninjing, “Ek mon wu, Moses lo ek endi yi pultum. ‘Pe wu endi amb sipi, mołpu kin, kułmba ei, eim ambim kangıl endi mulerim kin, eim nge angim amb ei simba. Sipi kin, eim angim nge kang ambıl mengpi simba.’ 29 Pe wu endi eim angim noł angıl orung nga tał mulnjung. Wu kumna amb sim ei, kangıl endi mingnarpi kin, kultum. 30 Nga angim amb ei sim kin, eim kułum ku. 31 Kułang kin, nga angim endi sim ei ku, wu ni kułum. Yi mił, wu angıl orung nga tał pei, amb endeim minj sik kolk, yi minj er puk. Wu angıl orung nga tał pei ok, kangıl endi mingnarik kin, kolk poru ninjing. 32 Nga ekii se, amb ei eim mendpił kultum ku. 33 Pe wumb kułii, nga konj tonu ongii kunum ei, amb ei, wu nii ambim mendpił mułmba? Wu angıl orung nga tał, amb endeim ełe sinjing ei, wu nii amb ei, wam mendpił mułmba?’ ” pa ninjing.

34 Pe Jiisas wumb ei ek nipi ngum, “Wu amb ni, akip kunum ełe, en enim wu amb seng kin, yi enmin. 35 Wumb nii endi, Gos kunum ekii se kapı konj tonu ongii nimba wumb ei, noman konj kunum kunum sik mułngii wumb ei, wu amb sik erngii ei, pii poł tunałmin mon! 36 Nga wumb ei, nga kulerngii. Nimbił erang, Gos nge enjel mołmun mił yi mułngii. Gos eim wumb ei tukpu ełe, nga tonu konj sim ei, Gos eim kingam ambılam noł mułngii. 37 Pe Moses wumb kułii ei, nga konj ok mułngii, pa yi niłim ku. Gos ok ek ka mer poł pendrim ek ei, Moses ond kembis endi dup nang kenim. Moses Gos Owundu ni, sinim kupenjpin noł ni, ek yi nim. ‘Eim Eiparam nge Gos; Eim Aisak nge Gos, eim Jeikop nge Gos mołum,’ pa nim. 38 Pe Gos ei wumb kułii ei nge Gos mon. Ba wumb ok pei konj mołmun wumb ei nge Gos. Eim ningıl ełe, wumb pei konj mołmun.” 39 Eim ek nipi ngang kin, nga lo ek pułmun wumb ek nik, orung kindik yi ninjing, “Ek mon wu, nim ek ka wii nin,” pa ninjing. 40 Wumb ei mund mond kulk, nga ek endi kii sik erngii, pinerim.

Gos Wu Endi Mei Mani Kindang Om Ei Nii?
(*Masyu 22:41-46, Mak 12:35-37*)

41 Ba Jiisas ek nipi wumb ngopu kii sim, “Nimbił erang, wumb molk, Kraıs Gos wu ei kindang na op wu ei, King Deıpis nge miyem ende wu,” pa nimin. 42 “Mer mon Sam ełe Deıpis yi nirim,

‘Sin Owundu na Owundu kanpi yi nirim, Nim na angil tundung orung muhii!’ pa nirim. ⁴³Nga ekii se, ‘Nim nge opu orung wumb sip kin, nim simb eŕe mani kindmbii,’ pa nim.

⁴⁴King Deipis eim Krai Gos kindang wu ei, eim ‘Owundu’ nirim. Pe nimbiŕ erang, Deipis eim miyem ende wu ninmin?”

⁴⁵Wumb pei molk, eim nim ek ei piinjing ni, Jiisas eim ek nipi, eim nge ek se andiŕmin wumb ngum. ⁴⁶“Enim lo ek piik eŕmin wumb ei, ek ningii ei, enim piik kan kun erngii! En enim konduk eŕe olt endi kindik erangin kin, wumb keningii nik eŕmin. En enim yi piilmin; oŕ ei erpin, wumb konu kuŕou tungii ni, wumb men ngii eŕe konu ka wii keningii ni piilmin. Nga kuni owundu ei, sin sinim kumb eŕe pu muŕamin kin, wumb keningii ni piik, enim embe tonu kindik, yi eŕmin. ⁴⁷Pe wumb ei, en enim puk, amb wenjing koŕmun amb ei, ngii konu ni, ku ni, epi ombu waning sik; ba wumb kumb eŕe prei kinan er puk eŕmin. Gos wumb mok tumba kunum ei, wumb ombu kos owundu singii,” pa nim.

Amb Kurpu Endi Gos Kin Epi Pei Ngum

(Mak 12:41-44)

21 ¹Jiisas eim men ngii moŕpu kenim ni, wu ku saŕiŕmin wu ambiŕ ngoŕmun wu, en enim Gos nge men ngii ku konu eŕe Gos kin noman ka ku kindnjing. ²Pe eim kenim ni, amb endi wam kultum amb ei, epi endi sinaŕim amb, kurpu endi eim, ku kundii kembis taŕ, mer Gos kin noman ka piik kindnjing konu eŕe, kindim. ³Pe Jiisas eim ek nim, “Na ek keimi nip enim ngond. Ya amb kurpu ei, wam kuŕum amb ei, eim ku kindnim amb ei, enim wumb pei eipi kindnjing ku ei, to mani kindnim. ⁴Pe enim wumb eipi ei, enim ku pei saŕim ei, enim epi wii Gos kin ka pii ngonmun. Ba amb ei, eim epi endeim sinaŕim; ba ei ku tu wupu ngonum. Nga eim kuni simba ku ei, sinaŕim, mon!”

⁵⁻⁶Wumb kombur men ngii owundu eŕe nik ek ninjing, “Ngii eŕe kom ku mon ka wii ngunjung. Nga wu amb Gos kin noman ka epi kindnjing.” Nga Jiisas ek yi nim, “Oŕ ei pe enim kaninmin ei, nga kis muŕmba ei kunum endi simba kunum ei, ku endi tondrung peŕ eŕe pinermba. Pei er kis erpi, konu orung orung pei eipi eipi mani kindmba,” pa yi nim.

Oŕ Embin Tui Tonu Omba Jiisas Yi Nim

(Masyu 24:3-14, Mak 13:3-13)

⁷Pe wumb eim kii sik, yi ninjing, “Ek mon wu, kunum nenj epi ei tonu omba? Epi ei omba kunum oŕ endi erang kin, sin kenmin kunum ei, mandi omba, min mon?”

⁸Jiisas eim ek yi nim, “Enim kan kun er muŕngii! Wumb kombur ok, enim kin ek kend to ngungii. Ngok kin, wumb pei ok, na embe ei singii. Sik kin, yi ningii, ‘Wu ei na ond kunum mandi enim.’ Nik kin, yi erngii;

ba enim ningii ek ei piik, pungii konu ekii se punerngii, mon!” pa nim. 9 “Wumb tiġap kembis tuk eġe, en enim nginmaġ enmin ningii, ku. Nga wumb tiġap pei konu orung orung pei opu owundu enmin nik erngii ei, enim piingii; ba enim mund mong tunerngii mon! Oġ ombu ok tonu omba; ba kunum poru nimba kunum ei, sikir tonu onermba,” pa nim. 10 Jiisas eim wumb kanpi ek nipi ngum, “Pe wumb tiġap endi pupu kin, wumb tiġap endi kin ermba. Pe wu king endi nge tiġap ei pupu kin, king endi nge tiġap eġe opu erngii. 11 Pe konu kopu owundu tonu omba; nga konu kombur kumb kuni owundu sepi kin, wumb ening owundu pimba ku. Nga kupu muġ eġe keningii ni, muġ ei owundu erpi, oġ kanim kanim erang kin, enim mund mong erngii. 12 Ba epi ombu tonu onerang kin, enim wumb ok, enim ambiġ gii nik kin, oġ embin tui kanim kanim erngii. Erik kin, enim sik sipik, men ngii eġe kos piik kin, nga enim sik, kan ngok, yi erngii ku. Yi erik kin, enim na embe ambiġ to mani kindmin ni erngii nik sipik, king ngii konu eġe gapman muġngii konu eġe, enim sipngii,” pa nim. 13 “Yi erngii kunum eġe, enim na ek ka ni tor kindngii. 14 Kunum eġe en enim noman eġe, piik dinga erik kin, nga nipe ek endi ok ni orung kindmin ni, yi piinerngii mon! 15 Na nam ek enim ngamb ek ei, keimi ni piik, ni tor kindngii. Enim kin noman ka ngop ermbii, nim. Enim nge opu orung wumb ei, enim ek tok kindik, enim to mani kindmin ni erngii ei, kapġi enermba. Na enim nip ngunġ ek ei, kapġi dinga pimba. 16 Arnim manim ni, angnim ni, miyem ende wumb ni, puġ wumb ok, enim nge opu orung wumb kin ngungii. Ngok kin, kombur en enim muġngii wumb ei, kombur to kundngii ku. 17 Pe wumb pei enim kin popuġ kis singii ei, nimbiġ erang enim na embe ambiġ tonu kindngii. 18 Gos epi ei piinerim kin, enim nge peng enjin ei, endi am punermba mon. Gos wumb pei noman tuk piinim ku. 19 Kunum kunum en enim dinga kind er mulnjung kin, kapġi en enim noman konġ mendpiġ singii.

20 “Ba enim molk kinangin kin, opu wumb ok Jerusalem konu owundu eġe orung orung onjung kin, enim pii poġ tungii ei, Jerusalem konu eġe owundu ni, konu er kis mundngii kunum ei, mandi enim ni piik muġngii,” pa nim. 21 “Kunum eġe, wumb Jura konu eġe moġmun wumb, ei sikir puk kin, tonu komung eġe pungii. Nga Jerusalem konu eġe owundu tuk moġmun wumb ei, tungu puk, konu eipi eipi simba konu eġe pungii. Nga wumb konu orung orung eġe torung moġmun wumb ei, nga konu eġe tuk punerngii. 22 Kunum eġe, oġ kis eġmin wumb ei, Gos wumb ombu kin kumep ngumba ei, mer Gos mon eġe paġim ek ei, pei keimi pimba. 23 Kaimb kunum eġe, amb kangġ am ngopu muġmba min, kangġ muġang muġmba amb ei, kaimb er muġngii! Oġ embin tui eġe, konu orung orung tonu wang kin, Gos eim popuġ sim miġ ei, eim wumb ombu kin kos erpi ngumba. 24 Wumb ei tui pei nupu poru nimba. Nga opu orung wumb ok, kan ngok, konu eipi orung orung pei kindngii. Wumb tiġap eipi simb

ei, Jerusalem konu ɛle kembangii. Yi er muʔangin kin, wumb tiʔap eipi kunum ei, Gos to mundum kunum ei, poru nimba,” pa nim.

Gos Kindmba Wu Ei, Wu Kingam Omba

(Masyu 24:29-31, Mak 13:24-27)

²⁵“Nga tonu muʔ ɛle eni ni, kanjip ni, oi ombu, oʔ kanim kanim ernгии. Mani mei ɛle konu orung orung, wumb en enim, oʔ embin tui peng muʔangin kin, ep noʔ topu, gur gali nipi ermba ei, wumb piik mund mong ernгии. ²⁶Wumb pei en enim mei ɛle tonu omba ei, noman embin to piingii. Pe wumb kuʔmun ni piik kin, noman pepi kun enerang muʔngii. Nimbiʔ erang tonu muʔ ɛle oi ni, kanjip ni ombu, oʔup, ermba. ²⁷Oʔ ei tonu wang kin, molk keningii ni, Gos kindang opu mei wu kingam teʔim ei, eim kupu peʔ ɛle omba. Opu kin, eim dinga owundu peng kin, nga eim tiʔang owundu ka wii ei, erang kin omba. ²⁸Nga ekii se, oʔ ombu tonu wang kin, enim kunum ɛle angk, en enim peng kan tonu kanik er muʔngii. Nimbiʔ erang, sinim kis muʔamin kin, oʔ embin tui tonu orum ei, Gos sinim paki tumba nge kunum ei, mandi erang orum,” pa nim.

Ond Pik Ei, Konu Eni Ba, Min Kumb Tumba Ei, Andan Toʔum

(Masyu 24:32-35, Mak 13:28-31)

²⁹Nga Jiisas eim ek ekin endi nipi ngopu kin, yi nim. “En enim ond mong pik kanik kin, nga ond eipi pei kanik erei!” pa nim. ³⁰“Pe enim kinangin kin, ond ei, onguʔ konj topu nim kin, konu eni owundu ba, enim nik, yi piingii. Akip kunum ei kuni mong poʔ tonum. ³¹Yi miʔ, enim oʔ ombu kinangin yi miʔ erpi nim kin, en enim piingii. Gos sinim tep er muʔmba kunum ei mandi omba, enim ni piingii!” pa yi nim.

³²“Na ek keimi nip enim ngond. Wumb kunum ɛle wumb konj muʔngii kunum, ei epi ombu tor omba. ³³Muʔ kin mei poru nimba; ba na ek ei poru ninermba,” pa yi nim.

³⁴“Ba enim kan kun er muʔngii! Mon pim kin, enim noʔ kunum kunum nok wulu pang kin, en enim molk, ngenj epi ɛle noman piingii; ei mon! Pe enim noman ka peng mulenjing kin, Gos kindmba wu ei, wu kingam omba kunum ei, sikir tor omba. Eim omba ei yi miʔ; kung min, kei endi, karip tan sikir pupu kin, kei min, epi mondnum miʔ, yi sikir omba. ³⁵Epi ei tonu omba kunum ei, wumb moʔmun konu ɛle orung orung pei tonu omba. ³⁶Kunum kunum en enim kan kun er muʔngii! En enim Gos kin kunum kunum prei er muʔangin kin, Gos enim dinga ngumba. Ngang kin, oʔ embin tui enim kin tonu ombii ni ermba; ba enim pii gii nik, dinga pimba. Peng er molk kin, wu kingam Gos mei mani kindrim ei, kumb ɛle engingii,” pa nirim.

³⁷Kunum kunum Jiisas wumb pei sipipi, Gos ngii owundu ɛle, wumb ek nipi ngopu, yi eʔim. Ba emii peng, eim pupu, komung Olip ɛle

moʔum. Moʔpu or pepi kin, Jerusalem konu men ngii orung om. ³⁸Nga wumb en enim ngii konu pek, kupiiring ok Gos ngii owundu eʔe Jiisas nge ek ka piiʔmin.

Juras Ek Dinga Nipi, Jiisas Sipi Kin, Noman Pim Wumb Ngum
(*Masyu 26:1-5, Mak 14:1-2, Jon 11:45-53*)

22 ¹Pe kunum endi bres yiis punenim kunum ei, kuni owundu, ‘Pasopa,’ niʔmin kunum ei, mandi erim. ²Pe kuʔmaʔ kaʔiʔmin owundu ni, lo ek piiʔmin wumb ni, en enim wumb pei mulnjung ei, mund mong tunjung. Muʔangin kanik kin, en enim yi ninjing, “Sinim Jiisas koi erpin kin, er to kundmun, miʔ nenj?” a ninjing.

³Pe Seisen Juras noman eʔe tuk pum. Nga Juras eim ‘Eskeriyas,’ niʔmin. Jiisas eim nge ekii siʔmin wumb ende wu engki nga taʔ, ei nge wu. ⁴Pe Juras eim pupu, kuʔmaʔ kaʔiʔmin owundu kin, men ngii eʔe tep moʔumun wu ombu ni, kanpi nim. Eim Jiisas sipi, wumb ngumba ei nge er endim. ⁵Yi ngang kin, wumb en enim ka piik, ku nin epi sik kin, wu ei ngumun, ninjing. ⁶Pe Juras eim kapʔi nipi, eim Jiisas sipi, wumb ngumba ei nge, kanpi endim. Eim kunum endi moʔpu kenim ni, wumb pei Jiisas kin mulenjing.

Jiisas Kin Ekii Sinjngiʔ Wu Taʔ, Kuni ‘Pasopa’ Er Ka Enjngiʔ.
(*Masyu 26:17-25, Mak 14:12-21, Jon 13:21-30*)

⁷Pe kunum ei, bres yiis punerim kunum ei, tonu wang kin, wumb kung siipsiip waʔ endeim ni, to kaʔiʔmin ei, ‘Pasopa’ pa niʔmin. ⁸Pe Jiisas eim Piisa kin, Jon teʔ konu endi eʔe kindpi yi nim, “Eʔip pukuʔ kin, ‘Pasopa,’ kuni er kun erangiʔ, sinim kuni numun,” pa nipi kindim. ⁹Wu taʔ eim kankiʔ, yi ninjngiʔ, “Nim piin! Siʔ konu jii er kun ermbiʔ?” ¹⁰Pe Jiisas ek yi nim, “Eʔip konu owundu eʔe tuk pangiʔ kin, wu endi noʔ ming endi sipi, tu wumba konu eʔe, ekii se pukuʔ kin, wu ei ngii jii nirik ba, konu eʔe, eʔip nirik punguʔ. ¹¹Pe eʔip ngii ei, arim muʔmba ei, kankiʔ ningiʔ, ‘Ek mon wu ek yi nim, Na nge ek se andiʔmin wu engki nga taʔ ei kin, kuni numbii palting eʔe, jii saʔim?’ ¹²Yi nengiʔ kin, wu ei eim ngii tondrung eʔe palting owundu endi saʔim ei, ngang kin, eʔip sinim kuni ‘Pasopa’ er kun er singiʔ,” pa nipi kindim. ¹³Wu taʔ ni punjnguʔ. Pukuʔ kin, kenjngiʔ ni, Jiisas nim miʔ yi kenjngiʔ. Kankiʔ kin, kuni ‘Pasopa’ nungii nge, er ka enjngiʔ.

Jiisas Kin Ekii Sinjngiʔ Wu Taʔ, Kuni ‘Pasopa’ Er Ka Enjngiʔ.
(*Masyu 26:26-30, Mak 14:22-26, 1 Korin 11:23-25*)

¹⁴Pe kuni nungii kunum seng kin, Jiisas ni, eim er se andiʔmin wu kin, tonu peʔ eʔe molk kin, kuni nok mulnjung. ¹⁵⁻¹⁶Kuni nok molk kin, Jiisas yi nim, “Na ek keimi nind. Na enim kin kuni ‘Pasopa’ endi nop moʔ ei, na ka

piind. Ekii se ngenj kumbii simbii. Nimbił erang ‘Pasopa’ kunum nga simba ei, na enim kin, kuni endi nunermbii, mon! Nga Gos sinim tep er mułmba kunum ei, peni ełe wang kin, oł ei ek keimi pimba,” pa nim. ¹⁷Eim ming kap noł wain endi sipi kin, Gos kin prei erim. Nga eim yi nim, “Enim noł wain ming kap ei, endeim endeim ni nui!” nim. ¹⁸“Na ek keimi nind. Akip min ekii se, mering pei, na ond mong noł wain ei nunerngii mon! Nga Gos sinim tep er mułmba kunum ei tonu omba,” pa nim. ¹⁹Nga bres sipi kin, Gos kin prei erpi, ngopu kin, Eim bres engin tum. Topu kin ek yi nim, “Bres ei na ngenj mił mołum. (Na ngenj ei enim paki tond; enim nok kin, na kin piik er mułngii! ²⁰Nok poru nengin kin, nga yi mił ku erpi, ming kap endi, ond mong noł wain mułum ni sipi, yi ku erang kin, nok poru nengin kin, yi nim; “Noł wain ei, enim kin oł konj endi erip ngond. Yi mił enim Gos nge wumb nanim kin, tep to mołpun, o ende punmun. Nga ming kap ond mong noł wain mułum ni, sipi kin, yi ku erim. Erpi kin, yi nim; ming kap ond mong noł wain ei, na enim kin kondrak konj endi end ei, na miyem mił peng kin, enim kin paki to ngond.)

²¹Ba wu endi na sipi kin, wumb opu orung wumb angit ełe pendmba ei, akip sił kuni ende nopuł kin, peł ełe ende mołmbuł, wu ei minj. ²²Wu ei, mei mani opu wu kingam pim ei, Gos eim noman piim mił yi erim. Ba wu ei wu kingam sipi kin, wumb opu orung wumb ngumba wu ei, na kaimb sind,” pa nim. ²³Jiisas eim ek yi neng mił, wu ombu en enim endeim endeim ni, ek nik, kii sik, piik piik enjing. Erik kin, “Sinim kin wu nii endi oł ei ermba?” enim yi kii sinjing.

²⁴Pe eim nge ek se andiłmin wumb molk kin, ek mił enjing. Erik kin, yi ninjing, “Sinim mołmun konu ełe, wu nii owundu mołum?” ²⁵Pe Jiisas ek nipi ngum, “Wumb king eipi ei konu eipi eipi mołmun ei, king en enim noman dinga peng kin, king owundu molk wumb tep erik, wumb yi mił ninjing. Nga en enim embe ełe oł ka erik, wumb ngok ełmin. ²⁶Ba wu endi, wu num mułmbii nipi ermba wu ei, wu kongun wii mił mułmba. Nga wu noman peng wu owundu mułmbii ni piimba wu ei, kongun wu mił, enim paki topu ngopu kin, kongun erpi mułmba. ²⁷Wu nii endi wu owundu mołum? Pe wu kuni kałpi tu wułum wu ei, min tonu peł ełe mołpu kin, kuni nołum wu ei min? Nga en enim yi ku ni piik, kuni peł ełe mołpu kin, kuni nołum wu ei mendpił. Ba na enim mołmun konu ełe tuk mołpu kin, kongun wu mił, enim paki top moł,” pa nim.

²⁸“Epi kanim kanim oł embin tui na kin tonu onum kunum ei, enim na wak tunenjing; ba enim na kin mulnjung. ²⁹Na nge Ernan sinim tep er kanpi mołum, Eim noman dinga ei na ngum. Akip na noman dinga ei, enim ngamb kin, enim mułngii,” pa nim. ³⁰“Nam enim tep er mułmbii noman dinga ei, enim kuni peł seng kin, nok mułngii. Pe enim ok, King mił molk, Esrel wumb engki nga tał, wumb tiłap ei kin, kos piłmin wu mił, mułngii.”

Piisa Nim Nam Buł Ngunjii, Nipi Jiisas Yi Nim
(*Masyu 26:31-35, Mak 14:27-31, Jon 13:36-38*)

³¹“Saimon! Saimon! Nim piikin; pe Seisen eim enim kin kuni mong wiis ełmin oł ei mił, enim kin yi ku ermba. Ei eim enim kin mok topu wumb dinga molałmin wumb nin, nga dinga mołmun wumb, kaplı kongun erpi sipi, eim andłam ełe kindmbii ni ermba ei, dinga mił molałmin kin, wumb wii mił mołmun. ³²Ba na prei erip kin, nim Saimon paki tunj ełe nge nim pii gii ei, dinga pimba. Ekii se nim noman ak tokun orung on kin, ninim angnim noł paki tunjii,” pa nim. ³³Piisa ek yi nim, “Owundu, na er kun er moł. Nim kin kan ngii ełe ouni bił; nga nim kulnjii ei, na er kun er moł, na nim kin ouni kułmbuł,” pa nim. ³⁴Jiisas ek nipi yi nim, “Piisa, na nim kanip nind. Akip kunum ełe epi peng kin, kei kultu wii tunenerang kin, nim ek kunum tekliki ninjii, ‘Na wu Jiisas ninmin, ei na kinał!’ pa ninjii.”

³⁵Pe Jiisas ek yi nim, “Ok na enim kindinj ei, enim ku ni, kon ni, simb su ei sipnerei! Kunum ei, enim epi endi simin ni piinjing min mon?” Pe en enim yi ninjing, “Sin oł endi yi enerim mon.” ³⁶⁻³⁸Enim Jiisas ek nipi ngopu yi nim, “Pe enim tuk mołmun wu endi ku kon pimba ei simba. Nga kon yi ku. Wu endi tui kepii sinerim kin, eim kon takis ei sipipi, ku sipi, tui kepii top ermba. Erpi kin, tui kepii simba,” pa nim. Pe wumb yi ninjing, “Owundu, nim ya kan! Sin tui kepii tał sałim.” Eim yi ni piim, “Enim na ek ei pii poł tunenjing. Eim yi nim, ‘Ek ei kaplı poru nim,’ pa nim. Na enim kanip nind, Gos ek ok pułum yi nirim, ‘Enim oł kis ełmin wumb mił, eim kułou tum,’ pa nim. Nimbił erang ek ei, na nind mił, keimi tonu omba. Gos mon ełe na ek nim ek ei, akip keimi tonu onum.”

Gesemanii Konu Ełe Jiisas Prei Erim
(*Masyu 26:36-46, Mak 14:32-42*)

³⁹Jiisas eim anda pupu, tonu komung Olip ełe, ba pum ei, eim kunum kunum prei erpi, yi ełim. Oł ei erang mił, eim nge er se andıłmin wumb ombu, ekii se punjung. ⁴⁰Pe eim konu ełe opu kin, ek nipi er se andıłmin wu ombu ngum, “Enim prei erangin kin, epi kis endi erangin kin, kenmbii nip tonu omba epi ei enim kin onermba,” pa nim. ⁴¹Pe nga eim wu ombu mondpu kin, eim konu eipi mandi pum. Pe eim simb gopsing pii poł mołpu kin, prei erim. ⁴²Jiisas eim wumb epi kis kanim kanim eim kin tonu wang kin, eim arim kin ke nipi, ek ekin yi topu nim. “Arnan! Nim na ming kap embın tui ei, na numbii ni piin kin, ninim noman ełe sinjii. Ba nim na noman ełe, nim ekii sinenjii mon. Ninim noman ełe piikin enjii,” pa nim. ⁴³Jiisas eim Gos kin prei er mułang kin, pe tonu epin konu ełe enjel endi mani opu kin, eim dinga ngum. ⁴⁴Jiisas eim noman embın kis piipi kin, eim prei dinga erpi mułang kin, eim kurun ei, miyem mił opu, mei ełe mani pum.

⁴⁵Pe eim prei er pendpi angpi kin, eim ek se andiɫmin wumb mulnjung konu eɫe pum. Pupu kenim ni, or pinjing kenim ni, en enim noman embin tang kin, piik pinjing, kenim. ⁴⁶Pe Jiisas ek nipi yi nim, “Enim nimbiɫ erang, enim or paɫmin? Enim konj kind, angk prei erei! Mon pim kin, oɫ kis endi enim kin tonu omba,” pa nim.

Juras Jiisas Sipi, Opu Orung Wumb Ngum
(*Masyu 26:47-56, Mak 14:43-50, Jon 18:3-11*)

⁴⁷Jiisas eim ek nipi muɫang kin, wumb tiɫap owundu endi onjung. Wu endi Juras niɫmin wu ei, Jiisas nge ek se andiɫmin wu engki nga taɫ tuk moɫmun wu endi eim kumb se om. Eim mandi opu kin, Jiisas kin kumb gupu to numba nge om. ⁴⁸Ba Jiisas ek nipi Juras ngum, “Juras, nim wu kingam ei, nim eim gupu to nokun sikin kin, opu orung wumb ngunjii min?” ⁴⁹Jiisas eim nge ek se andiɫmin wumb molk, kenjing ni, oɫ ei tonu omba enim nik, Jiisas kanik kin, yi ninjing, “Owundu, sin tui kepii sipin kin, wumb ei tumun, min mon?” ⁵⁰Yi nik kin, wu endi tui kepii tang kin, kuɫmaɫ kaɫiɫim owundu nge kongun wu ei, eim nge kom orung angil tundung orung, kiɫip topu mani om. ⁵¹Ba Jiisas kanpi yi nim, “Mon! Oɫ ei si kindei!” pa nim. Yi nipi kin, wu ni kom eɫe embiɫang kin, kom ni, nga ok pim miɫ, pim.

⁵²Pe Jiisas ek nipi, kuɫmaɫ kaɫiɫim owundu ombu ni, men ngii owundu eɫe tep moɫmun wu ombu ni, wumb num pei, wumb eim ambiɫ gii ningii nge ok wumb ei, Jiisas yi nim, “Enim tui nin, kepii epi ei sik kin, tu wunmun ei, enim waning wu endi tungii nge onmun min?” ⁵³Na enim kin kunum kunum men ngii owundu ei moɫmun. Ba enim na peng eɫe, enim angil embilaɫmin, mon. Ba akip kunum ei, enim kunum seng enmin. Akip Seisen emii eɫe moɫpu kin, epi kis eɫim ei nge, dinga akip tor onum,” pa nim.

Piisa Ek Yi Nim, “Na Jiisas Ninmin Ei, Na Kinaɫ.”
(*Masyu 26:57,58,69-75, Mak 14:53,54,66-72, Jon 18:12-18,25-27*)

⁵⁴Jiisas eim ek nipi poru neng kin, wumb ombu eim ambiɫ gii ni sipnjing. Pe wumb ei, eim sipi kin, kuɫmaɫ kaɫiɫim owundu ngii konu eɫe tuk sipnjing konu eɫe, Piisa eim ekii se pum. Pupu kin, konu turii miɫ moɫpu, kan muɫum. ⁵⁵Ngii owundu kung gui tukrung eɫe engim konu eɫe, dup kalk mulnjung konu eɫe, Piisa tep to mulnjung ku. ⁵⁶Kongun amb endi moɫpu kenim ni, Piisa eim dup eɫe muɫum kenim. Amb ni, eim kanpi kin, yi nim, “Wu ei, Jiisas kin tep to moɫum wu,” pa nim. ⁵⁷Ba Piisa ek nipi, “Mon!” pa nipi yi nim, “Amb, wu ei, na kinaɫ!” ⁵⁸Ekii se nga, wu endi Piisa kanpi kin, yi nim, “Nim eim nge tiɫap ende,” pa nim. Ba Piisa yi nim, “Kawukeiya! Na mon!” ⁵⁹Moɫang kin, nga ekii se, wu eipi endi pupu yi nim, “Keimi mendpiɫ, wu ei, eim kin tep to andiɫim wu.

Eim Galilii konu eŕe wu,” pa nim. ⁶⁰Ba Piisa ek dinga nipi ngopu, yi nim, “Wu, nim nin ek ei, na pii poŕ tunand.” Piisa eim ek yi nipi muŕang kin, kei kultu wii tum. ⁶¹Pe Owundu eim ak topu, Piisa kenim. Pe Piisa eim piim ni, Owundu ek endi eim kin nirim ek ei piim. Ek eŕe nge, eim kei kultu wii tunermba kunum ei, nim yi ninjii, “Na Jiisas kinaŕ, pa nikin, kunum tekliki enjii,” pa nirim. ⁶²Pe Piisa eim tor pupu, ke dinga wii nim.

⁶³Wumb Jiisas ambiŕ gii nik, ek ngok, kepŕii tok enjing. ⁶⁴Pe wumb Jiisas eim ningiŕ eŕe, alap pandi to pendik, kepŕii tok, yi ninjing. “Pe nim ek ni tor kindiŕim wu mendpiŕ min mon; ek ni! Wu nii nim kepŕii tonum ei, ninjii,” pa ninjing. ⁶⁵Wumb ek kis kanim kanim nik, eim kin ngunjung.

Kaunsil Wumb Ningiŕ Eŕe Jiisas Kos Enjing
(*Masyu 26:59-66, Mak 14:55-64, Jon 18:19-24*)

⁶⁶Ekii se konu eni tang kin, Esrel wumb num ei ni, lo ek piŕmin wumb ni, ek kengip toŕmun wumb ni, Gos kin kuŕmaŕ kaŕiŕmin wumb ni, ok kuŕou tok molk kin, Jiisas sik sipik, kaunsil muŕum konu eŕe sipik, yi ninjing. ⁶⁷“Nim sin kan kin, ‘Na Gos er saŕim wu kindang, Kraiŕ,’ pa niŕin, ei keimi min mon?” Pe Jiisas ek nipi ngopu, yi nim. “Na enim kanip nimbii; ba enim pii gii ninerngii. ⁶⁸Nga na enim kin ek kombur kii simbii nim kin, enim na ek ei ni orung kindnerngii, paŕim. ⁶⁹Ba pe ekii se, kunum kunum mei mani opu wu kingam ei, eim Gos angŕiŕ tundung eŕe muŕmba konu ei, Gos eim dinga wii saŕim,” pa nim. ⁷⁰Pe wumb yi ninjing, “Nim ek ei nin ei, nim Gos kingam moŕun min?” Pe eim ek yi nim, “Enim ninmin ek ei, na mendpiŕ.” ⁷¹Nga wumb en enim yi ninjing, “Sinim nipe ek nga nipin kii simin? Eim gupu eŕe, ek ei ninim, sin sinim piinmin, ei poru!”

Pailos Kumb Eŕe, Jiisas Kos Enjing
(*Masyu 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Jon 18:28-38*)

23 ¹Yi nik kin, wumb pei eim sipik, Pailos muŕum konu eŕe sipnjing. ²Pe kos piingii nge nik, eim kin ek yi ninjing. “Sin wu ei kenjpin ni, eim sin wumb tiŕap eŕe, eŕmin oŕ ei, eipi erpi eŕim. Pe eim sin ku takis Siisa ngoŕmun ei, eim mon nipi, eim ‘Nam Gos kindang wu Kraiŕ nipi, nam King,’ pa nipi, yi eŕim,” pa ninjing. ³Pe Pailos eim kii sim, “Nim Jura wumb King min?” Pe Jiisas eim ek nipi, orung kindpi, ek yi nim, “Ninim nin miŕ yi,” pa nim. ⁴Pailos ek nipi, kuŕmaŕ kaŕiŕim owundu ni, wumb pei kanpi yi nim, “Na wu ei, erim oŕ endi kan sinand, mon!” pa yi nim. ⁵Ba wumb ek dinga nik, yi ninjing, “Eim ek nipi wumb ngang kin, wumb eim ek piik, Jura konu ni, konu orung orung pei, mund mong eŕmin. Pe Galilii konu eŕe, eim er opu opu ya eŕe onum,” pa ninjing.

Nga Jiisas Sipik, Eros Kin Kos Enjing

⁶Pailos eim ek ei piipi kin, wumb kii sim, “Wu ei Galilii konu eŕe wu min?” ⁷Nga wumb eim kanik yi ninjing. Pe eim piim ni, Jiisas nge konu ei, Galilii konu orung eŕe, Eros tep elim konu ei piinim. Kapŕi Pailos ek ei piipi kin, nga kindang pupu, “Eros moŕum konu eŕe orung pangŕi,” nim. Kunum ei, Eros Jerusalem konu eŕe muŕum. ⁸Eros Jiisas kanpi kin, eim ka piim. Nimbiŕ erang Jiisas ek ei Eros piim; ba kunum kinan, eim Jiisas kenmbii ni piipi muŕum. Eros eim yi piim, “Jiisas jep oŕ endi erang, kenmbii,” ni piim. ⁹Yi piipi kin, Eros eim epi pei Jiisas kin kii sim; ba Jiisas eim ek endi nipi kin, orung kindnerim, mon! ¹⁰Kuŕmaŕ kaŕiŕmin owundu ni, lo ek piŕiŕmin wumb ei ok, mandi angk kin, Jiisas kos erngii nge, ek dinga kind ninjing. ¹¹Eros ni, eim nge opu ond wumb ni eim ek ngok, ek kis kanim kanim nik erik, konduk ka wii endi mon kanim kanim muŕum kon ei kindik kin, nga eim Pailos muŕum konu eŕe orung kindnjing. ¹²Kumb ok, Eros eim Pailos kin opu eŕmbiŕ; ba pe eŕ eŕip, ek ka nikiŕ, ende punjngul.

Pailos Yi Nim, “Ond Peri Eŕe Nil Tei!” Nim

(*Masyu 27:15-26, Mak 15:6-15, Jon 18:39–19:16*)

¹³Pe Pailos eim kuŕmaŕ kaŕiŕmin owundu ni, wu num ni, wumb pei ok kuŕu tei nipi, wii tum. ¹⁴Pe eim ek nipi, yi nim, “Enim wu ei ya sik tu wunjung ei, yi ninjing, ‘Wu ei sin tiŕap eŕe, ek nipi wumb noman er kis eŕim,’ nik, tu wunjung. Pe na wu ei, enim kumb eŕe ek nip, wu ei kii sind; ba eim enim enmin ek ei, endi neng kin, na piinand. Wu ei, oŕ endi enerim. Sinim wu ei kin, kos ermin miŕ mon! ¹⁵Nga Eros eim erim oŕ endi enerim, mon ku! Nga ei eim orung kindang onum. Piinmin! Wu ei, oŕ kis owundu endi erang kin, sinim kapŕi, eim to kundmun. ¹⁶Pe na wu ei kepii top kindamb kin, orung pangŕi,” nim. ¹⁷⁻¹⁹(Ba en enim eŕmin oŕ ei, yi kor owundu kunum ei, kan ngii paŕmin wu ei, endi tor kindiŕim.) Pe wumb pei wii tok kin, ek dinga nik yi ninjing, “Wu ei to kondkun, Barapas kindan kin, sin kin wangŕi!” ninjing. (Barapas eim konu owundu eŕe gapman kin opu erpi, wu endi to kundrum. To kundang kin, Barapas sik kin kan ngii pendik.) ²⁰Pailos wumb nga kanpi, ek yi nirim, “Wu ei Jiisas, eim orung kindamb, ba,” ni piim. ²¹Ba wumb wii tok, nga yi nik, “Ond peri eŕe, to kond!” Wumb pei yi ku ninjing. ²²Pe Pailos nga kunum ei ngang kin, kunum tekliki miŕ nim, “Nimbiŕ erang, wu ei nipe oŕ endi erim? Na eim oŕ endi erim min, nip kurunj; ba oŕ endi erang kin, tumun ei kapŕi; ba, mon!” nim. “Yi piip kin, wii kepii top kindamb, ba,” pa nim. ²³Ba wumb dinga puk, ek dinga nik, wii dinga tok, “Ond peri eŕe kuŕangŕi!” ninjing. Pe wii ek dinga nik, Pailos nim ek ei, to mani kindnjing. ²⁴Wumb ek yi nengin kin, Pailos wumb kanpi, yi nim, “En

enim dinga kindik, ‘Wu ei tumun,’ ninmin ei, wu ei, en enim sipik, tei! Na mon minj!”²⁵ Wu ei, gapman kin opu erim ni, wu endi to kundmun nik, sik, kan ngii pendik, wu ei, wu amb pei si orung simin nik. Pe Pailos mani wu endi ei kindan, “Wangti,” nik. Pe Pailos Jiisas kindang wang kin, wumb sipik.

Jiisas Ond Peri Ete Nil Tunjung

(Masyu 27:32-44, Mak 15:21-32, Jon 19:17-27)

²⁶Pe opu ond wumb Jiisas sipik kin, wu endi ambil gii nik wu ei, embe Saimon. Saimon ni wu ei, eim Sairiini konu ete wu. Wu ei opu, konu owundu ete tuk bii ni erang kin, wumb ond peri ete tu wunjung. Tu wuk kin, wu ei pindang ete pindangin ko wupu kin, Jiisas pum konu ete ekii se pum.

²⁷Pe wumb ke nik, kaimb kulk, puk kin, Jiisas pum konu ete ekii se punjung. ²⁸Ba Jiisas ak topu amb kombur kanpi kin, ek yi nim, “Enim Jerusalem konu ete amb! Enim na kin piik ke ninerei! Ke ningii pim kin, en enim nge kangil ei piik ke nik kin, en enim nge piik ke ningii,” pa nim. ²⁹“Piinmin! Ekii se ek endi tonu omba ei yi pimba. ‘Amb kangil mengnarik amb ni, kangil mengnenjing amb ni, amb am ngunenjing amb ni, amb ombu pei ka piingii.’ Nimbil erang kunum ei, wumb mulnjung kin ol embin tui enim kin tonu omba. ³⁰Tonu om kunum ete wumb kombur komung ete ek yi ningii. Enim komung ombu mani ok kin, ‘Sin tei!’ nimin. Nga komung kembis kembis ombu yi ku, ‘Sin to pandi tei!’ nimin. ³¹Yi mi! erang enim ol ei ond konj ete enmin; ba nga ond kulii ete enim nimbil ol erngii?” Jiisas eim ek yi nim, “Ei ol konj ei tonu wang kin, enim kaninmin,” pa yi nim. “Nga ekii se ond kulii ei, mering ekii se ol ei enim na kin piik mulngii wumb ei, ol yi tonu omba ei, enim nimbil ol erngii?” pa yi nim.

³²Wumb eipi ta! tu wunjung wu ta!, ol kis elmbil wu ta!, Jiisas tok, wu ta! ouni tungii nge enjing, enjing. ³³Pe wumb konu endi ete tor punjung konu ei, embe ‘Wumb peng embil’ konu ei yi nilmin. Nilmin konu ete, Jiisas ond peri ete tok, wu ta! ol kis elmbil wu ta!, nil tunjung ku. Wu endi Jiisas angil tundung orung peng kin, nga wu endi angil taring orung pim. ³⁴Jiisas ek nim, “Arnan, nim piin, wumb en enim ol kis en enim ei pii pol tunarik enmin. Kapli nim wumb ol kis ei kil ngunjii,” pa nim. Pe Jiisas konduk ni alap epi ei wumb ku kembis mi! epi ei kinjma! erik kin, konduk ei simin nik enjing. ³⁵Wumb molk, kanik mulnjung; ba wumb peng pim wumb ei, en enim ek ngok yi ninjing. “Eim wumb eipi paki topu yi elim. Pe keimi Gos eim Kraiis telim wu ei, kindang opu, wumb paki topu elim pim kin, kapli akip ei eim paki topu, ond peri ete si kindpi, mani omba,” yi ninjing. ³⁶Opu ond wumb ei kin ek ngok, yi ninjing ku. Yi erik kin, mandi ok, epi kumbii elim epi ei, sipi ngumun ninjing. ³⁷Pe

ek ngok kin, yi ninjing, “Nim keimi Jura wumb nge King pim kin, kapli ninim paki to!” ninjing. ³⁸Ond peri eŕe, tonu eim peng eŕe, ek mon endi yi pulnjung, “Wu ei, Jura wumb ei nge King,” pa nik pulnjung.

³⁹Epi waning eŕmbiŕ wu kis taŕ tuk wu endi, Jiisas kin ek yi nirim. “Nim Kraiss Gos kindang telin wu ei min? Kapli ninim paki tokun kin, siŕ kin ouni paki tunjii ku!” pa nim. ⁴⁰Ba wu eipi endi orung pim wu ni ek ei piipi kin, wu ek nim wu ni, ek ngum, “Nim ngenj kumbii sin miŕ wu ei yi ku sinim. Eŕe nge nim Gos kin mund mong tunan min? ⁴¹Wumb siŕip to kondunmun ei, siŕip mong sinjpiŕ eŕe to kondunmun. Ba ya wu ei, eim oŕ kis endi enerim konu ei tonmun,” pa nim. ⁴²Pe wu ni ek yi nim, “Jiisas ekii se, nim wu King dinga owundu muŕun kin, na piinjii,” pa nim. ⁴³Pe Jiisas ek nipi yi nim, “Na ek keimi nind, akip kunum eŕe mendpiŕ, nim na kin Gos nge konu ka wii eŕe ouni muŕmbuŕ,” pa nim.

Jiisas Kuŕum Poru Nim

(Masyu 27:45-56, Mak 15:33-41, Jon 19:28-30)

⁴⁴Pe konu eni beli seng kin, Gos eni pandi topu erang kin, konu orung orung emii miŕ pepi pang kin, pou miŕ neng kin, emii pim ei poru nim. ⁴⁵Pe mendpiŕ alap ka wii endi, Gos ngii owundu eŕe, pim alap ei, tuk kiŕip topu, orung orung taŕ pim. ⁴⁶Jiisas ond peri eŕe pepi, ek dinga nipi yi nim, “Arnan, na noman tuk ei, nim angii eŕe kindind,” nipi eim kuŕum. ⁴⁷Pe opu eŕmin wumb ei, tep eŕim wu ni, kanpi kin, Gos nge embe ambiŕ tonu kindim. Kindpi yi nim, “Keimi mendpiŕ, wu ei, wu oŕ kis endi enaŕim.” ⁴⁸Pe wu amb pei pei ok, enim miŕ kenmin nik onjung. Ok molk, kenjing ni, epi keimi peng kanik, en enim kaimb sik, pepiŕ eŕe tok, nga orung punjung. ⁴⁹Pe Jiisas nge wu puŕ ombu pei ni, Galilii konu eŕe amb kombur kin, ekii se ok, turii angk, epi kis ei Jiisas kin tonu wang kin, ei kanik mulnjung.

Jiisas Nge Ngenj Ei Sipik, Kom Ku Tukpu Endi Eŕe Pendljing.

(Masyu 27:57-61, Mak 15:42-47, Jon 19:38-42)

⁵⁰Pe wu endi multum wu ei, eim embe Josep. Wu ei konu owundu eŕe multum konu ei, Jura wumb moŕuŕmun konu eŕe, embe ei, ‘Arimasiya,’ pa niŕmin. Wu ei, wu kaunsil moŕuŕum wu ei, oŕ ka eŕim wu. ⁵¹Wu ei eim kaunsil eipi ek niŕmin, oŕ kis eŕmin eŕe, ekii sipi enaŕim. Eim Gos konu sinim tep er moŕum konu ei, ekii se peni eŕe wang kenmbii nipi, minj kui er moŕuŕum. ⁵²Wu ei Pailos kin pupu, “Jiisas nge ngenj ei simbii,” pa nim. ⁵³Pe Jiisas ngenj sipi, mani tu wupu, alap kuru endi sipi, pandi tum. Topu sipipi kin, tukpu endi eŕe mani kindim tukpu ei, kom ku owundu endi tunduk sik, eŕe ok wu endi tuk kindnaŕmin, eŕe kindim. Kindim tukpu andiiŕim eŕe ku owundu ondu eŕe ngunjung. ⁵⁴Kor kunum ei, tonu omba mandi enim ei, kunum ka wii kunum ei er moŕuŕmun.

⁵⁵Amb ombu Galilii konu eŕe si kindik, Jiisas kin ok, nga Josep purum konu eŕe ekii se puk. Puk kin, Jiisas tukpu to pendik miŕ, kenmin ni punjung. ⁵⁶Kanik poru nik kin, en enim ngii konu eŕe orung puk. En enim kopung ka wii ni, epi muru ka toŕum epi ei, er kun erik kin, Jiisas ngenj eŕe kopung ei kindngii enjing.

Kor kunum “Kor muŕei!” nik miŕ kor mulnjung.

Jiisas Nga Angpi Konj Tonu Pum

(*Masyu 28:1-10, Mak 16:1-8, Jon 20:1-10*)

24 ¹Pe kongun kunum kumna, kor ei kupiiring ok, amb ombu en enim wumb tukpu eŕe punjung. Puk kin, kopung ka wii ni, epi muru ka toŕum epi sik kin, epi ei er kun er sik, miŕ sinjing. ²Puk kin, kenik ni, ku endi pandi to pendik ni, tukpu eŕe pineririm. ³Wumb ok wumb ni, tukpu eŕe tuk puk; ba Jiisas Owundu ngenj ei kinerik mon. ⁴Pe wumb en enim noman eŕe piik, mund mong erik mulk. Molk kenik ni, wu taŕ konduk kuru pirim wu taŕ, eŕ eŕip mulkuŕ. Mulkuŕ wu taŕ nge konduk erang kin, wumb keningii pineririm. ⁵Amb ombu en enim keningii pinerang kin, mani mei eŕe kan mani kanik mulnjung. Muŕangin kin, wu taŕ ek nikiŕ ngunjnguŕ; “Nimbiŕ erang enim wumb tukpu konu eŕe wumb endi konj moŕum nik kur onmun? ⁶Ba eim ya molaŕim! Eim angpi tonu pupu pum. Eim Galilii konu eŕe moŕpu kin, enim kin nipe ek nipi ngum ek ei, en enim piingii? ⁷Eim ek yi nirim, ‘Wu kingam ei sipik, wumb oŕ eŕmin wumb ei ngangin kin, sipi to kundangin kin, tukpu konu eŕe mani pu pepi kin, nga kunum tekliki pang kin, eim nga opu konj ba,’ ” nirim. ⁸Wumb ek ei piik ni, Jiisas ok ek nirim miŕ piinjing. ⁹Wumb tukpu konu eŕe si kindik, orung punjung. Puk kin, ek nik, eim ek se andiŕmin wu engki nga endeim mulk, konu eŕe kanik nik ei, epi kenik miŕ nik, wumb eipi pei ngok yi enjing. ¹⁰Pe Mariya Makandala ni, Jo Ana, ni Mariya Jeims mam ni, amb ombu muŕangin kin, ek ei nik, Jiisas ek se andiŕmin wumb mulk konu eŕe kanik ninjing. ¹¹Ba wumb ei, ek ei ek wii ninmin ni piik kin, pii gii ninerik, mon. ¹²Ba Piisa angpi sikir pupu, Jiisas tukpu tuk konu eŕe kenmbii nipi purum. Pe eim sip topu, tukpu eŕe nirik pupu kenim ni, alap mendpiŕ sim. Seng kin, eim nga orung ngii konu eŕe pupu, epi ei kenim miŕ piipi muŕum.

Emeyas Wumb Andŕam Eŕe, Wu Taŕ Jiisas Kenjingiŕ

(*Mak 16:12-13*)

¹³Pe kunum eŕe mendpiŕ, Jiisas pii gii ninjingiŕ wu taŕ eŕ eŕip, konu endi Emeyas ni konu eŕe punguŕ nge punjnguŕ. Pukuŕ andŕam ei Jerusalem konu eŕe pupu, nga Emeyas konu eŕe tor puŕum konu ei, angii orung nga taŕ turii miŕ saliŕim. ¹⁴Wu taŕ andkiŕ pukuŕ kin, epi pei kenjingiŕ miŕ ei, nikiŕ punjnguŕ. ¹⁵Wu taŕ eŕ eŕip, ek nikiŕ, kii sikiŕ punjnguŕ ei, Jiisas eim

wu tał onjnguł konu ełe ekii se om ei kinenjngił. ¹⁶Ba epi endi wu tał ningił ełe pełi erang kin, Jiisas kan poł tunenjngił mon! ¹⁷Pe eim opu, ek nipi kii sipi yi nim, “Ełip epi nipe nikił onmbu?” Eim ek yi neng kin, wu tał ni nikił ek piinerkił; kan mani kankił mulnjunguł. ¹⁸Pe wu endi embe Kliyopas wu ei, ek nipi orung kindim, “Wumb konu orung orung pei ok Jerusalem konu ełe minj mołmun. Pe nim mendpił Jerusalem konu epi ei tonu onum piinan min?” ¹⁹Nga wu ei ek yi neng kin, Jiisas wu tał kii sim, “Epi nipe?” Wu tał eim kankił yi ninjngił, “Epi Jiisas Naseres konu ełe wu oł ei tonu om. Eim ek ni tor kindiłim wu mołpu kin, kongun ei nga erpi, Gos ningił ełe ek dinga nipi wumb ngołum. ²⁰Wumb peng pim wumb ni, kułmał kałiłmin owundu wumb ni, Jiisas sik sipik, kos piłim wu owundu ngunjung. Pe kos piłim wumb owundu ek nik piik kin, wumb kombur eim ond peri ełe to kundnjung. ²¹Ba kumb ok sin pii gii yi ninjpin kin, wu ei Esrel wumb kis mulnjung kin, oł embin tui tonu orum kin, Gos enim paki tumba nge orum. Pe nga ek endi pałim ku. Epi ombu om ei, pe kunum tekliki kunum sałim. ²²Akip sin amb kombur ok ek nengin kin, sin mund mong enmin. Kupiiring ok en enim Jiisas tukpu to pendnjing konu ełe kenmin nik punjung. ²³Ba Jiisas nge ngenj ei kinanmin nik, ok sin kanik yi ninjing. Eim kinenjpin, ba Gos nge enjel ok yi ninjing, ‘Eim konj mołum,’ ninjing. ²⁴Nga sin wu kombur puk kin, keningii nge punjung ei, amb ok ninjing mił ku ninjing. Ba eim kinanmin,” pa ninjing.

²⁵Jiisas eim ek dinga nipi wu tał ngum, “Ełip noman ełe dinga pinałim min? Ełip ek ni tor kindiłmin wumb ek pei niłmin ek ei ełip pii gii ninenjngił. ²⁶Nimbił erang ełip piinanmbił? Gos Kraiss tetim wu ei kindang, eim ngenj kumbii ok sipi kin, nga kunum ka seng kin, Gos nge dinga tiłang owundu ngang mułmba?” ²⁷Pe eim Moses lo ek ni, ek ni tor kindiłmin wumb nge ek ei nimba erim. Pe eim ek nipi wu tał ngum ei, konu orung orung Gos mon ełe ek nipi eim mendpił pa ninim ei, ek pułe nim yi mił nim.

²⁸Pe wu tał eł ełip konu ełe mani punjnguł. Pe Jiisas eim yi erpi ba nge pum. ²⁹Ba wu tał eim kin ya mułmun konu ełe, emii pimba mandi enim, yi nengił. Nengił kin, Jiisas wu tał kin mułum. ³⁰Ekii se kuni nungii pendik, Jiisas eim wu tał kin mułum. Mołpu kin, eim bres sipi, Gos kin prei erpi, wu tał ngum. ³¹Jiisas eim wu tał kin yi erang kin, wu tał ningił pirek neng kin, Jiisas kan poł tangił kin, nga Jiisas eim mulerim. Eim am pum. Pang kin, wu tał eim nga kinenjngił mon. ³²Wu tał eł ełip ek nikił piinjngił. “Siłip andłam ełe wambił kin, eim siłip kin ek ka nipi ngum. Ngopu kin, Gos nge ek pułe nipi ngopu erim. Kunum ełe siłip noman pirek neng,” yi ninjngił.

³³Wu tał ek yi nikił kunum ełe mendpił orung pukuł, Jerusalem konu ełe pukuł. Pukuł ni, wu engki nga endeim mulk. Nga en enim nge puł wu kombur ouni mulnjung. ³⁴Molk kin yi ninjing, “Keimi mendpił, Owundu

ni nga orung om,” pa nik enjing. “Eim orung om ei, Saimon eim kenim.”
 35 Pe wu tał eł elip andłam ełe erim oł ei, ek poł tunjunguł. Tokuł kin, yi ninjingił. “Eim bres ambił engin topu Gos kin prei erang kin, sił eim kan poł tunjpuł,” pa ninjingił.

Jiisas Kin Ekii Sinjing Wumb Jiisas Kenjing Ku
(Masyu 28:16-20, Mak 16:14-18, Jon 20:19-23, Aposel 1:6-8)

36 Pe en enim ek yi nik mułangin kin, Jiisas eim opu tuk, mii memb ełe engim, “Enim noman ende sek ka piik kin, mułngii!” Jiisas yi nim.
 37 Ba wu en enim mund mong tok enjing. Wu ombu, “Sin sinim gui endi kaninmin,” ni piinjing. 38 Pe eim ek nipi wumb ngum, “Nimbił erang enim puku sik andinmin? Nimbił erang enim noman embin to piik mulnjung? 39 Enim na simb ni angil ełe kinei! Na mendpił moł! Na gui mon! Gui ei ngenj na pałim mił pinałiłim mon!” pa nim. 40 Eim ek yi nipi kin, eim simb, angil pei andan topu ngum. 41 En enim ka wii piinjing; ba pii gii ninenjing. Pe en enim noman embin to piik mulnjung. Mułangin kin, eim yi nim, “Enim kuni kopur ya sałim min?” yi kii sim. 42 Pe en enim omu endi ni ngunjung. 43 Pe Jiisas eim sipi, nang kin, kenjing.

44 Eim ek nipi ngopu yi nim, “Ok, na enim kin mołup, ek nip ngunj ei, piinjing. Moses nge ek nin, ek ni tor kindiłmin wumb ek poł nin, mon Sam ełe ek pałim ek ei, na nge ek pałim. Ekii se keimi tonu omba nir mił tonu keimi onum.” 45 Jiisas eim ek ei nipi kun erang kin, wumb Gos ek ei pii kun enjing. 46 Pe eim ek yi nim, “Krais Gos kindang tetim wu ei, eim ngenj kumbii sipi kołpu; nga kunum tekliki eim tukpu ełe angpi, nga konj tonu opu ba,” nirim. 47 “Pang kin, eim nge embe ełe, wumb ek nik ngok erangin kin, wumb tiłap ok, noman ak tok Gos ek piingii. Piyangin kin, Gos wumb ombu oł kis kil ngumba,” pa nim. “Akip enim Jerusalem konu ełe ni, konu orung orung pei ełe puk, kongun ei erngii,” pa nim. 48 Pe enim puk, ek ombu pei wumb kanik ningii. 49 Enim piinmin! Gui Ka Gos ok enim ngumbii nirim mił, Owundu ei, akip na enim ngumbii. Ba enim puk kin, Jerusalem konu owundu ełe mułangin kin, tonu epin konu ełe Gos nge dinga ei enim kin kindmba,” Jiisas yi nim.

Gos Jiisas Sipi, Tonu Epin Konu Ełe Tonu Sipim
(Mak 16:19-20, Aposel 1:9-11)

50 Eim wumb ombu sipipi, Besanii konu ełe sipipi, eim angil tonu kindpi, noman ka ek nipi ngum. 51 Pe eim ek ka nipi ngopu mułang kin, Gos eim sipi epin konu ełe tonu sipim. 52 Wumb en enim Jiisas embe ambił tonu kindik, nga Jerusalem konu ełe orung puk kin, en enim ka ka piinjing. 53 Kunum kunum Gos ngii owundu ełe molk kin, Gos embe ambił tonu kind mulnjung.